

**LITERÁRNÝ
ZVOLEN 2026**

LITERÁRNY ZVOLEN 2026

32. ROČNÍK CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

Vyhlasovateľ, odborný a finančný garant: **Národné osvetové centrum**
Organizátori: **Podpolianske osvetové stredisko, Národné osvetové centrum,**
Krajská knižnica Ľudovíta Štúra Zvolen, Mesto Zvolen
Termín vyhodnotenia súťaže: **7. – 9. august 2026**

POROTA

32. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže literárny zvolen 2026

POÉZIA

Michal Tallo

Spisovateľ, prekladateľ a publicista. Vydal básnické zbierky Antimita (2016, Drewo a srd), Δ (2018, Drewo a srd) a Kniha tmy (2022, Literárna bašta), a prozaickú knihu Všetko je v poriadku, všade je láska (2024, Literárna bašta), za ktorú získal Cenu Nadácie Tatry banky za umenie. Pravidelne moderuje autorské čítania, diskusie o súčasnej literatúre či filme a reláciu Rádia Devín Ars litera. Knižne mu tiež vyšli preklady Andrewa McMillana či Seána Hewitta.

Eva Urbanová Šimková

Literárna vedkyňa, kritička. Pôsobí na Katedre slovenskej literatúry a literárnej vedy Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vydala vedecké monografie: Medzi snom a fikciou – poetická tvorba Evy Luky (FACE, 2022), O muškátoch, mravcoch a jarabinách (Slovenský variant haiku) (Verbum, 2023). Spolu s Dalfarom zostavili antológiu súčasného slovenského haiku Tiché ihriská po stopách zaplnané tušom rýchlej hry (Literárna bašta, 2024). Štúdie, recenzie a iné príspevky o slovenskej literatúre publikuje v domácich a zahraničných periodikách, antológiách a zborníkoch. Je tiež autorkou knihy pre deti a mládež Jeleňatý a Kravatý (FACE, 2019). Aktívne sa zapája do literárneho diania na Slovensku prostredníctvom periodických hodnotení poézie pre časopis Knižná revue, diskusií,

porotcovania v literárnych súťažiach (Zlatá vlna za rok 2019, Básne SK/CZ 2022, Literárna Senica Ladislava Novomeského, Akademický Prešov a Anasoft litera 2026 a mnohé iné), workshopov tvorivého písania, besied.

Eva Luka

Vyštudovala odbor prekladateľstvo a tlmočníctvo, anglický jazyk – japonský jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Postgraduálne študovala japonský jazyk a literatúru na japonských univerzitách v Sappore a v Ósake. Toto štúdium ukončila obhájením dizertačnej práce napísanej v japončine – Kóbó Abe: Piesočná žena. Vydala zbierky básní Divosestra (1999), Diablož (2005), Havranjel (2011), Jazver (2019), román pre deti a dospelých Pani Kurčatová I.: Ten, kto sa narodí zle (2018) a obojstrannú zbierku básní pre deti Jemňacinky/Brutálničky (2021). Posledné tri knihy si ilustrovala sama. Prekladá z angličtiny a japončiny, jej poézia je preložená do viacerých jazykov. Za svoju tvorbu získala mnohé literárne ocenenia (medziiným národnú cenu za poéziu Zlatá vlna 2020). V roku 2023 jej vyšiel samostatný preklad z japončiny – román od Takašiho Hiraideho Mačací host (Modrý Peter). V roku 2025 jej vyšli: výber z poézie v angličtine The Minotaur's Daughter v anglickom vydavateľstve Seagull Books s jej vlastným obrazom na obálke, nová básnická zbierka Nekromantik (Skálna ruža), preklad knihy Kiki, čarodejnícka doručovateľka od japonskej spisovateľky Eiko Kadono (Literárna bašta) a preklad básní japonskej poetky Čijo Kitahara Rieka barokových perál (Modrý Peter).

POROTA

32. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže literárny zvolen 2026

ŽÁNROVÁ PRÓZA

Martin Hatala

Martin Hatala je širokej verejnosti známy najmä ako stand-up komik – pôsobí v Silných rečiach, no založil aj vlastnú stand-up platformu Comedy Dungeon.

O tom, že inklinuje k žánrovej literatúre sa môžete dozvedieť aj z jeho podcastu Geekfellaz. Na svojom spisovateľskom konte má detektívku Whiskey, krv a striebro, satirickú fantasy Hliadky! Hliadky! a jej pokračovanie Pliaga. Všetky tri jeho knihy vyšli vo vydavateľstve Artis Omnis. Mnohí to o ňom nevedia, no venuje sa aj písaniu poézie, za ktorú získal viacero literárnych ocenení. Okrem písania sa snaží aj pomáhať začínajúcim autorom na platforme Aj ty môžeš písať.

Matej Tuniak Lipták

Toto je Matej. Vo svete literatúry je však známejší pod prezývkou Tuniak. Tuniak sa začal naplno venovať písaniu žánrovej literatúry v roku 2021. Odvtedy sa mu podarilo viacero úspechov: výhra v súťaži Cena Gustáva Reussa 2023, finále v MaCeFa v súťaži Martinusák 2024, výhra v súťaži Slavcon 2026, a dvakrát víťaz žánrovej kategórie Literárneho Zvolena (2023 a 2024). Jeho najúspešnejšie poviedky si môžete vypočuť v podcastovej relácii Tuniakove audiopoviedky. Okrem písania sa venuje aj grafike či tvorbe a moderovaniu filmových kvízov.

Marek Vaňous

Toto je Marek. Marek napísal poviedku. Po rokoch v médiách totiž ucítil potrebu vytvoriť niečo osobnejšie a kamarát ho ukecal, aby ju poslal do Martinus Ceny Fantázie. Uspel. Štyri roky po sebe. A tak vytvoril podcast Aj ty môžeš písať, aby pomohol začínajúcim autorom. Napísal ďalšie poviedky. Aj tie niekto z neznámych dôvodov uverejnil. Marekovi sa začali ozývať ľudia, ktorí si chceli o písaní pokecať aj osobne. Z jedného stretka boli dve, štyri, a nakoniec vznikol literárny klub Spisopriatel. Z neho zas občianske združenie, súťaž M.Ú.Z.A., ktorá dnes hodnotí skoro 120 poviedok mesačne, a nakoniec aj vydavateľstvo. Za posledné roky Marek nič ďalšie nenapísal. Zato ohodnotil, zbetareadoval alebo zeditoval asi pol milióna poviedok. Teda to si myslí on, v skutočnosti ich bolo o nejakú tú nulu menej. Zvyšky kreativity míňa pri réžii dokumentárnych filmov, audiokníh, podcastov a promo videí pre neziskovky.

Slavomira Štrbová-Očenášová

Spisovateľka, literárna historička, publicistka a organizátorka umeleckého a kultúrneho diania. Vo svojej literárnohistorickej práci sa dlhodobo zameriava najmä na náboženskú poéziu a duchovnú tvorbu. Do knižného sveta vstúpila umeleckou monografiou *S otvorenou náručou* a neskôr vydala dôležitú vedeckú monografiu *Modlitba v slovenskej literatúre*. Zostavila viaceré antológie duchovnej poézie, pripravila výbery z tvorby Milana Rúfusa a vydala monografie venované významným osobnostiam. Výrazne sa zapísala aj ako autorka kníh rozhovorov, umeleckých esejí a detskej publikácie *Moja Banská Bystrica*. Okrem toho napísala libreto k pôvodnej slovenskej opere *Martin Luther s hudbou Vítazoslava Kubičku*. Na kultúrnom poli organizovala medzinárodné modlitbové konferencie, festival duchovnej poézie *Radvanské veršobranie* a desiatky podujatí pre verejnosť. Pre viaceré slovenské rádiá pravidelne pripravovala umelecké rozhlasové pásma o živote a tvorbe básnikov. Je tiež úspešnou autorkou scenárov k niekoľkým dokumentárnym filmom a pôsobila ako redaktorka i šéfredaktorka vydavateľstva. Jej mimoriadne bohatá autorská činnosť zahŕňa stovky bibliografických záznamov zhrnutých v jej personálnej bibliografii z roku 2023. Za svoj celoživotný prínos získala viacero prestížnych ocenení, vrátane Zlatej medaily Leva Tolstého a Národnej ceny Vojtecha Zamarovského.

Martin Hlavatý

Žije na Spiši, pracuje ako redaktor v Slovenskej knižnici pre nevidiacich Matej Hrebendu v Levoči. Je zakladateľom a manažérom centra nezávislej kultúry Chyža v Spišskej Novej Vsi. Je manažérom hudobnej skupiny Smola a Hrušky, od roku 2001 sa venuje taktiež organizácii multižánrových umeleckých a kultúrnych projektov, organizuje festivaly Spiš Rock Fest a Graffiti Villa Nova, a venuje sa podpore umelcov a subkultúr na Spiši. Je členom Spišského literárneho klubu od roku 2002. V roku 2021 mu vo vydavateľstve FAMA art vyšla debutová zbierka poviedok *Nadrobené*, v roku 2024 vyšla zbierka *Nadrobené* aj ako audiokniha, ktorú načítal Dušan Cinkota. Jeho druhá kniha poviedok *Páv, Kripel a Predseda* vyšla v roku 2024 (FAMA art), kniha bola odbornou porotou nominovaná do finálovej päťky Anasoft Litera 2025, v päťke Cena René 2025 a získala 3. miesto Kniha Košického kraja 2025.

Barbora Vanická

Spisovateľka a psychologička. Verí, že expertíza a kreativita sú dobré kamošky, nie opozitá. Prepája ich v príbehoch, workshopoch aj individuálnych spoluprákach – cez book coaching aj odbornokreatívne konzultácie. Vytvorila projekt *Kút sveta*, kde vytvára bezpečný priestor na tvorenie.

Je autorkou fantasy kníh *Dvere v kúte sveta* a *Dvere bez kľúča* a e-booku *(Tvoj) príbeh, čo sa pamätá*.

PRÓZA

- 11 Laura Kadák
- 15 Matej Kandrík
- 25 Zuzana Michalková
- 32 Martina Depešová
- 37 Emma Horvat
- 41 Ľubomír Šottník
- 47 Matúš Zahradník
- 52 Natália Stohlová
- 57 Miroslava Vaníková
- 60 Susan Soleil

ŽÁNROVÁ PRÓZA

- 91 Lucia Jakúbková
- 101 Laura Kadák
- 108 František Škoda
- 122 Veronika Helmová
- 131 Radovan Čižmár
- 142 Miroslava Vaníková
- 156 Juraj Medveď
- 160 Karolína Patrzyk Havlíčková
- 173 Stanislav Verešvársky
- 179 Veronika Halušková

POÉZIA

- 73 Markus Formel
- 70 Jozef Lalík
- 78 Slávka Holubjaková
- 82 Matúš Zub
- 84 Marek Jaroš
- 85 Jozef Urban
- 86 Ivan Kapusník

Laura Kadák

Kolko z ktorých dní

PRÓZA

Zabalíš štíhle teličko do osušky a zopár posledných kvapiek vody, ktoré ešte látka nevypila, ponaháňaš ako rozjašený tiger. Až sa dieťa rozosmeje. Vlastne sa rozosmejete obaja.

„Ešte objat!“

Neprotestuješ, aj keď už mal byť dávno v posteli. Pevne ho objímeš a ani jeden z vás sa z toho objatia neponáhľa. Ty sa už nemáš kam a on sa nikdy nenáhli. Veď aj na svet prichádzal celú večnosť.

Nikdy nezabudneš na moment, kedy si ho prvýkrát uvidela. Jeho jasnomodré oči, ktoré sú už dnes zelené, sa na teba zahľadeli, akoby ti videli priamo do duše. Už vtedy miloval tvoje náruče. Tak ako mu máš vysvetliť, že čoskoro ho objímeš naposledy?

Zhlboka sa nadýchneš. Vôňa jeho pokožky, mydla a uteráka vypraného v detskom prášku je dnes akási silnejšia. Akoby si i tvoje zmysly vážili život o čosi viac.

Zdvihneš syna do náručia a prenesieš ho do izby. Kým ho natieraš krémom a obliekaš do pyžama, odpovedáš na otázky: *Ako rastú nechty? Prečo slnko zapadá? Ako sa bráni motýl?*

Zjednáš štyri knižky na dve a k tomu si zaspievate pesničku, ktorú každý večer nejako ozvláštnite. Dnes ste vylepšili refrén a doplnili ďalšiu strofu. Kým si skutočne ľahne a zaspí, zodpovieš ďalších milión otázok. Premýšľaš, kedy sa deti prestanú toľko pýtať. Keď stratia záujem alebo keď rodičia už nedokážu toľko otázok vydržať? Ty máš však odrazu trpezlivosť aj chuť odpovedať.

V šere izby ešte dokážeš rozoznať jeho tvár. V jeho črtách stále vidíš bábätko, ktorým kedysi býval. Tmavé mihalnice v kontraste s bielou pokožkou. Drobný noštek a okrúhle líčka. Pravidelný dych a pokoj, ktorý si netrúfaš narušiť.

Neraz si túžila urýchliť tieto nekonečné večery. Neraz si premýšľala, aké by to bolo vybehnúť z dverí a pár dní sa nevrátiť. Teraz si však nevieš predstaviť nič iné, len rozbehnúť sa naproti jeho úsmevu. Zvláštne, ako sa veci dokážu zmeniť.

Prejdú hodiny, než sa rozhodneš vstať z jeho postielky. Prekráčaš do spálne, vklízneš do vlastnej postele a pritúliš sa k mužovi. Jeho ruky ťa i v spánku ovinú a ty do jeho náručia dokonale zapadneš. Koľko podobných nocí zažijete, než sa bude márne ťahať na tvoju stranu postele? Koľko dní ešte strávite ako rodina? Koľkokrát sa ešte budete spoločne smiať?

Únava ťa však napokon premôže.

*

Sedíš v kresle a cez kanylu ti do ruky prúdi tekutina, ktorá ťa môže zničiť a vzkriesiť zároveň. Premýšľaš, či dokážeš dostatočne silno veriť v druhú možnosť.

Bez viery to vraj nejde.

Ibaže ty si si nikdy príliš neverila. Pri žiadnej skúške v škole ani v živote. Vždy si sa psychicky pripravovala na to najhoršie. Aj keď sa to nevyplnilo, nenaučila si sa to robiť inak. Znamená to, že to teda robíš správne? Alebo máš poslednú možnosť urobiť to inak?

Zotrieš si kvapku potu z čela. Na hlave máš šiltovku namiesto vlasov a kostnaté prsty zarývaš do opierok.

Myslíš na syna, ako ťa pred vstupom do nemocnice objal najsilnejšie, ako vedel. Myslíš na muža, ako ťa pobožkal a povedal, že ti tá šiltovka pristane. Všimla si si, že sa k úsmevu núti, ale i tak ťa to posmelilo. Vieš, že ani jeden z nich nemyslí na to najhoršie. Možno by ti vedeli prepožičať kúsok svojej viery v šťastné konce.

Pomrvíš sa. Vychudnuté stehná sa ti lepia ku koženke, akoby si v tom kresle mala zostať navždy. Telo ti zabrní a v hlave sa ozve známy výstrel bolesti. Znovu si počúchaš čelo.

Ako máš v takom chatrnom tele nazhromaždiť dosť sily? Ako sa máš obrniť pred tým, čo máš priamo pred očami? Prázdne tváre, sediace v rovnakých kreslách ako ty, ťa okrádajú i o tú trošku nádeje, ktorú si snažíš uchrániť.

Cítiš hnev, nespravodlivosť i závisť. Lomcujú s tebou. Ukazujú ti, kým v skutočnosti si a nepáči sa ti to. Želáš si byť taká silná, ako si si vždy nahovárala, že si.

Tvár si zakryješ dlaňami. V nose ťa zaštípe pach dezinfekcie a vtiahne ťa späť. Do tohto momentu, keď ešte nie je nič rozhodnuté.

Nádych sa ti rozochveje v hrudi a odrazu vieš, že to, čo ťa skutočne zvierá, je strach. Strach z dní, ktoré prídu, strach o tie, ktoré možno nikdy nezažiješ.

Nevieš, koľko z ktorých ti ešte zostáva.

*

Kričíš.

Z úst ti lezú jedovaté slová a ty ich ľutuješ skôr, než ich dopovieš. Syn ťa zdrapí za nohu a odmieta si ísť ľahnúť do postele. Oči má plné slz a ústa skrivené revom. Z toľkého hluku ti ide roztrhnúť hlavu.

Dnes ho nezvládneš uložiť do postele. Netušíš, či dňesok vôbec zvládneš.

Bolí ťa každý kúsok tela a i po niekoľkých hodinách vracania ťa stále napína.

Tvoj muž ho nasilu odnesie do izby a ty počuješ synov plač aj cez dvojce zatvorené dvere.

Dlažba v kúpeľni ťa príjemne chladí a ty zízaš na zaprášené záhyby záchodovej misy. Mrzí ťa, že si tak veľmi kričala. Nezaslúžil si to. Zajtra sa mu ospravedlníš. Zaprisaháš sa, že už viac kričať nebudeš, hoci tušíš, že to porušíš.

Znovu vraciaš a predstavuješ si, ako tvoje telo opúšťa okrem žlče aj všetka zloba, ktorú v sebe nosíš. Vypluješ ju. Už ti viac nebude sedieť na hrudi. Už ju viac nebudeš prskať po svojich blízkyh.

Oprieš sa o kachličky. Nesmieš viac ležať na zemi ako mŕtvola, ktorou zatiaľ nie si.

Treba mať so sebou súčiť. Tak to vravia na terapii. *Hovorte si povzbudivé veci, aké by ste chceli počuť.*

Premýšľaš, ale nič z toho nedokážeš vysloviť nahlas. Nikdy si nedokázala samu seba oceniť, nie to ešte povzbudiť.

Dvere na kúpeľni sa otvoria. Mužova ruka ťa pohladí. Jemne. Láskavo.

Chceš sa odtiahnuť. Nezaslúžiš si jeho súcit.

„To bude v poriadku, láska.“

Ramená sa ti rozochvejú a konečne ho necháš objať ťa.

„Malý už spinká. Som tu pri tebe. Zvládneme to. Spolu.“

Z jeho hlasu cítiš, že i on má strach, ale nepovie to. Radšej si ťa pevnejšie privinie a hladí ťa po chrbte. Tvoj dych sa spomaľuje. Hrôza z toho, čo môžeš stratiť, sa každým pohybom jeho dlane stráca.

Ak sú toto tvoje posledné chvíle, tak ich chceš prežiť najlepšie, ako dokážeš. Moment za momentom. Nenecháš chorobu, aby s tebou mávala ako s bielou vlajkou. Nevzdáš sa.

Tvoje telo už nie je krásne. Myslíš na všetky tie chvíle, keď bolo, ale ty si na ňom videla chyby. Naozaj to bolo pre teba dôležité? Nemohla si sa viac starať o svoje vnútro? Trochu viac sa radovať?

Rukou si prejdeš po krátkych vlasoch. Skĺzneš po štíhlom krku a vystúpených rebrách. Hrudník ti hyzdia jazvy a mapujú tvoju cestu. Tvoje telo pripomína starý dom, ktorý má plno nedostatkov. Napriek tomu ti je v ňom dobre.

„Pozri, mama!“ do izby vbehne tvoj syn a z hlasu mu počuť úsmev. Pozrieš naňho a on k tebe natrčí hlavu s čerstvým zostrihom. Na krku a ušiach má ešte zvyšky odstrihnutých vlasov a v očiach mu žiari nadšenie.

„Čo sa ti stalo?“ s úsmevom ho pohladíš.

„S ockom sme sa hrali na kombajn!“

Do izby vojde tvoj muž a zamáva holiacim strojčekom.

„Pokosili sme všetko žito, čo mu rástlo na hlave.“

„Teraz vyzerám ako mama!“ synove ruky víťazoslávne vystrelia do vzduchu.

„Pristane ti to,“ rozosmeješ sa.

Rozosmejete sa všetci.

Už sa nepýtaš, koľkokrát sa ešte zobudíš. Koľko dní ti zostáva a aké to bude potom. Nemusíš vedieť, čo príde.

„Pod, umyjeme ich a prečítame rozprávku,“ vezmeš syna za ruku a spoločne zamierite do kúpeľne.

Dnes ho uspávaš ty a už sa na to tešíš, lebo vieš, že príde deň, keď to už nepôjde.

Príde deň, keď bude chcieť zaspávať sám.

A ty sa toho dožiješ.

*

Matej Kandrik

Hlas z druhej strany

Asfalt na príjazdovej ceste prehráva boj s burinou. Tráva za bránkou sa vlní do výšky dospelého chlapa a okná do kuchyne spoza tují takmer nevidno. Rodný dom za tie roky, čo som tu nebol, chátral. *Pekné hniezdo záchrany*, prebehne mi hlavou, keď za sebou zaplesnem dvere auta. Nemám na výber. Na ubytovni boli problémy a na prespávanie v aute je už zima. Prehodím si tašku cez plece, do každej ruky vezmem jednu igelitku napráskanú nákupom.

Zaseknem sa hneď pri bránke. Zamknuté nie je, ale pánty komplet prehrdzaveli. Musím sa silou zaprieť, aby som sa vôbec dostal na dvor. Ako tu otec dokáže fungovať, nepochopím. Skúšam zvoníť, no zvonček mlčí, nič nepočuť. Zložím nákup a vytiahnem mobil. Otec nedvíha. *Všade dobre, doma najlepšie...*

Nervózne prešľapujem dobrých pár minút, kým sa otvoria dvere. Do nosa ma udrie puch octanovej masti, zatuchliny a starého chlapa. Pohľad na otca mi vyrazí dych. Schudol. Akoby sa celý scvrkol. Stojí prihrbený vo vyšliapaných papučiach, mojich starých teplákoch a svetri, ktorý uštrikovala mama. Prepadnuté oči a špinavá brada dokresľujú obraz stratenej existencie. Partia bezdomovcov pred Tescom vyzerala viac k svetu než chlap predom mnou. Som v šoku. Prepadne ma des, že sa dívam do zrkadla, čo odráža budúcnosť.

„Tak som tu,“ preruším ticho.

„Miňko,“ otec sa nahne ku mne a objíma ma. Preglgnem guču v krku.

Chlapi neplačú.

Nevyhnutný konflikt na seba nenechá dlho čakať. Pokazenú chladničku otec vysvetlí, že on aj tak skladuje jedlo v záhrade, kde namiesto králikárne zriadil liečivú pyramídu.

Do boha s tvojimi ezopičovunami!

Naštvaný zbehnem do pivnice. Tam aj v najhorúcejšom lete býva príjemný chládok. Kým nezoženiem aspoň cestovnú chladničku, zložím nákup tam. Otec za mnou čosi kričí, ale ignorujem ho. Nechcem sa pohádať, keď sa vidíme po piatich rokoch.

V dielni pred dverami do pivnice ma privíta podivná konštrukcia. Plechový tubus stočený do slimáka zaberá väčšinu miestnosti. Vyleštené panely vysoké takmer po strop odrážajú studené svetlo halogénky. Poľukám na stenu konštrukcie. **Hliník.** Pripadám si ako medzi kulisami starého sci-fi filmu. Nakuknem dnu. V strede tubusu tróni stolička. Na nej stojí Tesla Condor. Legendárny kazeťák s rádiom dotiahla mama v osemdesiatom šiestom z Prahy. Z teleskopickej antény sú natiahnuté kábliky na koncoch prilepené kovovou fóliou k stene valca.

„Preplo mu. Načisto,“ šomrem, keď stúpam do schodov.

„To čo máš dole?“ vybrechnem ostrejšie, než by som chcel.

V mútnych očiach sa objaví iskrička.

„Kozyrevovo zrkadlo. Niektorí hovoria komora, ale na tom nezáleží.“

Po prvej vete viem, kam smerujeme. *Že som sa vôbec pýtal...*

Prednáška sa začala.

„Je dokázané, že čas a priestor sú podriadené vedomiu. Ja viem, že ty na také veci neveríš, ale trénovaná myseľ dokáže v tom zariadení neskutočné veci. Ja, ja...“ slová sa mu zaseknú v hrdle, „hovorím cezeň s mamou.“

Zovriem päste. Tie jeho bludy som znášal roky. Zo začiatku boli neškodné. Najprv nechcel piť vodu z vodovodu, ak nebola prefiltrovaná akýmsi šutrom z Ruska. Neskôr začal odmietať lieky, všetko riešil bylinkami a jogou. Potom prišla mamina rakovina. Lekári jej dávali slušné šance, ak

okamžite nastúpi na chemoterapiu. Ten kretén ju presvedčil, že lepšia je akupunktúra, detox a pozitívne myslenie. Tlačil som, aby bezpodmienečne podstúpila liečbu, ktorú navrhol doktor. Ona sa však len usmiala a prosila, nech sa s otcom nehádame. O polroka sme kupovali truhlu. On, samozrejme, nikdy nepriznal, že jej pomohol do hrobu. Vinu za maminu smrť som cítil len ja.

Bez slova vezmem kľúče od domu a vybehnem von. Zotmelo sa. Mokrý štrk škripe pod nohami. Ledva zapálím cigaretu, ako sa mi od nervov trasú ruky. Ostré bodnutie v hrudi mi pripomenie, že sa nemám rozčuľovať. *Pijatika a nikotín ma dajú dokopy.*

Nohy ma nesú ulicami až na námestie. Je utorok večer, no nič až na štekot psov neprezradí, že rodné mesto zatiaľ nevymrelo. Oproti kostolu stojí krčma. Idem na istotu. Obitý pútač hlási akciu: „Dvanásťka Šariš s borovičkou 3,50 eur.“

Dnu sedí pár štamgastov. Zízajú na futbal, fajčia jednu od druhej a zástup prázdnych poldecákov prezradí, že pitný režim rozhodne nezanedbávajú. Ja si zoberiem akciové menu a usadím sa v kúte.

Sformulujem predsavzatie a niekoľkokrát si ho zopakujem: „*Nájsť si robotu, vyrovnať dlhy, čosi našporiť a adiós.*“ Osobnú mantru nakoniec spláchnem pálenkou. Ledva si cucnem z piva, keď vrznú dvere. Dovnútra vojde chlap v montérkach zaffkaných farbou. Skôr než stihnem zapichnúť oči do rýchlo miznúcej peny, stretnú sa nám pohľady.

„Miño Vozka? Chlape, ty tu čo robíš, šak sme sa sto rokov nevideli,“ zahučí na celý podnik.

Pár sekúnd pátram v pamäti.

Servus... Laci! No domov som prišiel pozrieť.“

S Lacom sme drali lavice na priemyslovke. Ja som po škole odišiel do mesta na vysokú, zatiaľ čo on nastúpil ako mechanik v dopravnom podniku. Jeho kedysi frajerské háro po plecía nahradila masťná plešina.

„To musíme zapíť. Čo piješ? Pozývam!“ žoviálne rozhodí rukami. Vôbec sa nezmenil. Kamarátovi aj poslednú košeľu.

„To čo ty. Nebudem trhať partiu,“ vylovím z pamäti naše staré heslo. Pookrejem. Aspoň nebudem dnes piť sám.

Preberiem sa o štvrt' na štyri ráno. Chce sa mi štať a suší ma. Ako a kedy som sa vrátil domov, neviem. Vytrepem sa z postele. Pod nohy si svietim mobilom. Keď uľavím mechúru, zistím, že splachovacia nádržka je prázdna. *Boha! V tejto barabizni fakt nič nefunguje.*

Cestou z včeka si všimnem, že na schodoch do pivnice sa svieti. Idem zhasnúť, keď začujem hudbu. *Prokofiev... mamín miláčik.*

Ako učiteľka hudobnej výchovy sa deckám pokúšala vštepiť lásku ku klasike. Doma to bolo rovnaké. Pri gramofóne sme trávili hodiny. Tóny sláčikového kvarteta mi pripomenú mamín úsmev a sústredené pohyby, keď ma učila narábať s platňami. *Ach, mama...*

Zídem za zdrojom zvuku. Zastanem pred dverami do dielne. Započúvam sa. Pomedzi sláčiky sem-tam zachytím otcov hlas. Nerozumiem ani slovo, ale zdá sa, akoby plakal. *Alebo sa smeje?*

Zvuky vychádzajúce spoza dverí nedokážem rozlíšiť, plechová opacha všetko skresľuje. Neviem, či rozraziť dvere a všetko mu vykričať, alebo ho objasť a počúvať s ním do rána ruských klasikov.

Hudba mi do opitého mozgu zatĺka kakofonické klinec. Klesám do tmy černejšej ako noc. Náhlý tlak mi zovrie hruď a zatočí sa mi hlava. Štúkne magnetofón. Zavíza stolička a počuť otcov šuchtavý krok. Ujdem. Ujdem ako prichytené chlapča.

Keď sa zobudím druhýkrát, slnko je už vysoko na oblohe. Tuším, že izba smrdí chľastom. Aby som otvoril okno, musím najprv z parapetu zložiť mumifikované kaktusy obalené pavučinou. Vyblednuté fotky i staré diplomy pokrýva hrubá vrstva prachu. Izba je skanzenom môjho detstva. *Dnes to tu dám do pucu.*

Otca nájdem v kuchyni. Pripravil raňajky. Krajec chleba, rajčina, za lyžičku horčice a párky. Tie už sú, samozrejme, studené. Zahryzne sa do mňa hanba. Takto sme raňajkovali každú sobotu.

„Ďakujem, to si nemusel,“ zahuhlem miesto pozdravu a opýtam sa, „ty nebudeš?“

Pokrúti hlavou. „Naráno pijem len žihľavový čaj.“

V rannom svetle si ho lepšie prezriem. Pripomína voskovú figurínu z múzea. Bez života. Hlboké vrásky posiate stareckými škvrnami vytvárajú dojem starca nad hrobom, hoci len minulý rok oslávil sedemdesiatku. Sadnem si za stôl a pustím sa do jedla. Je to boj. Po opici mi nechutí, ale niečo do seba dostať musím.

„Dnes obriadim kolo domu. Záhradu pokosím, bránku opravím, poupratujem... Veď povedz, čo treba,“ skúšam ho zatiahnuť do debaty.

Akoby ma nepočul. Len hľadá do šálky.

„Tak ako?“ pridám hlas.

Naveľa mykne plecami: „Ako chceš.“

No, keď takto, tak takto.

Umyjem po sebe riad a na sporák postavím koťogó. Kým sa varí káva, nepoviem ani slovo. Až keď odchádzam s pariacou sa šálkou, otec konečne prehovorí.

„Nemal by si toľko piť.“

Nepoviem nič. Nie je čo.

„Mama to neznáša... veď vieš.“

V šoku sa oblejem kávou. Oparená ruka ma páli ako šľak. Hrnček šmarím do drezu.

„Mama je mŕtva,“ zasipím.

Mŕtva kvôli tebe!

A mne.

Odchádzam, lebo to tu nedopadne dobre. Otec však pokračuje: „Tak to vnímame my. Metafyzicky je to len iný stav bytia. Hovoríme... spolu skoro každú noc. Cez rádio... môžem to dokázať. Miňko, aj tebe chce toho veľa povedať...” drmolí ako nepričítaný.

Neverím vlastným ušiam. Rozbúšené srdce cítim až v hrdle. Vlna hnevu rozleptá posledné zvyšky môjho sebaovládania.

„Si magor, počuješ?! Totálny magor. Chorý na hlavu!” vyštekne a tresne dverami. Zarinčí sklo. Sklenená výplň sa vysype na podlahu. Skrz prázdny rám sa na mňa díva otec. V očiach má smutné prázdno.

Zvyšok dňa strávim prácou. Manuálna robota čistí hlavu. Poobede zbehnem do dediny. Sklára som nezohnal, ale aspoň som kúpil farby, štetce a kladivo. Otcovo náradie, ktoré som našiel v dielni, nestojí za nič. Zastavím sa v Jednote. Do batoha pribudne balíček marsiek a fľaša vodky.

Pred obchodom stretnem Laca. Do kufra oplieskanej dacie práve prekladá nákup z vozíka.

„Servus, Laci, tak ako po včerajšku? Mne ráno veru nebolo najlepšie,” načnem zvesela.

Otočí sa ku mne. Pod ľavým okom mu puchne ukážkový monokel.

„No doboha, čo sa ti stalo?”

„Pánko má okno?” uškrnie sa.

Môj výraz odpovie bez slov.

„Dobre si sa trafil. Nie silno... ale presne,” naznačí boxerský postoj a párkrát švihne pästami do vzduchu. „Troška sme sa pochytili. Moja chyba. Nemal som vyťahovať tvojho fotra.”

Onemiem. Ruky nervózne pátrajú po vreckách cigarety. So sklopeným pohľadom ponúknem Laca. Škrtnú zápalky.

„Prepáč, som chuj,” dostanem zo seba po niekoľkých šlukoch.

„Stáva sa,” zhodnotí ponad obláčik dymu, „čo sme si, to sme si”. „A čo ma vlastne tak dostalo?” opýtam sa, ale vôbec si nie som istý, či to chcem vedieť.

Teraz klopí zrak Laco. Veselosť ho prejde. „Šak vieš. Ako vám umrela mama, tvoj foter ostal sám a trocha sa mu to v hlave pomotalo. No a keď som mu bol raz namontovať nový satelit, pochválil sa, že ho potrebuje na akési zariadenie. Že dokáže hovoriť s mŕtvymi... no... a... nejako sa to roznieslo a odvtedy ho celé mesto volá šibnutý Lojzo.”

Za pravdu sa každý bije. Rýchlo sa rozlúčim. Cestou domov zahnem na cintorín. Kovanú bráničku zdobí prehrdzavený nápis: „To, čo ste vy, boli sme aj my. To, čo sme my, budete aj vy.” Zastanem až pred jej hrobom. Roky som tu nebol. Podľa toho, ako to tu vyzerá, ani otec. Prerastená burina milosrdne ukrýva staré kahance. Zvyšok zotletej kytice holými rukami zmetiem z náhrobného kameňa. Je studený. Mňa však pália hanba a hnev. *Debil, nemáš so sebou ani tú posratú sviečku.* Ocením svoj výkon a zaprisahám sa, že zajtra to tu dám do poriadku. Donesiem mame kvety.

S večerom sa prihlási hlad. Zbehnem do pivnice. Zoberiem si klobásu a z police vzadu ešte sedemdecku leča. Nálepka hlási rok výroby 2019. To ešte musela robiť mama. Pichne ma v hrudi.

Sentimentálny blbec, nad týmto sa budeš roznežňovať? Vysmejem sa sám sebe.

Otca som od raňajok nevidel. Kamkoľvek sa upratal, som mu za to vďačný. K vareniu si ulejem pár panákov. Nemal by som. Nasrať. Jeden infarkt som už rozchodil. Jedlo si vezmem k telke, ktorá *neverím*, ale funguje. Obraz zrní, ale to je mi fuk. Tanier vytriem chlebom dosucha. S plným bruchom je mi dobre, kým sa mi nezachce kyslých uhoriek. Dvihnem sa, ale gravitácia, posilnená alkoholom, ma posadí nazad do kresla. *Mal by som sa troška brzdiť.*

Nazad v pivnici, pri hľadaní uhoriek, natrafím na škatuľu od topánok. Schováva kopu magnetofónových páso. Niektoré sú celkom nové, na iných už obaly vybledli tak, že ich nedokážem prečítať. Prepadne ma zvedavosť. Zoberiem pásky, otcov retro kazeťák a vrátim sa do obývačky.

Chvíľu bezradne štukám gombíky, kým sa mi podarí vybrať pásku, čo tam mal založený otec. Položím ju na stôl. Vyberiem jednu starú a s hlasným cvaknutím stlačím play.

Šum reprákov. Moment sa nedeje nič a potom sa ozve jej hlas: „Nahrávame. Dvadsiaty tretí máj, tisícdeväťsto deväťdesiattri. Miňko, si pripravený? Môžeš začať.“

Mamin hlas sa rozlieva po obývačke ako pred rokmi. Zovrie mi srdce. Ozve sa ďalší hlas:

„Dnes je sviatok všetkých mám, lúčne kvety natrhám. Urobím si kytičku len pre svoju mamičku. Darček sám vyrobím, radosť jej tým urobím. A k tomu jej božtek dám, pretože ju rád mám.“

Šušľem tak príšerne, že mi takmer nerozumieť. Mama, samozrejme, môj výkon odmení potleskom. Príval spomienok sa premení na guču v krku. Slzy mi rozostnú pohľad. Nahrávka zapraská, načo prehovorí hlboký mužský hlas: „Krásne, Miňko. Povedz ešte jednu básničku.“

Otec má na páske rovnaký hlas ako dnes ja. *Stačilo*. Vypnem prehrávanie a natiahnem sa po načatej vodke. Doprajem si štedrý glg rovno z fľašky. Ani nepostrehnem, kedy sa do obývačky vkradne šero. Sedím v tichu, čo ťaží. Zoberiem do ruky pásku zo stola, ktorú nechal v magnetofóne otec. Roztrasená ruka poznačila na obal okrem včerajšieho dátumu aj presný čas a názov „Márnotratný syn – Prokofiev“. *Trefné*.

Cvaknutie. Pre nejakú chybu nahrávania orchester znie ako pod vodou. Tóny však deformuje akási zvláštna rezonancia, akoby čosi rušilo frekvenciu. Po zátylku mi prebehnú zimomriavky.

Počuť hlas. Je tichý a vzdialený, celkom na okraji dosahu mikrofónu. Napínam uši, slová sa načisto topia v hudbe a šume kazety. Nová nahrávka paradoxne šumí horšie než tá spred tridsiatich rokov. Nedokážem ani s istotou povedať, koho hlas to vlastne je. Skúšam pridať hlasitosť, ale podivnosť zvuku mi neznesiteľne dráždi nervy. Skôr znesiem nechty driapajúce školskú tabuľu než toto. Stiahnem zvuk na minimum a priložím ucho takmer až na reproduktor.

Mám šťastie. Krátka tichá pasáž mi dá šancu sústrediť sa na hlas ukrytý pod vrstvami šumu. Zatajím dych. Sem-tam rozoznám nejaké slovo, ale nič, čo by dávalo zmysel. Náhle zmrznem. *Druhý hlas!* Je veľmi, veľmi pomalý a hovorí potichu. Takmer splýva s pozadím, no bez najmenších pochyb tam je. Rozbúši sa mi srdce. Nástup hudby všetko prehluší. Spotenými rukami stopnem kazetu a stlačím pretáčanie. Stará mechanika náhlu zmenu nezvládne a pásku zožuje. *No do riti...* Vyskočím na nohy, pričom zakopnem o nohu stola a magnetofón s tresnutím padne na zem. Vo dverách sa zjaví otec.

„Ty nešťastník, čo si to urobil?!“ s výkrikom vbehne do izby. Hlas mu hystericky preskakuje. Schmatne magnetofón a privinie si ho na hrud'. Jeho vytreštené oči mi pripomínajú srnu oslepenú svetlometmi sekundy pred zrážkou. Skôr než stihnem čokoľvek povedať, otec sa zvrtné na päte a odíde.

Nájdem ho v pivnici. So sústredením chirurga vymotáva pásku z prístroja.

„Je zničená. Nenávratne preč,“ vyštekne na mňa. Otec od hnevu škripe zubami, apatická múmia z mauzólea je zrazu preč.

„Počul som hlasy...“ začnem, no on ma umlčí jediným pohľadom. Poškodenú pásku hodí na stôl a založí do magnetofónu novú kazetu. Chvíľu pretáča a potom ju pustí.

„Tak počúvaj, ty neveriaci Tomáš,“ precedí cez zovreté zuby.

Na pozadí klasiky, ktorú nepoznám, jasne znie smiech. *Mamin smiech*.

Prudký závrat mi podlomí kolená. Bolesť mi zovrie hrudník ako oceľová obruč. Náhle ma orosí nechutný studený a lepkavý pot. Som v šoku. *To nemôže byť pravda. Z chľastu mi zmäkol mozog*. Chce sa mi vracať, toto predsa nemôže byť realita. Nepokoj ma ženie po miestnosti ako vietor suché lístie. Zrak mi padne na zničenú pásku na stole. Chaos v momente vystrieda neúprosná jasnozrivosť. *Ten sviniar! Mohol predsa pásky previnúť, premazať a nahráť znova a znova*. Od hnevu sa mi zatmie pred očami. Brnia mi ruky.

Zúrivy schytím zo stola kladivo. V mohutnom náprahu chcem rozdrúzať ten prekliaty magnetofón. Otec vytuší môj zámer.

S výkrikom a natiahnutými rukami sa postaví medzi mňa a prístroj. Rana v zlomku sekundy dopadne. Kladivo sa lačne zahryzne doprostred jeho čela. Počujem, ako mu lebečná kosť s odporným mlasknutím praskne. Všade je krv. Za sprievodu rozjarených sláčikov sa mi otec zvezie k nohám. Svet na niekoľko úderov srdca zastane.

Nedokážem sa nadýchnuť. V dielni neostal ani hlt vzduchu, len chrapot otca a mamin smiech. Celá miestnosť sa okolo mňa roztočí ako kolovrátok. Spadnem do hliníkovej steny zrkadla. Plech sa zo zadunením ohne a ja sa ocitnem na podlahe.

Svet mi pláva pred očami, len kútikom oka zahliadnem pohyb. Akúsi šmuhu na samom okraji zorného poľa. Z pokrivených odrazov na mňa ktosi hľadí. Dve tváre. Ich črty už nedokážem rozoznať. Zlievajú a rozpíjajú sa v jeden desivý obraz. Vidím krvavý kvet ako korunu na maske výčítiek. Prázdne mútné oči sa dívajú na mňa bez jediného žmurknutia. Splynú v skutočný pohľad do duše.

Je mi zima a príšerne mi píska v ušiach.

To, čo ste vy, boli sme aj my. To, čo sme my, budete aj vy.

Lapám po dychu. Akoby by sa mi na hrudi usadil slon. Znova počujem hudbu. Tóny otupujú moju bolesť. Priestor okolo mňa sa rozpadne na milión kúskov.

Detstvo.

Mama. Otec.

Ja.

Moje vedomie sa ako roj svätojánskych mušiek rozletí do prázdna.

Zuzana Michalková

Pan asisten

„Pacce, pacce, pan asisten, jake tu mam.“ Pupkatý rodič Adamovho žiaka mu pred nos strká omastený iPhone. Prstom ťahá po obrazovke a pred očami sa im striedajú obrázky mladých dievčat, ktorých výzor sa nedá ohodnotiť, lebo je skrytý pod vrstvou filtrov. „Fajne, že? Znace, ja vam možem dajaku... šak znace...“ Tvárou sa prisunie bližšie k Adamovi, úškrnom odhalí zanesené zuby.

„Ta deee... ja?“ Adam dramaticky zamáva rukami nad svojím telom, čím chce poukázať na kvetinové rifle a ružovú polokošeľu. Chlapisko poodstúpi a s prižmúrenými očami si Adama premeria. „Ta sce taky suchy, ale tamtym je jedno... šak voni že su zadarmo.“ Pokrčí plecami, žmurkne a s úsmevom si vyberie cigaretu. Adam pozerá na balíček cigariet v rukách tučniaka, potom sa obzrie za hlúčikom chlapcov, čo stoja pred školou a so smiechom pozorujú ich rozhovor. Vzdychnie si.

„Tu nemôžete fajčiť. Sme na školskom pozemku.“

„Jóóój, prepačce, prepačce, pan asisten.“ Chlap až príliš prehnane hrá svoju lútosť, keď odhadzuje cigaretu na zem a energicky ju zadupáva.

„No, ale jak mi hutorel...“ ďalej nepokračuje, preruší ich príchod malej prváčky s ufúľanou taškou. Nezdraví, oči má vypúlené, ústa pootvorené, chytí chlapa za nohavicu a zíza na Adama.

„Čo, Adelka? Zjedla si jazyk?“ Adam odvracia pozornosť od predchádzajúcej témy.

„Vona nigda nezna pozdravic,“ postážuje si otec a slabo udrie dievča po hlave. „Dze Ďodo?“ pýta sa jej a obracia sa smerom k hlavným dverám školy. Adam to využije na odchod.

Mal krátky deň, tešil sa, že stíha skorší autobus, keď ho zastavil ten tučniak. Skontroluje čas na mobile, ktorý nosí zavesený na krku spolu s kľúčmi. Hneď za bránou si zapaluje vlastnú cigaretu. Pridá do kroku. Adam nikdy nebeží, ale aby stihol autobus, zašuchtá nohami o čosi rýchlejšie. Nedofajčenú cigaretu zahasí v prstoch a zvyšok si strčí do vrečka, keď

nastupuje posledný. Zadýchaný plní pokyn čítačky „priložte kartu“ a sadá si na voľné miesto pri okne. Čelo oprie o sklo a konečne uvoľní ramená.

Braník z Lidla stojí na konferenčnom stolíku hneď vedľa popolníka a zapnutom notebooku. Sivý kocúr Edo sa obtrie o Adamove nohy, potom vyskočí a skrúti sa vedľa neho na gauči. Adam skontroluje rýchle správy na Pokeci. Áno, na Pokeci to stále žije, vraví každému, kto dvíha so smiechom obočie. Aspoň pre Adama tam fungujú miestnosti, kde s istotou nájde svoje typy – postarších pánov s pivným bruškom a chlpatým chrptom, čo si naoko žijú spokojný ženatý život. Príťahujú ho „daddy“ figúrky a on zas svojou chlapčenskou útlosťou príťahuje ich.

Aj Mike bol presne taký. Akurát už nepredstieral manželstvo. Nemusel. Deti mal dospelé, ženu po smrti. Navyše, Oxford nie je malé mesto na východe Slovenska, kde je slovo gay nadávka. Mohli si spolu žiť svoj „disco príbeh“ celkom otvorene.

Keď Adam prišiel o hlas a rok nemohol pracovať v škole, Mike mu každé ráno prinášal teplé mlieko s medom a bozkával mu spotené čelo.

Stále si s Mikom volajú každý deň, aj keď je to už pol druhu roka, čo sa vrátil na východný front.

„Prečo si neostal v Anglicku s Mikom?“ pýta sa ho každý, keď o ňom často rozvláčne básni v spoločnosti. Len mávne rukou: „S Mikom sme to uzavreli. Každý potrebujeme niečo iné.“

Teraz sedí v pološere skromne zariadeného bytu, ktorý nedávno zdedil po mŕtvom otcovi. Mike by sa zhrozil, keby byt videl. Zhrozila by sa ho aj návšteva, ktorú Adam očakáva.

Prichádzajú hostia. Pištík – jeho Pištík, jeho srdce a svetlo života – ako o ňom hovorí. Už je trochu pod parou, za ruku si ťahá rozrehotanú ženu so zlým make-upom. Za nimi sa dnu vovalia ešte dvaja Pištíkovi kamoši, čo s ním riešia rôzne kšefty. Tabletky z Poľska alebo niečo také. Pištík neklope, nezvoní, má kľúče a v byte sa správa, akoby bol jeho. Zapĺňa celý priestor, jeho vôňa, preskakujúci hlas, vtipy. Notebook ide bokom, na konferenčnom stolíku sa objavujú poldecáky, fľaše tvrdého, šúľajú sa jointy. Adam ako správny hosť ponúka čipsy a sladkosti. Nalieva, varí kávu na požiadanie. Stáva sa čoraz viac súčasťou vybavenia bytu, stráca sa v kúte, zapadá do kresla, hladí Eda v lone, usmieva sa. Nad bytom nemá kontrolu, priestor patrí Pištíkovi a hosťom. Na tvári má prázdny úsmev, keď sa míňa posledná fľaša, mávne rukou nad rozbitým pohárom a ochotne ponúka poslednú

cigaretu z balíčka. Žena je čoraz viac opitá, váľa sa po mužoch, ale najviac po Pištíkovi. Adam sa odvracia, túli sa k Edovi. O polnoci odchádzajú. To je Adamovo pravidlo – počas školských dní, len do polnoci. Pred odchodom Pištík Adama objíma. Cíti vlhké pery na uchu, keď mu šepká dobrú noc. Potom ho s výkrikom „čau, buzerant“ odstrčí a zabuchne dvere.

„Dnes supluješ v deviatej bé,“ asistentka Beatka ho solidárne potľapká po ramene, keď mu ráno v zborovni oznamuje správu. Deviate bé má povest najhoršej triedy a Adamovi sa tento rok úspešne darilo držať si od nej odstup. Pre istotu sám skontroluje rozpis suplovania na stole. Tretia hodina, matematika, deviate bé. V kolónke suplovania je napísaná kolegyňa, ktorá si to akože odučí spojené so svojou vlastnou hodinou, a vedľa nej ceruzkou Adamovo meno. Ako asistent by nemal sám učiť, ani suplovať, len v prípadoch núdze. A núdza bola každý deň.

Na hodinu si pripravil pracovné listy pre špeciálne triedy a šálku vrecúškovej polievky. Po ceste do triedy míňa skupinu siedmakov, čo mu s úsmevom mávajú a kričia za ním: „Dobrý deň, pan asisten!“ Jeden z nich ho predbehne, otočí sa smerom k nemu a kráča, vykrúcajúc bokmi. Ostatní vybuchnú do smiechu. Adam sa zaškerí a žiakovi pošle vzdušný bozk. Siedmakov to ešte viac rozveselí. „Zvonilo, practe sa do triedy!“ skríkne po nich a čaká, kým za sebou zabuchnú dvere. S povzdychom vojde do deviateckej triedy.

Ohŕňa nosom nad vydýchaným vzduchom a pachom prepotených tínedžerov po telesnej. Nahlas dudre, keď otvára okno, žiaci sa smejú, niektorí sa postavili na pozdrav, iní sa rozvaľujú na stoličkách. Nie je ich veľa, ale fakt, že sa dostali až do deviateho ročníka, im dáva pocit arogantného sebavedomia, ktoré využívajú na šikanovanie školských zamestnancov.

Adam sa postaví pred triedu a mávnutím ruky dá tým, čo stoja, signál, aby si sadli. „Takže, máte matematiku...“ Nedopovie, dievča v prvej lavici sa hlási, vyvolá ju.

„Pan asisten, mace ženu?“ Adam vzdychne, trieda očakáva odpoveď so zatajeným dychom. Takéto kolečko otázok sa opakuje v každej triede, kam príde niekto nový.

„Nie.“

„A dzeci?“ pýta sa niekto iný.

„Nie.“

„A muža mace?“ ozve sa zo zadnej lavice. Niekoľko detí sa zasmieje. Adam sa usmeje a s predstieranou hanbou povie: „Do toho vás nič.“ Trieda protestuje, Adam skríkne povel na utíšenie. Chvíľu to trvá, no nakoniec mu väčšina venuje pozornosť.

„Počujte, chcem mať pokoj a vy tiež. Rozdám vám pracovné listy a kto ich spraví v tichosti, dostane odmenu.“

„Akú?“

„Cukríky.“ Adam sa rozhodol, že obetuje veľký balíček kyslých dažďoviek, čo si šetril na dnešnú poradu.

„A môžeme byť na mobile?“

„Keď spravíte pracovné listy.“

„Jooooj...“

„Ja toto neznam,“ vyhlási žiačka v zadnej lavici pri letmom pohľade na pracovný list, ktorý jej Adam podal. „Nerobim.“ Založí si ruky na hrudi a oduje peru.

„Ta nerob. Nebudeš na mobile. A nedostaneš cukríky.“ Žiačka zazerá.

„Veď je to ľahké. Toto robia piatáci. Sčítanie a odčítanie pod seba.“ Trieda nechápavo mlčí, len pár žiakov začne počítat. „Plus, mínus,“ doplní Adam. Žiakom sa vyjasní pohľad, pustia sa do práce. Aj trucujúca žiačka vzadu.

Možno ich nakoniec podcenil. Trieda dokončila prácu prirýchlo, nabudúce im donesie pracovné listy počítania s prechodom cez desiatku. Našťastie, mobily ich zabavili, tri žiačky si dokonca stihli vzadu natočiť nejaký TikTok dancing. A len raz musel začať kričať, aby udržal hladinu hluku na minime. Pri odchode z triedy im hodil na zadnú lavicu balíček cukríkov. „Ďakujeme, pan asisten, prídte zas!“ Trieda vybuchla hneď, ako zatvoril dvere.

„Piata bé, počet vymeskaných hodín dvestopäťdesiatšesť, z toho ospravedlnených dvestopäťdesiat, neospravedlnených šesť. Návrh na zhoršenú známku zo správania...“ Monotónny prednes triednej učiteľky piatej bé preruší hlasné šušťanie otvárania balíčka cukríkov. Na pohoršené pohľady kolegov Adam reaguje len pokrčením ramien. Beatka vedľa neho sa ticho chichúňa. Ponúkne je kyslú dažďovku. Štvrťročné porady sú veľká nuda. Každý triedny učiteľ musí referovať štatistiky triedy, navrhované známky, diskutuje sa o problémových deťoch. Adam si vyťahuje maľované krížovky. Niektorí učitelia len rýchlo odrapkávajú nutné minimum, nezdržiaujú, potom sú tu typy, ktoré sa radi sťažujú. Vtedy sa aj Adam rád zapája do diskusie.

„Minule mi Ernest povedal, že si mám dať k... do huby,“ hovorí telocvikár. „Mal si mu povedať, nech si on strčí dva,“ nahlas sa ozve Adam. Niektorí sa zasmiejú, riaditeľka stíska pery.

„Pán asistent, na chvíľočku,“ volá riaditeľka Adama po porade do svojej kancelárie.

Celú cestu autom zo školy sa ventiloval kolegyniam, a aj tak sa necíti lepšie. Riaditeľka, bývalá mníška, ho neznáša od prvého dňa. Bol si istý, že keby mala náhradu, bol by už dávno preč. Vraj sa správa neprofesionálne. Excentrické oblečenie nepatrí do školy. Na poradách sa nešaškuje. Keby si on mohol vybrať, tiež by šiel inam. Na mestskú školu, kde nemusí riešiť retardované deti a skostnatené staré dievky vo vedení.

Túto prácu mu dohodila sesternica ešte pred tým, ako sa vrátil na Slovensko. Vraj to bude jednoduchý džob. Len sedíš na hodine, piješ si kávu a vyplňaš maľovanky s integrovanými žiakmi. V Anglicku rovnaká práca znamenala viac zodpovednosti.

Po troch mesiacoch vedel, že je to celé bullshit. V Anglicku ako asistent nikdy nemal dohľad nad celou triedou sám. Nikdy nemusel robiť policajta. Na emočné výlevy žiakov si mohol zavolať školského psychológa a nikdy nemusel riešiť nespokojných rodičov.

Tu sa každé ráno zobúdzal s pocitom odporu, aký naposledy zažil, keď sám vstával ráno do školy ako stredoškolák. Tlak v hrudi povolí po pol hodine tiktokových videí a cigarete. Popoludní si vypestoval reflex, ktorý mu automaticky vyprázdni hlavu už len pri zvuku otvárajúcej sa fľaše alkoholu.

Dnes si vybral červené víno. Pije priamo z fľaše, pohár vyberá v lepších dňoch. Netrvá dlho a prázdna fľaša putuje k ďalším do kúta pri smetiaku. Už sa mu robí pekná zbierka. Ten výjav zvláštnym spôsobom upokojuje jeho nervový systém. Takto to bývalo, keď ešte žili s otcom. Pach zvetraného alkoholu a osamelé skrývanie sa v detskej izbe.

Napiše Pištíkovi, že je doma. Odpisuje – nepríde, má program niekde inde. Bez neho. Adamovi sa podarí dohodnúť si návštevu z Pokecu. Pán po päťdesiatke má mäkké telo, zarastenú tvár a nežné oči. Učí slovenčinu na strednej škole. Ženatý s dvoma deťmi. Adam rozpráva nahlas, rozšafne gestikuluje, nalieva tvrdé a ponúka sladkosti. Hneď sa chytá školskej témy a sťažuje sa. Host počúva, prikyvuje, pohodlnejšie sa zabára do starého gauča. Adam si sadá vedľa neho, stráca sa v hmote jeho tela a stále rozpráva. Pán ho hladká po stehne počúva. Skoro ako Mike.

Miesto TikToku ráno s cigaretou v ústach zbiera prázdne fľaše. Nevedel sa prinútiť vyliezť z teplých perín, nasával pach včerajšej návštevy a budík odložil trikrát. Teraz nestíha. Riaditeľka si ho pred vyučovaním zavolá do kancelárie. Sedí tam v čiernom, obklopená šanónmi a papiermi. Nepozerá sa mu do očí. Dostáva pokyn sadnúť si na stoličku oproti jej stolu, naschvál vetchú, aby sa ktorýkoľvek previnilec, čo sa ocitne v riaditeľni, cítil taký malý a poníženy, ako sa len dá. Časti riaditeľkinho prehovoru sa mu v hlave usádzajú nejasne ako v mútnej vode. Jeho nevhodné správanie sa voči žiakom. Nedostatok hraníc. Žiačka ho obvinila z nevhodného dotýkania. Nepovie ktorá v záujme ochrany obete. Bude sa to prešetrovať. Riaditeľka mu konečne pozrie do očí a ústa sa vykrútia do víťazoslávneho úsmevu. Absurdné obvinenie, očividne vymyslené. Keby ho obvinili z obťažovania *žiaka* a nie *žiačky*, to by bolo uveriteľné. Riaditeľka dvíha ruku, čím umlčí jeho habkové pokusy o obhajobu. Nepotrebuje vysvetlenie, potrebuje zámienku. Kým sa prípad nevyšetrí, Adam bude doma. Z dobrej vôle mu dovolí doučiť dnešný deň.

Adamovi sa trasú ruky, keď otvára dvere na deviatej bé. Dych sa mu zasekáva v hrudi, nevníma, či sa žiaci postavili, že po ňom pokrikujú, že sa smejú a v rukách majú zakázané mobily. Sadá si za katedru, trasenie rúk prechádza do celého tela, hukot v triede sa stupňuje, až mu píska v ušiach. Hľadí cez okno, prvý mráz sfarbil trávu na školskom dvore do siva, slnko nevidno, všetko je bezfarebné. Do prítomnosti ho vráti oslintaná papierová guľička, ktorú mu ktosi fúkol do čela.

Žiaci na neho hľadia so smiechom, váľajú sa po laviciach, nahlas rozprávajú, párik v zadnej lavici sa bez okolkov olizuje. Postaví sa na traslavé kolená, cíti napätie medzi ušami, zatína päsť.

„Jó, budze kričac,“ zakričí niekto a Adam sa konečne zhlboka nadýchne. Nazberanú energiu v ramenách uvoľní tak, že tresne triednou knihou o katedru. Zvuk rezonuje triedou, ale to nestačí, žiaci sa stále uškŕňajú, chytí prednú lavicu a prevalí ju na zem. Žiačka, ktorá v nej sedela, vypliešťa oči a prudko sa odtiahne. Ostatní stíchnu a Adam kričí.

Vrieska. A nevie to zastaviť. Vrieskať neprestáva, ani keď žiaci vyťahujú mobily a miera na neho. Ani keď do triedy vojde učiteľka z vedľajšej triedy. Rinú sa z neho všetky tie veci, čo im chcel mesiace vykričať – že sú hnusné, smradľavé hovädá, z ktorých v živote nič nebude, že sú spodina, retardi a spoločenský omyl, že ich rodičia ich radšej mohli vystreknúť na obliečky

v tých špinavých chajdách, kde žijú. A iné veci. Amok zastaví prudké preskočenie hlasu a Adam odrazu otvára ústa na prázdno. V hrdle má tisíc ihl. Ktosi ho chytí za rameno a vedie von z triedy. Ledva vníma, že ho školník vyprevádza k autobusovej zastávke.

Martina Depešová

Atramentové kvety

Emil prižmúri oči a špičkou jazyka si tlačí do spodnej pery. Odrátava čísla od dvanástky a v duchu počíta po piatich. Ešte dvadsať minút, kým zazvoní.

Zamrví sa na stoličke, ktorá mu má vyrovnať chrbát, no miesto toho mu z nej zdrevenel zadok. Na kus linajkového papiera kreslí kvetinky. Nevie síce, ako sa volajú, no rovnaké si kreslieva do zošita Jarka, takže musia byť špeciálne. Keď jej ich cez prestávku ukáže, určite s ním bude chcieť sedieť na obede. A možno sa s ním pôjde aj hojdať.

Do rohu papiera nakreslí malé srdiečko. Chvíľu na neho hľadí a rozmýšľa. Nevie, či toto je tá pravá láska, o ktorej sa hovorí v rozprávkach. Tá jeho mu pripadá úplne obyčajná.

Necíti sa ako hrdina. Veď minule, keď si Roman z dievčat utáhoval, nič nepovedal. Nechcel, aby sa vysmievali aj jemu. Alebo vtedy, keď susedovi ušiel Dunčo. Miesto toho, aby mu čelil ako pravý rytier sedemhlavému drakovi, ušiel sa schovať domov. A ani nikdy predtým nikoho nezachránil. Nie je hrdinom, akým by chcel byť. Veď rozprávky sa píše len o statočných ľuďoch a o ňom žiadna nie je.

Keď si všimne, že mu cez rameno nazerá spolusediaci Ivo, začne škrtáť. Po papieri prejde toľkokrát, že z rohu na neho miesto srdiečka zíza len modrá machuľa.

Slnko od rána nezašlo a Emil sa nevie dočkať zvončeka. Do prázdnin ostáva ešte celý mesiac a viac než zlých známkok sa bojí toho, že na neho Jarka zabudne. Na leto chodí vždy k babke, takže bude preč celú večnosť. Potrebuje viac ako len obrázok. Hoci musí uznať, že sa mu vydaril, nie je to dosť. A má už len mesiac.

Koncom pera búcha po hlavičkách atramentových kvetov. Ak sa jej budú páčiť, mohol by jej natrhať ozajstné. V piatok na ihrisku by mohli byť chvíľku sami, vtedy by jej ich mohol dať. A ak tam bude niekto ďalší, to nič. Dá jej ich pokojne aj pred všetkými. Pri tej myšlienke mu líca zahreje červeň, aká mu v trojfarebnom pere už dávno vyschla.

Pohľad zabodne znovu do hodín. Minútová ručička sa zasekla ako vždy, keď sa nudí. Potajomky pozoruje Jarku. Sedí o tri lavice pred ním. Blondavé vrkoče jej siahajú až po pás a dnes na ich koncoch sedia dve plastové lienky. Emil dokreslí na jeden kvet kruh. S vyplazeným jazykom mu domaluje hlavičku a dve krátke tykadlá. Sústredene počíta do sedem a perom dobe lienku do krídel.

„Koľko ešte?“ štuchne do neho Ivo.

„Dvadsať,“ odfúkne sťažka a dlaňami zakryje svoje dielo. „Už by si sa to mohol naučiť,“ pošepká kamarátovi.

„Keď tých čísel je tam nejako veľa,“ zamrmle Ivo a zamračí sa na nehybný ciferník.

Vravu pretnú zvuky doliehajúce z dialky.

Učiteľka prestane rozprávať a gestom utíši žiakov. Vŕzganie parkiet preruší ťažké ticho, ktoré naplnilo triedu. Vyzrie von z dverí. Načúva.

Emil sa chce vrátiť k plánovaniu svojho veľkého gesta, no z rozmýšľania ho vytrhne rozhlas. Triedu znovu naplní vrava a výraz na tvári učiteľky zmeravie. Neprijemné rinčanie poplašného hlásenia mu roztrasie nohy.

„Myslíš, že horí?“ Ivovi zaiskria oči.

Emil mykne plecami. Všetky tie tóny mu pripadajú rovnaké. Zdá sa mu však zvláštne, že majú cvičenie práve teraz. Väčšinou ich mávajú posledný týždeň, keď sa už neučí. „Myslíš, že je to naozaj?“ šepne, kým učiteľka tíši Emu v prvom rade.

„Určite nie,“ krúti hlavou Ivo, „nikdy to nie je naozaj, neboj.“

„Ja sa nebojím!“ vystrie sa Emil. Skôr než to stihne kamarátovi dokázať, učiteľka ich pošle sadnúť si do rohu ku skrinkám. Presne tak, ako si to minulý rok nacvičovali.

„Netreba vám pomôcť?“ spýta sa jej, keď ju vidí ťahať prednú lavicu k dverám.

„Netreba,“ hlas sa jej trasie, „choď sa posadiť s ostatnými, za chvíľku sa to skončí.“ Jej úsmev sa zdá Emilovi zvláštny. Kútiky úst má síce vysoko, no oči jej nehrajú tými veselými iskričkami, na aké je zvyknutý.

V bruchu cíti rovnakú ťažobu, ako keď rozbili s bratom susedovi okno. Keď vtedy kráčali domov, aby sa priznali mame, dlane sa mu potili presne tak isto.

Sadne si do rohu vedľa Iva a pomedzi nohy lavíc pozoruje, ako pani učiteľka zakladá dvere stolmi a stoličkami.

Konečne si spomenie, k akému cvičeniu patrí výstražný signál.

„A teraz budeme ticho sedieť, dobre?“ učiteľka sa na nich krčovito usmieva a trasúcimi rukami posúva lavice. Emil má toto cvičenie najradšej. Cíti sa ako vojak niekde v zákope čakajúci na nepriateľa, zabarikádovaný za kopou vriec s pieskom.

Vzrušujúce ticho pretnú ďalšie údery. Tentoraz znejú bližšie.

„Podľa mňa je to ozajská zbraň,“ pošepká mu Ivo. Emil s vážnou tvárou prikyvuje. Netuší, ako znejú ozajstné výstrely, ale Ivov ujo je policajt, takže mu verí.

Keď sa ozve ešte jedna rana, dolahne k nim krik. Pišťanie a ďalšie výstrely otrasú celou triedou. Srdce mu bije rýchlo a nepomáha mu ani fňukanie spolužiakov. Dokonca aj Roman je bledý ako stena a trasie sa.

Najviac ho však trápi Jarka. Delí ich zákop plný spolužiakov a on nechce nič viac, než aby prestala plakať. Je mu ľúto, že sa bojí a že si hru neužíva. Dievčatá to vraj tak majú, že sa nerady hrajú na vojakov. Rozmýšľa nad niečím, čo by ju mohlo rozveseliť.

Chodbou sa nesie krik. Dupot nôh a padajúce lavice z vedľajšej triedy vyženú všetkým farbu z tváre.

Emil už nechce byť vojak v bunkri.

„Chyťte sa za ruky a držte sa dolu,“ šepká učiteľka. Sedí na kraji opevnenia a hladká Emu po vlasoch. Nepomáha to.

Emil pozrie na hodiny. Ešte päť minút do zvonenia. Pustí Ivovu ruku. Už mu neostáva veľa času, čoskoro môže byť po hre. Odsunie stôl pred sebou a medzerou sa prešmykne von. Po kolenách sa vydáva na misiú. Preplazí sa spleťou kovových nôh a spotenými prstami šmátra po svojej lavici.

„Emil!“ vykrikuje učiteľka a vyskočí na nohy, „už aj sa schovaj!“ Schmatne ho za ruku, až sa mu do očí nahrnú slzy. „Rýchlo,“ učiteľka mu pomôže vtesnať sa medzi Romana a Jarku.

Chodbou sa rozlieha krik a plač. Dupot ťažkých nôh zastane pred ich dverami. Emil si vydýchne. Stihol to len tak-tak.

Za oknom sa rozozvučia majáky policajných áut. Tie pozná. Doma má celú zbierku autíčok a niektoré majú dokonca funkčné sirény.

Dvere ich triedy sa zatrasú.

Lavice zaškrípu o podlahu.

Jarka vedľa neho zavzlyká. Cez hluk trasúceho sa nábytku ju takmer nie je počuť. Napriek stiahnutému žalúdku a štípajúcim očiам ju chytí za ruku.

„To som nakreslil pre teba,“ zašepká a vytiahne zo zošita kus papiera. Atramentové kvety rozmaže zopár slz. Napriek tomu si ich Jarka pritisne k hrudi a usmeje sa na neho.

„V piatok ti dám ozajské.“

Hradba z lavíc povolí.

Emma Horvat

Čierna sliepka

*Oj, čierna sliepka kráče,
Švárne dievča plače.
Čierna sliepka, nekráč,
Švárne dievča, neplač.*

Mlčanie je ženská cnosť. Ticho je znak jej pokory. Slzy sa nesmú ukazovať, a keď už padajú, nech aspoň potichu.

Martina si sadla na stolec, narovnala chrbát a vzpriamila sa. Drevená stolica pod ňou unavene vzdychla, akoby jej chcela pripomenúť chudobu tejto izby, v ktorej sa nachádzala. Nemala si kam položiť ruky, a tak sa jej nepríjemne kolísali vedľa tela. Cez otvorené okno na ňu doliehala vôňa mokrej trávy, jemný vánok jej hladil odkrytú kožu na rukách. Z druhej izby sa niesol hlasný džavot dievčat a žien, popretkávaný kde-tu spevom i hudbou. Smiech im vyhrkoval z hrdiel, slová piesní splývali so slovami rozhovorov. Hranice medzi jednou a druhou mizli, až ich napokon nebolo od seba rozoznať.

„Na zelenej lúke kopa sena,“ začali, možno jedna, možno všetky naraz, a pieseň udusila i posledné šepoty. Martine sa zatočila hlava. Hluk jej škodoradostne dunel v hlave a ona by najradšej všetkým rozkázala, nech zmĺknu, nech sa švihom pracú domov, nie ste tu vítané. Namiesto toho sa zahľadela do zrkadla opretého na stene pred ňou. Sledovala, ako matka za sebou zatvorila dvere a pristúpila. V jednej ruke držala malý hrebienok, v druhej čiernu stužtičku. Martina odvrátila pohľad na seba: zrkadlo jej vrátilo známy obraz – tmavé vlasy, znamienko pri kútiku pier, oblé líca. Prechádzala rysy pomaly, jeden po druhom, musela si ich v duchu menovať, aby sa uistila, že sú na svojom mieste. Že je to stále ona. Že je všetko tak, ako

má byť. Opuchnuté oči jej nedôverčivo oponovali. Zrakom sklízla zo svojej tváre na matkinu, ktorá sa za ňou odrážala v zrkadle. Drsnými črtami a kožou poznačenou slnkom sa ozýval rovnaký chlad, na aký už bola Martina zvyknutá. Keby nebolo jemných vrások pri očiach, dávno by zabudla, že je schopná úsmevu. Drevená podlaha pod nimi bola vydratá do tmavých pásov. Stopy čižiem sa v nej vrstvilí jedna cez druhú, čierne šmuhy poznačené osudom. Dupotom si na podlahe vyšliapali svoje miesto, akoby chceli do dosiek vryť vlastnú prítomnosť.

*

Reči sa šírili rýchlo: vraj ho žena trápi, vraj si nedá povedať. Vraj v tom dome nie je poriadok, keď chlap odchádza pod cudziu strechu. Martina sa narodila ako prvé dieťa do domu, a aj napriek tomu, že bola dievča, ju matka ľúbila. Otec na ňu iba zagánil.

„Ďalšie bude syn.“ No ďalšieho syna ani ďalšieho dieťaťa, sa nedočkal.

„Začarovala sa, svoje telo i moje deti v ňom, nie je ochotná opäť otehotnieť,“ žaloval sa. V krčme začal prebývať dlhšie, častejšie, pohárik za pohárikom sa mu liali hrdlom ako voda potôčikom za dvorom. S matkou sa začali hrať hru: ak sa otec na noc nevrátil, tak ho ona chodila prosiť pred bránu. Cez prah dverí však neprekročila. Odmietala vstúpiť do jeho chrámu. Krčma stála uprostred dediny, vraj nech je všetkým rýchlo dostupná, stredobod okolia. Z jej okien sa lial smiech a hrnot. Kamenné steny nasiakli pivo a pálenku, a potom ich pach šírili na celú ulicu. Každý, kto prešiel okolo, musel zdvihnúť oči k tým dverám, či už zo zvedavosti, alebo zo strachu, koho vnútri zazrie.

Jedno ráno sa matka opäť vrátila na svoje miesto a čakala, kým sa muž objaví na tom svojom. Nevyšiel. Po troch hodinách sa obrátila na päte čižmy, pochopila. Pred krčmu sa už nevrátila, keď musela zájsť do dediny, tak ju obišla a išla inou ulicou, tou dlhšou.

*

„Nakloň hlavu.“ Čierna stužtička pomaly mizla z matkinej dlane medzi Martinine vlasy. Matka sa zahľadela na vrkoč. Truhla zavfzgala, keď ju matka otvorila. Vzduchom sa dvihol pach starého dreva a zatuchnutého plátna. Vráskavé dlane prechádzali po látkach a korálkach.

„Nechcem,“ šepla Martina tak ticho, že ani sama seba nepočula, „Nechcem, aby si ma zdobila. Nechcem ich piesne. Prečo nepočúvaš? Prečo nikdy nepočuješ?“

Matka pokojnými rukami vybrala z truhly partu, posiatu drobnými korálkami, medzi ktorými sa blyšťali kúsky skla. Stuhý viseli v ťažkých prameňoch až k zemi, a keď sa pohli, zachveli sa ako zmoknuté vtáčie perie. Kovové ozdoby sa leskli chladno, akoby patrili k železným putám, a nie k svadobnej ozdobе.

Martina nedokázala odtrhnúť oči od ozdoby. Matka ju pomaly položila na hlavu a prstami ju pritlačila k vlasom. Všetky tie stuhý sa jej zdali ako hady, čo sa ovinú okolo hrdla. V kovových plieškoch videla hrdzu a chlad, ktorý sa jej už zakusoval do vlasov.

„Mami, prosím,“ povedala hlasnejšie. Ona akoby nepočula a pokojne ju uviazala pevnejšie, zatiahla stuhý a upravila vrkoč.

*

„Vykopla muža z domu.“

„Utiekol za lepšou domácnosťou, ktorá si ho váži, ktorá pozná jeho úlohu.“

„Kebyže som bol jej mužom, odišiel by som skorej a ešte aj zobral všetko, čo je moje. Dcéru i dom.“

Matke a Martine vtedy zanechal tri zlaté mince a zopár toliarov. Vyžili z toho dlhšie, ako by sa malo, no postupne mizlo z domu viac a viac vecí, hodnotných i nehodnotných. Ostali im iba nevyhnutnosti a aby bolo v zime čím kúriť. Matkin pohľad však neroztopil ani teplý plameň ohňa.

Keď sa Martina niekedy na ňu zahľadela, mala pocit, akoby úplne zamrzla. Telom jej prestala tiecť krv, iba stála a čakala, ako cencúľ pod oknom. Po chvíli začala aj ona mrznúť tuhou zimou vo falošnom teple domova – sny sa jej menili na prázdne noci, v ktorých sa budila so stiahnutým hrdlom. Keď na ulici začula spev, zatvorila okná. Raz sa matka vrátila z dediny, až keď mesiac tuho svietil na oblohe. Tvár mala stále rovnako tvrdú, no pod slabým svetlom noci jej niečo zablysko v očiach. Krátky záblesk, ktorý hneď zmizol. Bez slova pristúpila k truhle pri posteli, vytiahla svadobnú partu svojej

mamy, ktorá patrila predtým jej mame, a jej mame, a jej mame, a jej mame, a ďalej si už nikto nepamätá.

Suchou handričkou ju drsno začala čistiť v rukách.

*

Tlačil ju základ na čele, napínalo ju z pevného uviazania pod bradou. Korálky, sklá, kovové okrasy Martine zvierali hlavu, uväznená v ozdobe, z ktorej sa nedalo ujsť. Každý korálik akoby vážil viac ako ona,

Včera bola dievka, dnes je žena.

Už čušte, nie ste tu vítané! Kým dievčatá spievali o kráse a radosti, ona mala pocit že ju zdobia pre cudzie šťastie. Spomedzi dlhých farebných stúh hľadela na matku.

„Postav sa.“ Ruky jej nešikovne padli vedľa tela. Odvrátila sa od zrkadla. Matka chrptom k stene, Martina chrptom k večeru.

Nevesta pristúpila k ťažkým dverám. Zhlboka sa nadýchla. Na prahu sa ešte posledný raz obzrela. Matka na ňu iba hľadela prázdny pohľadom. Slza jej dopadla na zem, až keď Martina za sebou zabuchla dvere.

Oj, neplač ty, Marička,

Nekaz si očičká.

Už sú ti periny

U druhej materi.

Lubomír Šottník

Označenie

Ako sa len človeku zmení život, keď ho musí ukončiť! Pán Vladimír sa o konci svojho života dozvedel, rovnako ako jeho rodičia, bratranec, zopár kolegov a neter, z doporučenej zásielky z ministerstva práce, sociálnych vecí, rodiny a životných záležitostí.

Olga pevne stisla rameno svojho muža a držala ho, kým Vladimír otváral čiernu obálku. S trasúcimi sa rukami z nej vybral list potlačený drobným, úhľadným písmom.

„Vážený pán...“ začínal sa list.

„Z dôvodu nižšie uvedených skutočností...“ Olga začala čítať a Vladimír sa premáhal, aby očami nepredbiehal riadky.

„... vykonaného nadštandardného pracovného výkonu... naplneníu objektívnych, ako aj subjektívnych životných cieľov... splodeniu potomkov v celkovom počte 3 (slovom tri)... chronickému ochoreniu..., ktorého liečba predstavuje prezdorotný a sociálny systém zaťaženie vo výške ... tisíc € (slovom ... eur) ročne...“

List ďalej pokračoval sterilnouúradníčinou, ktorá mala znormalizovať hrôzu, akú privádzal. Vladimírove oči však padli na koniec listu, kde sa skrýval dátum, keď sa mal jeho život ukončiť.

„Dvadsiateho júla,“ prečítala Olga, *„to je ešte čas!“*

Lenže ty si ten list nedostala, pomyslel si Vladimír pri pohľade na len nedávno prevrátenú júlovú stranu kalendára.

„Mojej známej dali termín týždeň po doručení listu. Ani si nestihla nič vybaviť!“ poznamenala.

„Musíme ťa odhlásiť zo sociálky a zdravotky. Musíme ísť na mestský úrad, aby znížili dane za smeti,“ vyratúvala všetko, čo podľa nej ešte museli

stihnúť. Jediné, na čo však Vladimír myslel, bolo, že o pár dní už nebude živý. Ruky, ktoré držali ten zlovestný list, budú o pár dní bez života.

„A čo poisťka? Tá by sa mala tiež zrušiť, nie?“ vyrušila ho z existenciálneho zamyslenia, no Vladimír nebol schopný odpovedať.

„Halóóó,“ zvýšila hlas Oľga, „keď sa so mnou nechceš baviť, tak mi to povedz.“

„Čo? Čože? Ja... Ja... neviem?“ habkal Vladimír, keď sa zo sveta myšlienok zniesol späť do kuchyne.

„Vieš čo, človek sa ti snaží pomôcť, a takto sa odvdáčiš,“ zašomrala Oľga a začala čosi písať do mobilu.

A tak sa začala Vladimírova cesta za smrťou. List, ktorý dostal, ho informoval aj o ďalšom postupe. Jedna z prvých vecí, ktoré mal každý adresát takejto zásielky urobiť, bola návšteva Národného centra eutanázie – ľudovo povedané, *eutaz-*, kde si mal vybrať spôsob usmrtenia.

V *eutaze* ich privítala mladá znudená informatorka, ktorá by podľa výrazu bola radšej inde.

„Máte nejaké preferencie?“ spýtala sa, pričom neodtrhla zrak od preblikávajúcich reelsiek.

„Popravde, ešte nie,“ odpovedal Vladimír, na čo informatorka znudene zagúľala očami, akoby neverila, že niekto nemá vybraný spôsob smrti, a podala im brožúrku, kde bolo úhľadne napísané: „*Vyberte si svoj odchod!*“

Oľga ho drgla a zašepkala: „To nie je možné, že si si nič nevybral! Jednu vec si mal na starosti.“

Kým Oľga ďalej lamentovala, Vladimír si prezeral brožúrku. Eutaz ponúkal celkovo šesť druhov usmrtenia od injekčnej striekačky s neurotoxínom až po plynovú kapsulu, v ktorej sa mala postupne znižovať úroveň kyslíka.

Väčšina z nich však spôsobovala istú mieru bolesti, a keďže sa Vladimír od detstva bál akejkolvek bolesti, tak ho zaujala posledná možnosť, humánna injekcia, ktorá ho mala uviesť do spánku, z ktorého sa už neprebudí.

„Čo si sa zbláznil?“ spýtala sa ho manželka, keď ukázal na poslednú možnosť, „veď to je drahé!“

„Ale nebude to bolieť,“ oponoval pán Vladimír.

„Ale čo, veď to vydržíš tú chvíľu,“ kývla rukou Oľga a povedala pracovníčke eutazu, že si vyberajú plynovú kapsulu.

„To hradí poisťovňa a nám ešte ostanú peniaze. Ako si to predstavuješ? Že teraz sa kvôli tvojej smrti finančne zruinujeme?“ rozhadzovala rukami cestou domov Oľga. Vladimír ju nechal rozprávať a miestami sa ospravedlnil, že sa zachoval sebecky.

Na druhý deň išiel do práce, aby svojmu šéfovi povedal, že sa blíži jeho... koniec? Smrť? Vladimír to stále vnímal len ako administratívny úkon.

„Čože? To žartuješ, nie?“ vyhrkol zo seba šéf, keď mu Vladimír povedal o zásielke.

„To sú kokoti. Im musí totálne drbať,“ rozčuľoval sa šéf. Chodil hore-dolu po kancelárii, nadával a Vladimír sa na okamih potešil, že aspoň niekomu sa jeho odchod zdá nespravodlivý.

„Je to strašné, tiež tomu nerozumiem,“ začal Vladimír. Prvýkrát prehovoril pred niekým o svojich pocitoch.

„Nooo, áno,“ prikývol mu šéf, „teraz, keď máme toľko roboty.“ „Kedy si hovoril, že to máš? Dvadsiateho?“ spýtal sa ho po spŕške ďalších nadávok.

Vladimír prikývol.

„Tak to by si ráno ešte mohol prísť, nie?“ dychtivo sa spýtal šéf.

Vladimír mu dal nezáväzný sľub a odišiel do obchodného centra, kde ho už v obchode s oblekmi čakala Oľga.

„Kde si toľko bol?“ spýtala sa ho namiesto pozdravu, „čakám tu už desať minút jak taká pizda.“

S manželkou sa dohodli – teda, pani Oľga rozhodla –, že pôjdu vybrať oblek do rakvy. Vladimír najprv oponoval, že oblek už má, no jeho žena trvala na tom, že bude mať nový.

„V tom starom ošúchanom nepôjdeš. To by si mi akú hanbu zas narobil,“ uzavrela nakoniec.

Po dlhom výbere obleku si Vladimír chcel oddýchnuť. Predsa len, na smrť treba energiu, povedal si. Oľga ho však nasledujúce dni ťahala do pohrebničníctva, kde si mal vybrať rakvu, a na cintorín, kde si mal zasa vybrať pohrebne miesto. Nakoniec našli jedno voľné na okraji cintorína. Pôvodne chcel iné, bližšie k rodine, no Oľga to zamietla, pretože by k nemu musela kľučkovať pomedzi ostatné hroby.

Deň Vladimírovej smrti sa blížil. Každé ráno mu Oľga pripomenula, čo všetko ešte musia vybaviť, pričom zalomila rukami a zabadákala, že je na to úplne sama a Vladimíra to vôbec nezaujíma.

Najhoršie na čakani na smrť – nerátajúc smrť samotnú – bolo pre Vladimíra to, akoby sa na neho nalepil akýsi biľag toho, že sa blíži jeho smrť. To so sebou prinášalo rôzne ošemetné situácie. Napríklad raz v mäsiarstve, keď si Vladimír povedal, že si na upokojenie nervov dopraje jaternicu, mu predavač povedal, že má krátku lehotu spotreby.

„Čo tým chcete naznačiť?“ spýtal sa s jaternicou v ruke.

„Nič,“ zasmätkoval predavač, „ja len, aby ste to stihli.“

Takisto mal veľa telefonátov od blízkych a vzdialených rodinných príslušníkov, ktorých už dlho nevidel.

„To je naozaj milé, že si si spomenul,“ povedal svojmu krstnému synovi, „ako sa máš ty?“

„Nejde ti auto?“ zopakoval Vladimír. „A čo budem robiť so svojim, keď...? Závet?“

U Vladimíra s blížiacim sa dátumom smrti rástla nervozita. V jeho zozname, ktorý mu pripravila manželka a každé ráno mu ho pripomínala, ostávalo už len pár úloh.

Jednou z posledných bola aj návšteva lekára, kde mal absolvovať záverečnú zdravotnú prehliadku. V čakárni u lekára sa stretol s niekoľkými ďalšími ľuďmi, ktorí podobne ako on čakali na výstupnú správu. Boli medzi nimi muži v preddôchodkovom veku ako on, ale aj dôchodkyne v pokročilom veku a kde-tu aj mladší muži a asi dve dievčatá s rodičmi. Vladimír medzi čakajúcimi stretol bývalého kolegu z fabriky. Prisadol si k nemu a ihneď sa dali do reči. Postážoval sa mu, že to celé prišlo náhle a je z toho vystresovaný, na čo jeho bývalý kolega prikyvoval. Ich rozhovor počúvala pestro oblečená žena a striedavo odfrkávala alebo krútila hlavou, až jej to nedalo a osopila sa na nich: „To s tým umieraním narobíte! Môj muž, nech mu je zem ľahká, prišiel a zomrel. Hotovo, bez reptania!“

„No keď sa na vás tak pozerám, tak manžel sa aj potešil, že bude mať od vás už pokoj,“ zasmial sa Vladimírov kolega.

Pani sa nafúkla a spustila na neho spŕšku nadávok. Medzitým

Vladimíra zavolali do ambulancie, tak mu ušiel zvyšok výmeny.

„Toto odovzdajte v eutaze,“ povedal lekár po vyšetrení a podal mu kartu pacienta.

Vladimír si pri pohľade na kartu spomenul na ten trpký vtip, ktorý prirovnáva život ku kôpke papierov medzi rodným a úmrtným listom. Nakoniec predsa prišiel deň Vladimírovej smrti, aj keď sa po

nociach, kým Oľga už spala, potichu modlil, aby nikdy neprišiel.

Dal si na seba oblek, no bol rozrušený, že si nie celkom elegantne uviazal kravatu. Samozrejme, Oľga si to nemohla nevšimnúť.

„Čo sa nevidíš? Nevieš si poriadne uviazať kravatu?“ vybehla na neho, keď vošiel na chodbu.

„Prepáč, ešte som nezomieral!“ nervózne odpovedal, keď si dával dolu kravatu.

„Tak ešte budeš po mne hučať?“ povedala ešte hlasnejšie Oľga a stratila sa opäť v kúpeľni.

„A nezabudni si veci. Nieže mi budú volať, že niečo si zabudol,“ povedala pri odchode a popohnala svojho muža, „poďme, lebo zajtra vstávam skoro do roboty, a dnes ešte bude kar.“

Cestou do eutazu sa Vladimíra zmocňovala čoraz väčšia úzkosť. Z toho, čo nebolo, z toho, čo nestihol, koľko vecí sa mu v živote nepodarilo. A teraz, ani sa nenazdal ako, sa jeho život končí.

„Tak, a je to tu,“ povzdychol si Vladimír, keď zastavili na parkovisku pred eutazom. Už sa nesnažil zakryť svoj roztrasený hlas.

Spoločne kráčali k budove. Padajúce lístie, ostré slnko a príjemné teploty mu pripomenuli množstvo spomienok.

„Pamätáš si,“ oslovil ju Vladimír, „takto pekne bolo, keď sme boli v Ríme.“

„Vladimír,“ oslovila ho pred vstupom do eutazu. Jej muž sa na ňu otočil s nádejou, že v ženiných očiach uvidí slzy.

„Daj mi technický,“ načiahla ruku a čakala.

„Tak ďakujem ti za všetko, čoskoro sa uvidíme,“ povedala a letmo ho objala, keď jej dal preukaz.

Vladimír vstúpil do eutazu a odovzdane sa išiel prihlásiť na recepciu. Znudenú informátorku nahradil plešatejúci muž v strednom veku. Povedal mu svoje meno a čakal, no mužovi na recepcii sa len krivila tvár od toho, ako žmúril do obrazovky.

Nakoniec sa narovnal, pozrel Vladimírovi do očí a začal sa mu ospravedlňovať. Vybehol za Oľgou, čo mu sily stačili. Práve vychádzala z parkoviska, keď sa postavil pred auto a pästami zabubnoval na kapotu.

„Oľgaaa,“ zavolať a prišiel k okienku, odkiaľ na neho šokovane pozerala jeho manželka.

„Urobili chybu,“ dychtivo zodpovedal na jej nevypovedanú otázku, „pomýlili sa.“

Oľge sa začali lesknúť oči. Ten pohľad nevidel už roky.

„Pomýlili sa, urobili chybu, vôbec som tu nemal byť,“ opakoval to, akoby každým zopakovaním potvrdil to, že chce žiť.

Oľge sa ďalej leskli oči a pery jej krivil žiaľ: „Ale kar sa už nedá zrušiť. Nevrátia nám peniaze!“

Matúš Zahradník

Konverzia

V deň odchodu stúpala dym z úst inak, než sme boli zvyknutí. „*Bolo by načas s tým fajčením prestať,*“ hovoríme s Chaimom bez slov. Načo slová? Nepoužívame ich. Vieme, čo nám ide hlavou. Slová boli pre nás ako pomocné kolieska na bicykli. Veru, až je smiešne, keď sa ich boja zbaviť dvaja dospelí. My sme ich odstránili pred rokmi.

Keď hráme šach, končíme remízou – poznáme svoje ťahy. Milujem, ako na mňa pozrie po partii. V jeho očiach som porozumela Svätej Trojici. Jednote. Chaim je ateista, neverí v metafyziku. Zapiera rozmery vesmíru, pretože si nevie predstaviť nekonečnosť.

Obliekam si ružové šaty. Chaim miloval ružovú, ale neodhadol moju veľkosť ani farbu. Nepovedala som mu o celoživotnom boji, ktorý so šatami zvädzam. Hanbila som sa. Nuž, dnes mi na tom už nezáleží. Svoje boky som si oblúbila. Začala som na telo nazerať ako na rodinný poklad, dedičstvo po starých mamách.

Chaim si na druhý svet uťahuje modrú kravatu s čiernymi pásmi. Darovala mu ju teta pred rokmi na Chanuku. Detstvo prežil u nej, v židovskej štvrti Calea Moșilor v Bukurešti. Chaimovi rodičia v tridsiatom deviatom využili zmätok a poslali chlapca k tete. Preventívne, na pár mesiacov, možno rokov. Viac ich nevidel. Moji aj jeho rodičia zahynuli v Osvienčime a chlapec sa prestal rozprávať s Bohom.

Chaimove prázdniny sa predĺžili na pol storočia. Ulice Bukurešti, plné melanchólie, boli riekami nášho dozrievania. Boli sme ako ryby násilím vpustené do cudzích vôd.

Na dôchodok sme sa vrátili do rodnej Bratislavy, nazýval to rumunskou anabázou. Celú cestu plakal. Príliš nenahovoril, no jeho slzy boli

za román, preto som si ho vzala za muža. Bol iný a len z jeho ruží ma nenaplo.

Pri našom prvom stretnutí, čakal ma tam na rohu Calea Moșilor, žmolil medzi prstami ružu. Nič nezvyčajné, keby nemal v očiach slzy. Vyzeral rozpoltený, že mi ju chce aj nechce dať zároveň.

Chaim. Stále dojatý a nerozhodný Chaim. Nemohla som ho opustiť. To som hovorila každému mužovi: „*Nemôžem ho opustiť, neviem to.*“ Chaim je ako motýľ, ktorý si sadne na plece a srdce vám nedá ho zahnať.

Raz pred pätnástimi rokmi som prišla domov zapáchajúca vínom, Chaim ma bdelý čakal v predsieni – iný by už spal. Medzi dvermi, prehovorili sme poslednýkrát v živote, spýtala som sa ho na prvé stretnutie: „*Prečo si plakal, keď si mi dával ružu?*“ Chytil mi ruky do svojich a povedal: „*Prvýkrát v živote som videl také prsty. Dlane ako stvorené pre ruže. Spomenul som si vtedy na mamu.*“ Potom išiel spať. Tak riešil problémy – išiel spať.

Keď mu rumunská teta Ráchel zaväzovala modrú kravatu, hovorila: „*Aby si, Chaim, nenosil stále tú sivú.*“ Pozrel na stojan s kravatami a spýtal sa: „*Myslíš tú čiernu, teta?*“ „*Pred desiatimi rokmi bola čierna, Chaim, pred jednou dekadou,*“ povzdychla si s nostalgiou. Všetko časom vybledne, všetko. Aj vzťahy. Prosím, len to nehovorte Chaimovi.

Keď sme boli mladí, nevyblednutí, hádali sme sa s Chaimom o existencii pekla, etických dilemách, o nutnosti navzájom sa klamať pre správne fungovanie spoločnosti. Rozprávali sme sa o všetkom. Mali sme väčšiu vytrvalosť, sviežejšiu myseľ. Kričali, šepkali, privlastňovali si slová toho druhého. O tretej sme sporení zaspali. Kým Chaim spal, potichu som vstala a bola chvíľu sama. Na obed som si k nemu ľahla naspäť. Tešilo ho spoločné zobúdzanie. Bol by smutný, ak by našiel posteľ prázdnu.

Hnevalo ma to. Je dobre, že sme sa prestali rozprávať. Konverzáciu vnímal ako predohru k milovaniu a začala som neznášať predohry! Chaim ma bozkával, dotýkal sa, vyzliekal zo šiat. A to je všetko. Na kľúčnej kosti prestal: „*Najprv sa porozprávajme.*“ Hovoríme a zrazu svitá. Každú noc to isté. Tak som sa tešila na milovanie. Chaim prekročil rubikon kľúčnej kosti, až keď som sa cítila prezretá. Slová sa strácali, teológia nás už nebrala a deti, ktoré sme mohli mať, vyrástli. Nebolo potom už veľa, čo robiť, okrem sexu.

Po šesťdesiatke sme sa nerozprávali ani nemilovali. Celé dni sme hľadali pohľad toho druhého. Správny okamih očí, synchronizáciu párov zreníc. Keď sme ho našli, hľadeli sme na seba celé hodiny. Náš rekord je trojdňový vzájomný pohľad. Na tretí deň som žmurkla, Chaim mávol rukou a odišiel spať. Ach, Chaim. Teta Ráchel mu hovorila, že ak človek žmurkne, tak klame.

Presne viem, čo teraz robíš. Dávaš si na bradu kolínsku od tety. Dnes si jej dopraješ o kvapku viac. Uvažuješ nad tým, či sme všetko povypínali a zaplatili účty. Poslednýkrát si polial ruže. Dúfam, že ruže na druhom svete nebudú. Do poslednej chvíle si tou zodpovednejšou polovicou z nás. Je čas.

Spoločne vykročíme. On z kúpeľne, ja zo spálne. Podám mu kľúče od bytu. Usmeje sa. Tvoj úsmev bol ako tvoje slzy. Nepatril mi celý, vznášal sa nad realitou. Tretinu úsmevu si dával ľuďom a zvyšok Bohu, v ktorého si neveril. Tomu som nikdy nerozumela – ako si mohol byť profesorom teológie. Ach, Chaim, tak som túžila, aby si bol prítomný duchom, nie stále nepochopiteľný. Stratený vo svete, ktorý vznikol po šoa.

Vedela som dobre, čo spravíš, než hrubým palcom stlačíš P ako prízemie. V zrkadle si upraviš ofinu. Si hrdý, že máš ešte vlasy, hoci sivé. Obaja sa zasmejeme. Na ulici si pred výkladom napravuješ kravatu, ja pozerám na šaty tohto storočia. Páči sa mi, aké sú krátke. Mať postavu ako figurína... Nie, už po tom netúžim. Prišla by som o svoje boky. Môj sen o večnosti by sa rozplynul. Ako by ma staré mamy spoznali takú v raji? Figurína sa mi cestou vysmieva. Chaim mi stisol ruku; vedel, nad čím premýšľam.

Tešil sa na druhý svet, v ktorý neveril. Posledný rok, keď som sa modlila, on hľadel na komín rafinérie na konci mesta. Považoval ho za veľkú bratislavskú sviečku. Aj najbanálnejšie veci premieňal na niečo viac. Po čase som odložila ruženec a pozerala do okna tiež – v jeho odraze stekali Chaimove slzy zmiešané s ohňom z rafinérie. To boli jeho modlitby. Slzy. Nechala som ich dopadať, neutierala som ich. Nad ránom sa vyparovali k Bohu s vôňou kadidla.

Na nábreží Dunaja zastaneme a pozeráme na Petržalku. „*Tam bol náš prvý byt v Bratislave, spomínaš?*“ Pozrie na mňa, zotrie mi slzy a vyfrkne ich

do rieky. On jazyku mojich vzlykov nerozumel. Nedešifroval ich. Klamala som plakaním. Prepáč mi to, Chaim.

Poslednú prestávku si dáme na lavičke Dvořákovho nábrežia, pri soche Imiho. Chaim si od vyčerpania sadne. Možno, ak by si bol ako Imi Lichtenfeld, neprišla by na teba smrť tak skoro. Pozriem na Imiho sochu. Chaim vie, čo si myslím, začne sa smiať, dlho a hlasno. Socha to nevydrží a smeje sa s ním. Rozprávajú si navzájom vtipy na anjelskej vlnovej dĺžke, ktorú ľudské ucho nepočuje. Toto myslel Ferlinghetti tým – štekliť sochy

Sme na mieste. Starý židovský cintorín na Žižkovej. Mali tu pochovať mojich aj Chaimových rodičov. Chaimova mama sa venovala šľachteniu ruží vychýrených po celom Československu. Prvýkrát mi prišlo ťažko z ich vône, keď ich hádzali Wehrmachtu v Prahe pod nohy.

S Chaimom sme si jednu noc povedali – keď na Žižkovej neboli pochovaní rodičia, spočinieme tam my. Spoločne ako jedno telo, umrieme naraz. Robili sme všetko pre to. Celý život. Skúmali umieranie v kultúrach naprieč dejinami. Čítali sväté aj prekliate knihy. Mníchovský grimoár o nekromancii. Odmenou nám bolo poznanie, šiesty zmysel.

Človek, keď je sýty, odtláča miskú koláčov. Je to tak? Máme v sebe zakódovanú mieru. So žitím je to iné. V ňom neexistuje miera. Žijeme, žijeme a nevieme s tým prestať! Nemáme záklopku. Hovorí mi Chaim raz šeptom nad ránom: „*Podme to zmeniť, vytvorme si reflex žitia.*“

Zobudili sme sa s nepoznaným pocitom, vnímali čas v rovine prvých ľudí. Cítili, koľko vzduchu je nad nami v presýpacích hodinách. V úvode to bol krehký pocit, badateľný črepinu sekundy počas dňa. Rozvíjali sme ho a postupne intenzívnely. Aspoň Chaim to tak hovoril. Prednášal o miere žitia na univerzitách a tým si úplne zničil reputáciu. Mali ho za blázna, ako všetkých svätcov.

Pred mesiacom to prišlo. Boli sme sýti života. Unavení. Chaim vzal papier a ceruzu, zavrel sa do izby. Na tretí deň otvoril dvere, stoicky na mňa pozrel a podal mi výpočet množstva vzduchu, ktorý nám ešte ostáva. Podľa jeho vzorca by sme mali spoločne umrieť 25. 3. okolo pol deviatej večer. Kázali sme vykopať jamu pre dvoch na mieste, ktoré patrilo Chaimovej rodine. Trvala som na tom, aby ju niekto vystlal slamou a dnu hodil kvety. Chlapci ma počúvli a hodili mi tam astry.

Stojíme nad jamou a dodýchavame náš prídely vzduchu od Stvoriteľa. Pozriem na hodinky, je o päť pol deviatej. Chaim verí svojim výpočtom a schádza dolu prvý. Ľahne si ako bábätko do voňavej postielky. Nezatvoril oči, čakal na mňa. Jama akurát pre moje boky, vôkol krásna vôňa hliny. Pozriem na Chaima, usmieva sa, dôveruje mi. Dvakrát žmurkne a zaspí sýty svojich dní. Srdce mu prestalo biť 20:29.

Vyzliekam si ružové šaty v rytme *danse macabre* a vychádzam von z jamy. Beriem si astry, s chuťou k nim privoniavam. Konečne poriadne kvety! K ružiam som mala odpor – kvety kolaborantov.

Celý život som mala problém povedať nie. Nevieť ho vysloviť – ani životu, ani ľuďom, ani kvetom. Dokonca ani krásnym mužom. Teraz, konečne – hovorím nie smrti! Nie strachu z nej. Nikdy nebudem mať dosť života.

Zachránila som ho. Zlomilo by mu srdce, keby vedel, že neumrieme spolu. Aj ruže, aj vedomosť o iných mužoch v mojom živote by nezvládol. Neuniesol by nedokonalosť svojej ženy. Nie je ako On. Úbohý Chaimovo srdce.

Som ozvenou Márie z Magdaly. Jej príbeh a Chaimove oči mi ukázali Svätú Trojicu. Toto je príbeh mojej konverzie, lásky k životu, ochrany Chaima pred svetom, ktorému nerozumel. Modlite sa za moju dušu. Za Chaima nie. On je v nebi. Amen.

Vaša Zohar

V Bratislave, v 85. roku po šoa

Natália Stohlová

Musím ti niečo povedať

S Agátou sme sa rozišli. Vraciam sa na Slovensko, zasvietilo mi do tváre uprostred noci. Dve krátke vety, pre ktoré som nezaspal až do rána. Čo najrýchlejšie som odpísal.

To mi je naozaj ľúto. Čo sa stalo? Dúfal som, že to neznie príliš prvoplánovo ani vtieravo.

Nechce sa mi o tom teraz písať. Idem s kolegami na pivo.

Vedel som, že sa to neskončí len pri jednom.

Kedy ti to letí?

Počkal som ešte hodinu pri rozsvietenom telefóne, aj keď zelený krúžok pri jeho fotke dávno zosivel. Náš rozhovor sa tým skončil. Odhadoval som, že napíše o týždeň, možno o dva a načne inú, veselšiu tému, ktorou zapláta tú pochmúrnejšiu. Mal to tak vo zvyku.

Vzrušenie vystriedal nepokoj. Myslel to naozaj vážne, že sa vráti? Nenapísal to len v záchvate zúfalstva z končiaceho vzťahu?

Myšlienky mi lietali v hlave ako křdel' vrabcov bojujúcich o posledné zrná v křmidle. Musel som ich utišiť. Vystužená posteľ podo mnou protestne zakvřlila a plachta nasiaknutá potom mi ostala prilepená na chrbte. Bokom som sa prepchal cez dvere do kuchyne a druhý koniec plachty sa zachytil v pántoch. Otvoril som chladničku a z jej chladného poryvu sa mi postavili chlpy na bruchu. Ponuka jedla bola pestrá, ale nie uspokojuvajú. Chcelo to niečo špeciálne a vysokokalorické.

So sklamaním som chladničku zatvoril a za hitparády vlastného fučania sa napasoval do posledných čistých teplákov a prepratého trička. Večierka bola našťastie hneď za rohom.

V byte som nemal žiadne zrkadlo a už od vysokej školy som nevlastnil osobnú váhu, odkedy sa tá posledná podo mnou jedného dňa rozbila. Časom ma tá spomienka prestala trápiť, ale zrkadlá od predošlých

podnájomníkov ostali zabudnuté v pivnici. Mal som čo robiť, aby som sa vyhol tým na ulici.

Boli všade. Ľudia boli vždy, na rozdiel odo mňa, posadnutí svojím výzorom a spôsobmi, ako ho vylepšiť. U mňa by to nespravil ani make-up či zmena účesu. Preto som sa začal pozeráť do zeme. Malo to obrovské výhody. Ignoroval som pohľady okoloidúcich a vlastný odraz v presklených výkladoch. A keď som si nasadil slúchadlá, nedostali sa ku mne ani opovrživé komentáre.

Práve som vchádzal naspäť do výťahu s igelitkou plnou dobrôt, keď mi vo vrecku zavibroval telefón.

Ešte presne neviem. O rok sa mi končia víza, dovedty ideme spolu isto na pivo.

Ostal som taký zaskočený, že odpísal už dnes a nezmenil tému. Dokonca na konci pridal smajlíka so slnečnými okuliarmi. Bez rozmýšľania som od samej radosti zdvihol vysmiatu tvár a radosť bola v sekunde preč. Dvere za mnou sa zabuchli a ja som po rokoch zbadal svoj odraz v zrkadle. Čo najrýchlejšie som sa otočil a stlačil číslo svojho poschodia.

Rýchle dýchanie som sa snažil potlačiť XXL balením čokolády. Pahltnie som z nej ujedal a niečo vo mne sa rozbilo na tisíce křskov. Výťah zastal, igelitka mi vykřzla z prstov a čokoláda dopadla křsok od nej.

Dobehol som k svojmu bytu, až ma rozboleli kolená a v očiach ma zašťipal pot. Stále som to mal pred sebou. Ten obraz. To, ako som sa prestal ponášať na ľudskú bytosť. Ostalo len sadlo a upotená koža.

Ešte raz som pozrel na prívetivé slová v jeho správe a vydral sa zo mňa nárek, ktorý by som nedokázal prirovnať k žiadnemu existujúcemu zvuku. Zašiel som príďaleko. Bolo to strašné, už keď odišiel do Ameriky, ale teraz to bolo iné. Horšie, desivejšie a odpornejšie. Bol som si istý, že ak ma takto uvidí, určite to pozvanie na pivo oľutuje.

V medzimestskom autobuse som zamieril k poslednému radu. Keď som sa predieral uličkou, ušlo sa mi pár zdvihnutých obočí, pokrútení hlavou a šuškania. „Tak predsa len dokáže veľryba prežiť aj na súši.“

Večer predtým sa mi pokazili slúchadlá, tak som sa mohol odreagovať jedine mangou. To občas ľudí povzbudilo k ďalšiemu ohováraniu, ale aspoň sa to už netýkalo môjho tela.

„Aj ty čítaš One piece? To je mega!“

Manga mi takmer vypadla z ruky, ako mnou myklo. Dotyčný sa mi nielenže prihovoral, on si ku mne rovno aj prisadol, pričom mi strčil svoj batoh s kľúčenkou Luffyho rovno pod nos. „Ktorá je tvoja obľúbená postava? Moja je Zoro, čakám už mesiac na jeho figúrku z Číny.“

Chcel som ho umlčať, ale skákanie ostatným do reči nikdy nebola moja silná stránka. Trvalo mu ešte dve zastávky nepretržitého monológu, než si uvedomil, že sa vôbec nezapájam do konverzácie, len naňho neveriaco treštím oči. Nedokázal som uveriť, že niekto ako on si dobrovoľne sadol ku mne, nezapcháva si nos a ešte k tomu číta mangy.

„Asi si ma nezaregistroval. Chodíme na tú istú univerzitu. Párkrát som ťa videl v jedálni. Volám sa Karol a ty si...“
Musel som uhnúť pohľadom. Tie oči, tie líčne kosti. V živote som nikoho krajšieho nestretol. Pripadal som si pri ňom ako príšera z inej planéty. „Martin,“ odvetil som jeho odrazu v okne.

Začalo sa to nevinne. Vyhadzovaním obsahu chladničky, mrazničky a všetkých poličiek v kuchyni, až mi ako jediná zdravá požíveň ostala akurát tak voda z kohútika. Potom prišlo sledovanie instagramových trendov na chudnutie. Prvé mesiace som skúšal jeden za druhým, kým ma neomrzeli. Kúpil som si aj ten zázračný kolagén, naozaj odvodňoval jedna radosť. Pretože ma z neho vždy prehnelo.
Skúsil som piť len vodu, a keď bol hlad priveľký, zajedať ho polievkami z konzervy alebo syrom. Prosby prázdneho žalúdka boli však silnejšie ako moja vôľa. Neskôr som sa inšpiroval bulimičkami na internetových fórach. Tie sa predsa v stravovaní nemuseli obmedzovať. Kým som nezistil, že aj tri prsty v krku sú pre mňa málo na vyvolanie dáviaceho reflexu.

Vzdal by som to, nebyť jeho správ.
Už som si kúpil letenku. V októbri som doma.

Chytala ma panika, občas som dokonca chcel opustiť krajinu, zmeniť si telefónne číslo a zrušiť sociálne siete. A potom internet zahltili posty o zázraku menom Ozempic.

„Je to liek pre cukrovkárov, mladý pán! Nie skratka v chudnutí!“ odvrkla moja obvodná, keď som ju požiadal, aby mi ho predpísala. Tak som ho musel zháňať pouličnou cestou. Internet neklamal. Po tých injekciách som chudol jedna radosť, pretože som zrazu nemal takmer žiaden apetít. Aj dve jedlá denne boli pre môj žalúdok zrazu priveľa.

Musím ti niečo povedať. Tajím to už dlhšie, ani naši o tom nevedia. Bojím sa ich reakcie. Strašne sa za to hanbím, ale potrebujem to zo seba dostať von a ty si bol vždy veľmi chápatý. Ale poviem ti to radšej z očí do očí, keď o mesiac priletím. Nehodí sa to takto cez správy.

Snažil som sa to potlačiť. Nádej, že viem, o čo ide, bola však prisilná a kvôli nej som si nasadil ešte vyššie dávky Ozempicu.
Nech je to čokoľvek, tvoje tajomstvo je u mňa v bezpečí, odpísal som.

„Prisťahovali ste sa nedávno?“ usmiala sa na mňa susedka, keď nastúpila do výťahu. Tá, ktorá sa mi nikdy neodzdravila, mala manžela námorníka a každý v bytovke vedel o jej aférach v jeho neprítomnosti.

„Dalo by sa tak povedať,“ odvetil som s kamenným výrazom. „Zastavte sa u mňa niekedy na kávu. Bývam na treťom...“
Dovnútra sa nahrnula rodinka z ďalšieho poschodia a detský krik zaplnil šachtu. Uhol som kočíku, ktorý mi takmer prešiel po nohách, a oprel sa o stenu. Na pár sekúnd sa mi zatmelo pred očami, ale to za posledné týždne nebolo nič neobvyklé. Jedával som už len raz denne a aj to málo som väčšinou pre kľče v bruchu vyvrátil.

Susedkin odraz v zrkadle na mňa žmurkol, ale ja som ho ignoroval. Pri pohľade na seba som jej flirtovanie nemohol brať inak ako vtip. Aj napriek tomu kvantu kíľ, čo som schudol, a zvýšenej starostlivosti o výzor som jej záujem nedokázal pochopiť. Možno na ňu jej milenci zanevrelí a ona je počas manželových plavieb až taká osamelá a zúfalá, až sa pozerá aj po takých podradných rybách, ako som ja.

„Martin? Si to naozaj ty? Kamoš, vyzeráš úžasne,“ objal ma na privítanie. „Prečo si mi nespomenul, že chudneš?“
„Nepreháňaj! Nenazval by som to chudnutím. Len som trochu zmenil jedálne návyky a išlo to zrazu samo. Poď ďalej,“ plesol som ho po pleci a zaviedol do kuchyne.

Pri našom objatí som sa modlil, aby pod mojou mikinou nepocítil mužský korzet a že som si prebytočnú kožu na rukách omotal technickou lepiacou páskou. Moje ramená tak konečne pôsobili symetricky.

„Dáš si pivo? Neskôr si môžeme dačo objednať,“ usmial som sa spôsobom, ktorý som si toľkokrát precvičil pred na-novo zaveseným zrkadlom. Ako jediný nepôsoobil silene ani zničené. Chcel som sa tešiť z jeho príchodu,

ale nezostala mi energia na žiaden pocit. Ledva som sa dokázal sústrediť na náš rozhovor.

Zasmial som sa, keď to bolo vhodné, občas niečo poznamenal a hlavne nasával každé jeho slovo. Keď ubehli nekonečné dve hodiny, odvážil som sa ho spýtať na to tajomstvo, ktoré v sebe dusil. Uhol pohľadom a ja som mu dolial ďalšie pivo.

„Nakoniec som to povedal našim. Nebolo to až také strašné, ako som si predstavoval. Vieš ja... ja...”

Položil som mu ruku na plece. „Asi viem, o čo ide. Aj ja ti chcem niečo už dlhšie povedať,” prisunul som sa k nemu bližšie.

„Nabúchal som Agátu. Pol roka po tom, čo sme sa rozišli, a bol som pritom strašne opitý. Chcela si to nechať zobrať, že by to nedala, byť slobodnou matkou, tak som ju požiadal o ruku. Priletí o dva týždne v piatok a deň nato máme malú svadbu na mestskom úrade. Pôjdeš mi, prosím, za svedka?”

Chcel som mu jednu vraziť, povedať mu, že za svedka môže mať hocikoho iného, ale zakryl som to povzdychom a nacvičeným úsmevom.

„Samozrejme, že ti pôjdem za svedka, ty blázon.”

Vyhŕkli mu slzy. „Ďakujem, si kamoš. Čo si mi to chcel povedať?”

„To už teraz nie je podstatné. Kedy má Agáta termín?”

Zvyšok rozhovoru som už nevnímal. Len som sa usmieval. S krikom zaseknutým v hrdle a divo búšiacim srdcom. Držal som sa, kým som ho neodprevadil až k autu. Dlhو sme sa objímali. Keď som mu na rozlúčku zakýval a zadné svetlá jeho fiata sa stratili za zákrutou, nestihol som vyroniť jedinú slzu. Od vysilenia sa mi podlomili kolená a čelom som padol do trávy.

Moje vzlyky pohltilo blato.

Miroslava Vaníková

Dnes to už vyjde

Žena potichu vojde do obývačky a s povzdychom sa oprie o zárubňu. Zase polnoc. Odhodlane si pošúcha oči a pozrie sa na manžela, ktorý sedí na gauči.

„Dnes to bolo len...” krátko sa zamyslí, rýchlym pohybom skontroluje hodinky, „sto tridsať minút.”

Muž sa postaví a objíma ju. „Si statočná.”

„Ako dlho môže trvať spánková regresia?”

„Neviem presne... ale mám pocit, že u nás asi tak... do maturity?”

Obaja sa zasmiejú. Žena si prehrabne vlasy a pozrie sa na neporiadok v izbe. Vyzerá to, akoby niekto vložil do boxu s hračkami granát.

„Prosím ťa,” hlesne, „upraceš tie hračky? Ja ešte rýchlo umyjem riad. Stretneme sa v posteli.” Sprisahanecky žmurkne.

Muž bez námietok prikývne, tento rituál už dôverne pozná. Bez zbytočných rečí sa pustí do upratovania a o pár minút neskôr už skáče rybičku do posteľe.

„Pripravená?”

„Nikdy som po tom netúžila viac,” zasmee sa, pritiahne si jeho tvár k sebe a nežne ho pobožká.

Vtom sa z vedľajšej izby ozve srdcervúci detský plač. Muž si povzdychne, ale ani sa nepohne. Len potichu zamrmle: „Zajtra to už vyjde, miláčik.”

Žena prikývne. Obaja vedia, že je to len zbožné prianie.

„Dnes zaspal celkom rýchlo, čo myslíš? Ešte nie je ani polnoc,” uškrnie sa na manželku a vyzývavo na ňu dvíha obočie.

„Miláčik, ver tomu, že nikto po tom netúži viac ako ja. Ale musím dokončiť zadanie do práce. Keď to šéfka nebude mať ráno v e-maile, zabije ma.“

„Nuž, tak to budem musieť zvládnuť sám,“ na tvári sa mu roztiahne prešibaný úsmev. „Určite sa so mnou nechceš odobrať do komnaty najvyššej potreby?“

„Neproprovokuj,“ odpovedá žena, pričom si sadne k stolu a zapne počítač. „A na tvojom mieste by som sa tak netešila. Keď sa malý zobudí, ideš k nemu ty.“

„Takto to už ďalej nejde. Ja sa z toho zbláznim!“

„Miláčik, trochu tichšie. Nechceš ho predsa opäť zobudiť.“

„Už som tam bola asi desaťkrát! Je to normálne? A to je ešte len polnoc! Aspoň hodinku, jednu posratú hodinu pre seba... Chceme tak veľa?“

„Vieš, mohli by sme poprosiť o pomoc moju mamu,“ navrhol neisto a očami sa vyhýbal manželkinmu pohľadu.

„Žartuješ? A čo jej akože povieme?“

„Veď pravdu, že potrebujeme trochu času pre seba.“

„No, už ma vidíš, ako jej volám. Dobrý deň, prosím vás, mohli by ste v sobotu v noci postrážiť Kubka? Prerezávajú sa mu zuby a je to peklo, ale my by sme si chceli na pár hodín odbehnúť do hotela...“

„Pochopí to, tiež mala deti.“

„No zabudni. Až taká zúfalá nie som.“

„Ale ja hej.“

Pomaly otočí kľúčom vo dverách. Stlačí kľučku a váhavo vstúpi do skromne zariadenej miestnosti. Okrem širokej posteľe, šatníkovej skrine, stola a stoličky v nej takmer nič nie je.

„Je to divné. Stále mám výčitky.“

„Zaslúžime si to,“ usmeje sa manžel, ktorý ide tesne za ňou. Chytí ju zozadu okolo pása a silno ju objíma. „Sme skvelí rodičia, veď ešte žije.“

„Pravda,“ úprimne sa rozosmeje, ale hneď nato sa zapýri, „aj keď tvojej mame sa tak skoro do očí nepozriem.“

„Netáraj. A pusti to z hlavy. Kubko už spí a babka sa o neho postará. Teraz je náš čas. Už to nie je len polnočná túžba, začneme skôr a máme času, koľko len chceme,“ nežne ju pobožká na ucho a ťahá ju smerom k posteli.

Rýchlo sa vyzliekajú a pritom na seba celý čas hľadia s nedočkavým úsmevom. Muž odhrnie prikrývku a gestom ruky pozýva ženu na posteľ. Lahnú si vedľa seba a ich telá sa prepletú. Žena si položí hlavu na mužovu hrud. *Už je to tak dávno...*

„Si môj najväčší antistres, vieš o tom?“ počúva tlkot jeho srdca a pomaly uvoľňuje svoje telo. Zblúdené myšlienky sa usídlia v prítomnom okamihu a neexistuje nič, len teplo jeho tela, hebká pokožka a pravidelné nádychy a výdychy. Rukou ho hladká po hrudi a on jej vtisne bozk na čelo.

„Viem.“

Žena slastne privrie oči. Netrvá to ani minútu a obaja spokojne zaspia. Po ôsmich hodinách neprerušovaného spánku ju zobudia prvé slnečné lúče. Pomrví sa a lenivo sa natiahne. Žiadny plač, žiadne cupotanie na chodbe, žiadne šmátranie malých rúk po tvári. Len ticho. Sladké, neprerušované ticho. Pomaly otvorí oči a otočí sa k manželovi. S rukou pod hlavou sleduje, ako sa prebúdza.

„Dnes si neobyčajne krásna.“

„Mala som úžasnú noc. Asi by sme to mali robiť častejšie,“ zasmee sa avtisne mu vrúcny bozk. „A teraz je čas na dezert.“

Susan Soleil

Posledná hra

Dvaja muži a jedna žena sedeli v poloblúku za oválnym stolom. Každý z nich upieral zmeravený pohľad na objekt pred nimi. Mastnému chlapovi s červenou ružou za chlopňou stekali po spánkoch kropaje potu, zatiaľ čo krásna brunetka mrmlala popod nos čosi nezrozumiteľné, pripomínajúce modlitbu. Vločky v presýpacích hodinách sa už skoro minuli.

K odmalička miloval hry, v ktorých o niečo šlo a víťaz mohol byť len jeden. Začalo sa to hrou o guľky na sídlisku, pokračovalo mariášovými turnajmi na strednej škole a v dospelosti jeho vášeň prerástla do pravidelných návštev herní a kasín.

Keď spoznal svoju ženu Kláru, snažil sa nejaký čas krotiť, ale potom zostala doma na rizikovitom tehotenstve a on si povedal, že teraz potrebujú peniaze viac než kedykoľvek predtým, a znovu do toho skĺzol. V hlave mu zneli slová muža, ktorému raz padol na automate jackpot: „Ak si ešte nevyhral, znamená to, že si sa vzdal priskoro!“ A on nebol niekto, kto sa ľahko vzdáva. Navyše mal teraz dobrý dôvod – zabezpečiť rodinu. Klára preto vyčíňala ako šialená. Nedokázala pochopiť, že to robí pre nich. Až raz po takejto hádke začala krváčať. Odviezol ju do nemocnice, ale bolo už pozde. Celá rodina z toho vinila jeho. Každý ľutoval ženu, čo potratila, a na neho sa všetci vykašľali.

Zostal sám. Ale aspoň sa mu už nikto nemohol miešať do života.

18. 12. 2025

K trávil v obľúbenom kasíne už piaty večer za sebou. Nie div, veď mu práve nabehol trinásť plat a vianočné prémie. Atmosféra bola v ten večer skvelá a jemu šla karta. Teda farba, lebo posledné dve hodiny hral ruletu. Konečne si ho všimla aj tá pekná mladá hosteska s hlbokým dekoltom, s ktorou sa snažil zbližiť už odkedy nastúpila, no až dodnes ho vytrvalo ignorovala.

Teraz stála pekne za jeho chrbtom, chichotala sa na jeho vtipoch a výskala, keď vyhral. A keď prehral, nič mu nevyčítala. Práve naopak! Chápala, že to niekedy proste nevyjde, ale treba to skúsiť znovu. Za odmenu jej K sem-tam vtlačil do dlane žetón. Prsnatá kráska mu na oplátku objednala pár drinkov na house a po polnoci mu ponúkla pravé kubánske cigary. Čo na tom, že nefajčil? Konečne sa k nemu správali ako k VIP hráčovi.

O štvrtej ráno prehral svoje posledné peniaze, a nielen tie z trinásteho platu. Síce to nedopadlo tak, ako si predstavoval, ale mladá hosteska mu na útechu vtisla bozk na líce a prejavila hlboký záujem o jeho skorý návrat. Hneď nato sa vzdialila. Zelené a čierne čipy jej v dlani príjemne štrngali.

Bol už na odchode, keď ho zastavil elegantný muž v luxusnom obleku.

„Pane, môžem vás na moment vyrušiť?“

„O čo ide?“ nechápal K.

„Som Michal Novotný, manažér, teší ma,“ predstavil sa chlapík a podal mu ruku. „Sledoval som vašu hru a musím povedať, že to bolo napínavé do poslednej minúty. Viem, že ste naším verným klientom a hrávate tu pravidelne. Niektorí hostia k nám prídu raz, dvakrát a viac sa neukážu. Nechápú princíp hry. Ale vy ste, na rozdiel od nich, skutočný hráč. Preto by som vám chcel ponúknuť exkluzívnu účasť na našej VIP silvestrovskej hre. Je určená len pre tých najväženejších klientov. Mali by ste záujem?“

K sa rozžiarili oči. VIP hra pre tých najväženejších klientov. Nemal nad čím váhať a ponuku okamžite prijal.

„Tu sú všetky inštrukcie,“ podal mu manažér malú kartičku. „Hra sa začína na Silvestra presne o 23:00. Hráči budú mať vyhradený uzavretý salónik v zadnej časti kasína, aby ich nikto nerušil. Prosím, prídte aspoň tridsať minút vopred, aby ste sa stihli zaregistrovať a pripraviť sa. Tešíme sa na vás!“

Po týchto slovách mu manažér ešte raz stisol ruku a odprevadil ho na taxík, ktorý mu sám zabezpečil. K sa dnes po prvý raz cítil skutočne docenený.

31. 12. 2025

Do kasína dorazil už o desiatej. Nechcel riskovať, že by meškal. Prešiel cez hlavnú sálu, kde panovala vzrušená sviatočná atmosféra, z reproduktorov hrala hlasná hudba, pomedzi hostí sa prechádzali sporo odeté hostesky a čašníčky nosili na podnosoch poháre so šampanským. K zamieril do zadnej časti.

Opatrne otvoril tmavé dvojité dvere, ktorých prah ešte nikdy neprekročil, ale za nimi nebolo ani nohy. Bola to len malá luxusná čakáreň bez okien. Šesť kožených bordových kresiel popri stene vpravo, bar vľavo, hore pozlátený luster a na druhej strane oproti ďalšie dvojité dvere. Zdalo sa mu, že odtiaľ počuje hlasy, tak podošiel bližšie.

Poodchýlil druhé dvere a zbadal dve ženy v rovnošate upratovať malý salónik. Jedna z nich na kolenách zmývala podlahu a druhá pretierala veľký oválny stôl v strede. Stihol si ešte všimnúť, že na dlážke pri stole je rozliata akási tmavá tekutina, keď mu výhľad zakryl manažér Novotný.

„Dobrý večer, pane! Zaskočili ste nás. Nečakali sme ďalších hráčov tak skoro. Poďte za mnou, odvediem vás do šatne.“

Manažér ho previedol čakárňou do malej miestnosti vedľa baru, kde mu žena v stredných rokoch vzala kabát a na výmenu mu podala zlatý kovový štítok s číslom osem. V hornej časti si všimol tri malé vygravírované vločky s malými kryštálkami v strede. Asi vianočný motív, napadlo mu.

„Prosím, dobre si svoje číslo uschovajte, majte ho stále pri sebe a predovšetkým ho nestráťte!“ upozornila ho šatniarka vychovávateľským tónom.

„Fíha, to sú tie štítky také vzácne? Vari sú to pravé diamanty?“ a žartovne prešiel nechťom po kryštálikoch uprostred vločiek.

„To nie, ale verte mi, že bez nich vám ani výhru nepreplatia,“ povedala vážne.

„No dobre, dobre. To si budem pamätať,“ usmial sa K a strčil si vzácny artefakt do vrecka nohavíc. Potom ho Novotný odvedol späť do čakárne, kde mu podal pohár šampanského.

„Kým budeme čakať na zvyšných hráčov, poprosil by som vás o vyplnenie tohto dotazníka,“ a už mu podával formulár. „Vpredu, prosím, vypíšte svoje osobné údaje a vzadu treba zaškrtnúť, že ste už mali osemnásť rokov, ste spôsobilý na právne úkony a na hre sa zúčastňujete dobrovoľne. Tiež je tam vyhlásenie, že ste si prečítali tieto obchodné podmienky a súhlasíte s nimi.“ Zároveň mu podal druhý zväzok papierov s hrúbkou asi pol centimetra. „Odporúčam vám ich preštudovať, kým to podpíšete.“

„Preboha, hádam to nebudem čítať celé!“ zhrozil sa K.

„Nemôžeme vás k tomu nútiť, no je dôležité, aby ste si uvedomili, že mnoho hráčov príde pri hazardných hrách o všetko a prehra je štatisticky výrazne častejšia ako výhra,“ povedal Novotný vážne.

„Jasné, tomu rozumiem. Dajte to sem!“ Prijal od manažéra štôs papierov spolu s elegantným čiernym perom.

Podmienky aj začal študovať, ale na tretej strane ho to prestalo baviť a jeho pozornosť zaujal ďalší súťažiaci. Či presnejšie – súťažiaca. Mladá žena v dlhých úzkych šatách čiernych ako noc, ktoré dokonale zvýrazňovali jej štíhle krivky. Pripomínala mu to drahé pero, čo držal v rukách. Novotný ju privítal, najskôr ju zaviedol do šatne, potom ju usadil o tri sedadlá ďalej od K a tiež jej predložil formulár. K sa jej úctivo pozdravil a hádam by skúsil aj nejakú ľahkú konverzáciu, no brunetka s červeno narúžovanými perami mu na pozdrav len kývla hlavou a viac si ho nevšímala. Akoby tam ani nebol. Očividne ho nepovažovala za hodného jej pozornosti.

Počkaj, ty mrcha! Oberiem ťa o všetko! pomyslel si a začal hádať, o akú hru asi pôjde. V salóniku si všimol veľký oválny stôl, nad ním tlmené svetlá. Žiadne stávkovacie plochy ani ďalšie herné zariadenia tam neboli. Všetko nasvedčovalo tomu, že budú hrať karty, a v tých bol doma.

Čoskoro dorazili ďalší dvaja súťažiaci. Prvý bol neskutočne tučný chlap s riedkymi vlasmi, ale zato poriadne huňatými fúzami. Asi sa cítil ako boss sicílskej mafie, lebo prišiel v naškrobenej bielej košeli s bielym motýlikom a z chlopne čierneho saka mu vykúkala červená ruža. K dokonalému gýču chýbala už len mačka na rukách. Podľa okázalosti, s akou Novotný tučka privítal, K napadlo, že je to asi vážne mafián.

Druhý chlapík bol nenápadnejší. Mohol mať okolo tridsiatky, na sebe sivomodrý konfekčný oblek, o číslo väčší, ako by jeho chudá telesná konštrukcia žiadala. Nesmelo zastal na prahu dverí, akoby si ani nebol istý, či je tam správne, no manažér rýchlo rozptýlil jeho rozpaky a zopakoval s ním celý uvítací ceremoniál.

Keď aj Nesmelý dopísal, predstúpil pred nich opäť Novotný.

„Dáma a páni, sme poctení, že ste prijali pozvanie na túto exkluzívnu hru. Diváci sa vás už nevedia dočkať. Nech sa páči, podťe za mnou!“

Táto hra má divákov? uvažoval K. Asi sa vážne dostal medzi elitu.

Štvorica vstala z kožených kresiel a nasledovala manažéra do zadného salónika. Za dverami to vyzeralo rovnako, ako keď tam K pred hodinou nazrel, s tým rozdielom, že uprostred stola stál nejaký objekt zakrytý bielou hodvábnou šatkou a po obvodě miestnosti si všimol tmavé siluety ľudí v kreslách. Jediným zdrojom svetla boli štyri tlmené bodové lampy nad stolom, takže okraje salóna zostávali zahalené v tme. Tváre hostí sa nedali vôbec rozoznať, no mohlo ich tam byť dokopy okolo dvadsať. Hneď ako súťažiaci vošli, začala nahlas hrať nejaká veselá klasika. K to nič nehovorilo, skôr ho to rozptyľovalo a dúfal, že to rýchlo vypnú.

„Á, Mozart – Malá nočná hudba!“ nadhodil mafián znalecky. „Konečne privítanie hodné gentlemanov.“

Novotný ich uviedol k oválnemu stolu a vyzval ich, aby sa posadili. Prvý si sadol Krstný otec, vedľa neho sa ocitol Nesmelý, potom elegantná Mrcha a K si sadol ako posledný. Potom manažér kývol na niekoho v tme a hudba plynulo stíchla, rovnako ako publikum. K to nevedel vysvetliť, no ticho mu zrazu nebolo príjemné. Ani to, že nevidí tváre obecenstva.

Novotný všetkých privítal a po krátkom úvode o histórii kasína a histórii tejto elitnej hry prešiel konečne k veci:

„Vážená dáma, vážení páni, iste už chcete vedieť, aká hra vás dnes večer čaká. Ako určite tušíte, ide o niečo výnimočné. Niečo, čo ešte nikto z vás nehral.“

Vo štvorici to zašumelo. Čo to je za nezmysel? Majú súťažiť v hre, ktorú nikdy nehrali?

„Ale nebojte sa!“ upokojil ich. „Pravidlá sú mimoriadne jednoduché a ako stvorené pre skutočných hráčov, ktorými vy štyria bezpochyby ste.“ Pristúpil k stolu, naklonil sa k objektu v jeho strede a jedným ťahom sňal hodvábnu šatku.

„Čo?“ vyšlo z úst štyroch hráčov.

Pred nimi stáli veľké, asi pol metra vysoké presýpacie hodiny v striebornom ráme, no namiesto piesku spočívala v ich spodnej časti kôпка akýchsi kryštálikov.

„Čo to má byť?“ opýtal sa Krstný otec ako prvý.

„V týchto špeciálnych hodinách sa nepresýpa piesok, ale diamantová drvina. A tieto hodiny sú zároveň hlavnou cenou, o ktorú hráte.“

„Sú to pravé diamanty?“ spýtala sa žena dychtivo.

„Áno. Pred vašimi očami leží päťsto gramov čistého prírodného diamantu z Južnej Afriky. Dohromady dvetisícpäťsto karátov.“

„Akú to má cenu?“ vydýchla Mrcha vzrušene.

„Okolo dvestotisíc eur,“ odpovedal Novotný pokojne.

Dvestotisíc eur! K sa pretočili oči. A šanca na výhru je 1:4!

„A čo je našou... našou úlohou?“ odvážil sa po prvýkrát prehovoriť Nesmelý.

„Vašou úlohou je...“ v reči urobil dramatickú pauzu, „uhádnuť počet diamantových vločiek v týchto presýpacích hodinách.“

„Čože?“ vyhrkli opäť všetci štyria.

„To je nemožné!“ vyslovil K za všetkých.

Slovo si od neho vzala brunetka: „Predpokladám, že vyhráva ten, kto sa k správne výsledku najviac priblíži.“

„Nie,“ schladil ju Novotný. „Vyhráva ten, kto uhádne presné číslo.“

„To je absurdné!“

„Nereálne!“ prekrikovali sa súťažiaci jeden cez druhého.

„Mýlite sa,“ odpovedal Novotný pokojne, „pretože to číslo nie je náhodné. Práve vy štyria ho môžete odhaliť.“

Súťažiaci sa zháčili a začali sa pozeráť jeden po druhom.

Vedia tí traja niečo, čo ja nie? hádal K. No vyzerali rovnako zmätení ako on.

„Ako ste iste pochopili,“ pokračoval moderátor, „hra je časovo obmedzená. Máte čas, kým sa vložky celkom nepresypú. Dnes je to už tretie kolo hry a jackpot si stále nikto neodniesol. Možno sa to podarí práve vám! Hádať môžete v ľubovoľnom poradí, ale každý má len jeden pokus. Kto vysloví nesprávny tip, vypadáva. Dámy a páni, hra sa môže začať!“ Spolu s tými slovami prevrátil presýpacie hodiny na stole a salónom sa rozozvučala vážna hudba.

„Requiem,“ zašepkal Krstný otec a energia v miestnosti sa hneď zmenila. K sa už necítil ako v kasíne. Niečo tam nesedelo a tá ponurá melódia tomu vôbec nepridávala. Hľadel na svojich protivníkov a čakal, čo urobia. A oni hľadeli rovnako nedôverčivo na neho. Zdalo sa, že každý podozrieva každého.

To číslo nie je náhodné, opakoval si v duchu. Čo to znamená? Koľko vložiek tam mohlo byť? Stovky? Tisíce? Desatisíce? Nemal ani tušenia. A na základe čoho to mal vydedukovať?

Vložky sa pomaly presýpali, hudba hrala, ale nikto z hráčov sa nemal k tomu, aby vyslovil svoj tip. Mohlo prejsť asi päť nekonečných minút a obsah hodín bol za svojou polovicou, keď Nesmelý prehovoril.

„Je to číslo, ktoré môže uhádnuť každý z nás, správne?“ overoval si.

„Áno, presne tak,“ potvrdil Novotný. „Chcete odpovedať?“

„Á-áno, ja to teda skúsím. Ak je to číslo, ktoré poznáme všetci štyria, hoci sa dnes vidíme po prvýkrát v živote, tak to musí byť dnešný dátum.“

Krstný otec s Mrchou naraz prekvapene zhíkli.
Doriti! Že mu to nenapadlo!

„Dnes je 31. 12. 2025, teda...,“ nachvíľu sa zamyslel, „31 miliónov 122 tisíc a 25 vložiek.“

„To je vaša odpoveď?“

„Áno.“

„Vaša odpoveď je...“ moderátor urobil opäť dramatickú pauzu, „nesprávna! Ďakujeme, že ste sa zúčastnili na hre.“

Vzápätí sa z tmy za Novákovým chrbtom vynoril zahalený muž s čiernou maskou na tvári, vytiahol zbraň a guľka s hlasným výstrelom prevrátila Nesmelému čelo. V okamihu sa prevrátil aj so stoličkou dozadu. Mrcha zvrieskla od hrôzy, Krstnému otcovi vyliezli oči z jamiek.
Kurva! Do čoho som sa to namočil?!

Dav vzrušene zašumel a K sa s hrôzou obzrel po miestnosti, aby videl, čo za monštrá sa tu zišli. Až teraz si uvedomil, že pri stene za nimi nesedí nikto. Len po bokoch. Všetci vedeli, že sa tu bude strieľať.

Mrcha ďalej vrieskala a Krstný otec bol ako jediný schopný reakcie.

„Chcem skončiť hru!“ vykrikol.

„Pane, musím vás upozorniť, že ak teraz skončíte, bude sa to rátať ako prehra,“ vyslovil Novotný pokojne, akoby sa vôbec nič vážne nedialo.
„Čo... čo to znamená?“

„Že vás budeme musieť vylúčiť rovnako ako tu kolegu.“

„To predsa nemôžete!“ zmohol sa Krstný otec na odpor.

„Môžeme. Bolo to v obchodných podmienkach, ktoré ste podpísali a dobrovoľne ste vstúpili do hry,“ pripomenul mu Novotný.

Lacrimosa dies illa

Qua resurget ex favilla

Mozartovo Requiem prešlo do svojej záverečnej časti. Tučko zbledol viac ako jeho naškrobená košeľa a po spánkoch mu začali stekať kropaje potu. Brunetka už nevládala vrieskať a pre zmenu sa na svojej stoličke roztriasla. Narúžované pery sa jej sotva badateľne pohybovali, z čoho K usúdil, že sa modlí. Všetci traja upierali hypnotizované pohľady k hodinám.

„Prosím, poponáhľajte sa so svojimi odpoveďami. Vločky sa už skoro presypali,“ pripomenul im Novotný a K by mu ten jeho uhladený ksicht najradšej rozmlátil! Čo je to za psychopatov?!

„Spamätajte sa! Spamätajte sa!“ zakričal na svojich spoluhráčov, hoci jemu samému šlo srdce vyskočiť z hrude. Áno, už ich videl ako spoluhráčov, nie ako súperov. „Premýšľajte! Aké číslo môžeme poznať všetci štyria?“

Brunetka sa trochu skoncentrovala a začala premýšľať nahlas: „To číslo, čo povedal on,“ a krátko mrkla na nehybné telo na zemi, „bolo príliš vysoké. Nemôže to byť dátum.“

„Boli sme štyria,“ pokračoval v úvahách Krstný otec, „a Novotný hovoril, že je to 30. výročie kasína. Možno 430 alebo 304.“

„To je málo,“ zrušil ho K.

Do ich rozhovoru vstúpil moderátor: „Hráči, upozorňujem, že čas sa vám kráti!“

„Spomínal,“ ozvala sa brunetka rýchlo, „že je to 26. VIP hra.“

„V akom poradí tie čísla povedal?“ naliehal K, ktorý úvodný príhovor príliš nepočúval, a zároveň kútikom oka mrkol, koľko vločiek v hodinách ešte zostáva. Bolo ich už len pár. Brunetka hneď odpovedala:

„Najprv spomenul to výročie a potom 26. kolo hry.“

„Takže 30 a 26. To je 3 026,“ vydedukoval K.

„Poprosím odpovede!“

„3 026!“ vykrikol Krstný otec, ktorému ako prvému rupli nervy.

„Lutujeme, vaša odpoveď je nesprávna. Ďakujeme, že ste sa zúčastnili na našej hre.“

Ozval sa výstrel, ale teraz diskvalifikácia neprebehla tak čisto ako po prvýkrát. Guľka preletela hlavou staršieho muža, v zadnej časti mu vyrazila kúsok kosti a čiastočky mozgu sa rozprskli brunetke po bledej tvári aj dekolte. Znovu začala vrieskať a K sa ju už ani nesnažil upokojiť. Bolo neskoro. Príliš neskoro. Čo to urobil? Čím si to zaslúžil? Na okamih sa mu pred očami vynorila spomienka na Kláru. Na tie časy, keď boli ešte slobodní a prechádzali sa slnečným námestím. Tri koruny, boli všetko, čo potreboval, aby ju mohol pozvať na zmrzlinu a aby sa mohol cítiť ako kráľ.

„Vaše odpovede!“ nástojil Novotný prísnejšie ako predtým. Bruneta vyskočila zo stoličky.

„Ja to nevydržím! Toto nemôže byť pravda! Nie! Nie!“ Rozbehla sa smerom k východu, ale narazila priamo na ozbrojeného muža v maske. Guľka ju zasiahla celkom zblízka. A nebolo to ani trochu čisté. Zadná časť jej lebky sa rozletela na všetky strany a obecnstvo vzrušene zhíklo. K sa zdalo, že sa vynikajúco bavia. Ako omámený hľadel na tri nehybné telá a na tri tmavé kaluže, ktoré sa tvorili okolo ich hláv. Už vedel, čo tu tie ženy pred hodinou upratovali.

A potom mu padol zrak na pootvorenú listovú kabelku brunetky na jej stoličke. Zvrchu nenápadne vykúkal zlatý štítok zo šatne s vygravírovanými vločkami. Svietilo na ňom číslo osemdesiatšesť. Náhle mu svitlo. Siahol do vrecka nohavic a vytiahol svoje vlastné číslo. Osmička. Až teraz si všimol, že pred vločkami je ešte jedno malé poradové číslo dva. Vytiahol z kabelky brunetkin štítok. Pri jej vločkách stála malá jednotka a položil ho pred svoj vlastný. Zohol sa k zemi a začal rýchlo prehľadávať Nesmelého.

Kam si to dal, kurva! Určite ho máš pri sebe!

Jeho štítok s malou trojkou našiel vo vnútornom vrecku sivomodrého saka a položil ho na koniec radu. Už chýbal len štítok prvého hráča. S roztrasenými rukami sa vrhol k veľkej mŕtvole. Vedel, že má už len pár sekúnd.

„Poprosím vašu odpoveď, pane!“ zaznel prísny hlas moderátora a jemu stuhla krv v žilách.

„Ešte chvíľu, prosím! Už to mám! Potrebujem len ten posledný štítok!“ vysvetľoval zúfalo a prekvapilo ho, ako veľmi sa mu trasie hlas. Zároveň

pozrel na hodiny na stole. Posledná vložka práve ladne pristála na kope žiarivých kryštálikov.

„Váš čas vypršal. Ďakujeme, že ste sa zúčastnili na našej hre.“

Markus Formel

Matné spomienky na transformáciu

2027

Chcem, aby sa Agnieszka Polska na mňa príliš dlho pozerala.
Rozmýšľa o tom, ako mi položí
na a medzi oči
kocku grafénu.

Plávame spolu v skoro nekonečnom bazéne
vo vode zo zelenej sadry.
Pohyb kraula zanecháva stopy.
Agnieszka zle kope nohami.

Po kúskoch tej sušiny
stúpa otec so synom,
spolu rovnako nemajú chlpy okolo bradaviek.

Nahí
spolu v saune preberáme dôležitosť tokov.

2030 – časť prvá

Umelá inteligencia vyvinutá v Číne, alebežiaci na serveroch v Gabčíkove,
generuje slovenskú kultúru.
Z reproduktora na južnom Slovensku znie hitparáda tohto mesiaca.

Elektroakustická fujara doznieva, nasleduje populárna:
„Exportná ekonomika prežije aj tuhú zimu ekonomického kolapsu.“

Fóliové skleníky plné papriek sa tešia ekonomickému optimizmu.
Vážky prelietavajú ponad vypálenú trávnu.

2030 – časť druhá

Obyvatelia riedkej kolónie domov chcú na výročie kolaudácie súboru objektov („Šťastné bývanie“) ušiť svoj vlastný kroj.
Susedia sa nevedia dohodnúť na termíne.

Stretáva sa *Aliancia dostupných*.

Kroj bude mať čierne pásiky a rukávy bude lemovat čipka.
Deti sa tešia, že budú raz do roka nosiť na sebe rodinné SUV.

Vzor betónového plotu rodiny Kolomannovcov zvíťazil o jednu kolóniu ďalej.

Ikona WhatsAppovej skupiny *Susedia2029* zvíťazila o dve kolónie ďalej.

2050 – časť prvá

Veštica hovorí, že na budúci rok klesnú úrokové sadzby.
Hormuzský prieliv sa po pár rokoch odblokoval, rovnako aj arktická trasa.
O pár mesiacov na nej začne pristávať lietadlo Ryanairu.

V etnografických múzeách pokračuje výstava ľadu.
Ľud protestuje proti potravinám izbovej teploty.

Na každý panelák sa má pristávať funkčný heliport, inak bude hroziť nedostatok zásobovania dronmi s chladiacou jednotkou.

2050 – časť druhá

Niekde v zápche je nervózny vodič, volá žene.
Nestihne vidieť posledné zábery bombardovania.

„Stíham iba posledné zábery hladomoru.“
„To je v poriadku, miláčik, však budeme spolu.“

Po 22:00 sa kanál prepína na nemeckú pornografiu.
Chladnička umelo vrčí, výsada energetickej certifikácie:
A+++++.

2050 – časť tretia

Deti v Nitre sa na Halloween prezliekajú za bojové stíhačky.
Dolároví milionári začali skupovať opcie na ľudskú prácu.

Štát ich oslobodil od daní na pár rokov, aby stimuloval zahraničné kapitálové toky smerom do
the new up-and-coming financial center of Central Europe.

Rozšírili sa víza pre investorov.
Prvých na letisku vítali prezident a premiér.

V rukách držali kváskový chlieb v tvare Sky Parku.

Matné spomienky na transformáciu, 2023 – 2025
Pixel, ktorý kmitá po obrazovke vo frekvencii 120 hertzov.

Omylom nastupujem do autobusu.
Digitálne slzy posledného lúčenia s dievčaťom, s ktorým sme si povedali, že to nebude nič vážne.

„Everything is in motion. You know?“
„Oui, ça c'est vrai.“ „:/“
– M. (mužský rod)
„:(“ – M. (ženský rod, emotikon je po lotyšsky)

Zo slúchadiel sa ozýva schranz, 180 BPM DJ set z berlínskeho klubu.
„Prečo sú na tých Boiler Room videách všetci takí sexy?!“

Natriasajúce sa končatiny sa neviditeľne zapisujú do mp3 súboru trvajúceho 93 minút a 14 sekúnd.
Sirény sanitiek si sadajú na naše kolená.

Prvý nátras v autobuse naznačuje,
že som pri Parc Royale / / / (1000 Bruxelles Ville).

Jozef Lalík

Konverz

otvoriš chladničku
aký mimoriadne zrnitý zápach poznamenáš
žeby sa znova niečo rozkladalo?
(skontroluješ seba a svoje paranormy)
matku si z nej povykľadal už predvčerom
bránila sa ale keď zbadala ako ťa to napĺňa
ohlušený vetrom nevieš

nič

čo ďalej

čo teraz

mama pobalila vlasy
a ty sa dnes líšiš
chceš jesť

priať živinu

nachvíľu zomrie

to je na tom najzaujímavejšie
rozťatý skafander na motýľovi zomiera pomalšie než on sám
kvôli anabáze sublimovaného povrchu čakali ľudia oveľa viac
pri tom ako si vyberáš ostáva nič
(nič zachraňuje malé krvou podliate cestičky)
čo by ťa zachránilo
na tom ako žalieš sa všetci smejú
chce to čerstvý vzduch nasiaknutý morom
pretože ten sa do teba vpije
z ix-ypsilon dôvodov
povieš si aký krásny východ slnka

otrasie твоjím životom
keď si v zrkadle prvýkrát zbadáš notové
osnovy načmárané pod ofinou
zmestíš ich tam aspoň štyri
kam dovidiac letíš tam prstom ukazuješ
je to naučené

skoro vrodené

pri spájaní hviezd vzývaš krajšie rána
nehanebne sa za ne modlíš
(modla prichádza spolu so spevom vrán)
ako včera a predvčerom a
keď znova otvoriš chladničku
je prázdna
ako ty
tak sa utop

tak

tak

tváriš sa že iba praskliny
ti dali smer
rozpoznať sa od ostatných

nikdy si sa nezmenil,
splývaš

Slávka Holubjaková

Primavera (prvý pohľad)

I

Zem nás vyvrhla z hniezd
a zaplnila lúky cudzinstvom

Pripustím si ťa nižšie
staneš sa kmeňom
na ktorom stojím

Nenáhľivo domňa vkladáš
najprv vlákna, lupene
ruky a zrelú tvár

Naučím sa novým tancom a šatám
ktoré nechávame kľúčik pri bokoch
divokej chôdzi, reči, hrubému dychu

Prajeme si medzi nami dážď
alebo aspoň rosu

II

Je tu strom

korene i konáre
zapustené nadlhších miestach

Stojíme pod ním a spievame
stavíme drevené domy, jeme chlieb, hladíme sa

Vzduch prichádza k nám
a potom sa znovu vzdáľuje

Strom je nepodstatný

III

Kríky nadnáša podvečerný hlas
nebo sa krčí až zosadne celkom
k nám

Stretávam výhonky medvedieho cesnaku
tvorstvo mi lezie po rukách
z nôh vyrastajú sivé lúky

Tancujem so stromami
pri milovaní si dýchame do tváre
vietor v nás šumí smiechom
a žiari ako klíčiace semienka

Ruky sťahujem bližšie k sebe
ohmatávam pokožku na stehnách a bokoch

zvnútra
ako konár
vyrastá
teplá
tmavá
krv

IV

Roztvára suché pery
túži nariekať
stekať hlbšie

Položíme na ňu svoje náhle bruchá
vtierame si ju do vlasov
prinášame soľ

Náš smiech ňou otriasa
trúsi semienka do neplodných končín

Zostávam
holým zadkom
tvarujem pôdu pre začiatok

Pozorujem tvoju neohliadajúcu sa siluetu
ako hopká z jednej nohy na druhú
z kríčka na kríček

Z mojich rúk opadá sladká stará koža
sadím a plačem

Matúš Zub

/ dych od dechtu

na sakramentsky sa ako rebrík

šinúcich podvaloch

kade sa podvaľuje spoločný

hodinkový život i pospolité

ticho takže tak

// ešte väčšie odtiene a ešte väčšie

stúpajú do tieňov a drancujú

predpoklady

vzniká presnejšia

do každej strany

vynikajúca márnomyseľnosť

tak takže

tvary tvrdnú z tvrdenia proti tvrdeniu

akože omnoho

viac

omnoho výstižnejšie

takže takto

tak teda údržba lásky

má byť zas udržateľná a mohla by byť

zásadná

///

posvätné spätné spätosti

nie sú akoby zdarma

pozor na stúpanie pri plachtení

–telo – plaché páky a tak

(správanie úzkosti)

Marek Jaroš

Prvého apríla

som ti chcel zavolať že ťa neznášam
cez telefón to neprejde podľa predstáv
ako z úst podfarbené slinami
namierené ty vieš presne kam

vypi pohár vlastných slín
aj tak sa ich toľko nenaprehľtaš
už ti nepomôžu vzlietnuť
ako Cyranovi kvapky rosy
keď sme si ich mýlili

v druhej polovici mesiaca
som stále nedostal príležitosť
si odplúť na správnom mieste
jazyk chce odpočúvať na podnebí
tvoje šušľanie vnímam v pozadí všetkého
vyplňa medzery spánku

Jozef Urban

Toto je len predstava

vyplávame v člne na Liptovskú Maru
je noc, odráža sa iba mesiac a svetlá z pobrežia
no nie je nám zima
vlastne sme oblečení tak, ako teraz (20. sept. 2025, 13:30, 31 °C)
a proste sa už neudržíme a začneme sa milovať
celkom uprostred člna
prenášajúc ťažisko tak, že sa nekymáca
a potom
dlho plačeme
absolútne víťazstvo
moment, po ktorom nenasleduje nič
hoci viem, že nasleduje
ako teraz, keď konečne
sledujem trávusediac na konári

pre I.

Krajina tela

I – MAPA

Moje telo – mapa,
ktorú nikto nevydal.

Chrbtica – pohorie,
čo sa tiahne severom.
V dolinách medzi rebrami
drží sa studený vzduch.

Na ľavom ramene
leží malý ostrov – znamienko,
ktoré sa tvári ako náhoda.

Koleno je priesmyk.
Prechádzali ním pády.

Kto by ma chcel čítať,
musel by sa naučiť
jazyk reliéfu,
nie jazyk mien.

Nie všetko je zakreslené.
Niektoré mestá
som z mapy vymazal.

II – HRANICE

Koža – hranica.

Nie plot,
skôr čiara na mape,
ktorá sa v noci
potichu posúva.

Colníci si kladú otázky:
Kam ideš?
S kým?
Prečo takto oblečený?

Niektoré odpovede
som prepašoval.
Iné mi zhabali ešte skôr,
než som ich stihol vysloviť.

Ruky cudzích ľudí
sú víza.
Nie každému
ich udelím.

III – RIEKY

Pod kožou
tečú rieky. Bez názvu.

Niekedy sa vylievajú
zbrehov hlasu,
niekedy sa strácajú
vsuchu hrdla.

Srdce nie je hlavné mesto.
Je to priehrada,
čo sa učí zadržiavať
príliš veľa vody.

Keď sa rozbúri,
nie je to povodeň.
Je to jar.

IV – ÚZEMIE NIKOHO

Medzi detstvom a dospelosťou
je pás zeme,
ktorý nikomu nepatrí.

Tráva rastie krivo,
značky sú zhrdzavené.
Nikto presne nevie,
kde sa končí jedno
a začína sa druhé.

Dlho som tam stál
s kufrom cudzích máp.

Potom som ich nechal tam.
Zarásť.

Moje telo už nie je mapa,
ktorú treba objaviť.
Jeto krajina,
vktorej sa učím bývať.

Lucia Jakúbková

Boží muž Belfegor

Toho nehybného rána v kaplnke pred úsvitom sa Belfegorovi zdalo, že Boh jeho modlitby počuje.

Stalo sa to niekde medzi stým uzlíkom čotiek a spomienkou na predošlý večer, ktorý strávil vo vrúcnom rozhovore s novicom Šimonom. Zhodli sa, že na bohoslužby by sa mali púšťať aj nepokrstení. Bol to iba malý krôčik bližšie k splneniu Belfegorovho poslania, no o to vďačnejšie sa cítil. Zdá sa, že aj vo svete, ktorý čoraz viac pripomínal rozduchaný uhlík, sa ešte stále dejú dobré veci. Že Boží plán zahŕňa aj takých, ako je on.

Uprel oči na súsošie svätého Juraja. Pod svätcovými nohami sa zvíjal porazený diabolník, pripomínajúci viac plaza než kríženca človeka a diabla. Kamenné oči mal vyvrátené dohora, jazyk mu ovisal z úst ako vecheť. Tak nejak sa Belfegor cítil počas posledného roka.

Najskôr neuhasiteľný oheň takmer pochoval Solún. Potom morové rany preriedili dolné Uhry. Násilná smrť pápeža, voľba nového, zrada. Belfegor to všetko pozoroval z ústrania. Ako žobrák.

A dnes? Dnes je z neho hlásateľ nenásilného výkladu Svätopísma v jednom z tých brlohov zaostalosti, ktoré pápežskú bulu nevideli dobrých tristo rokov. *Belfegor, Boží muž*. Pousmial sa. Čo by na to asi povedala Salome?

Medziukazovákomapalcom zovrel uzlík čotiek. *Ó, dieťaťko Božie, zmiluj sa nado mnou hriešnym...*

Kútikom oka zbadal, že prvé hanblivé lúče, prenikajúce z okna vysoko nad oltárom, vykreslili na podlahe svetelnú škvrnu v tvare prevrátenej kolísky.

Pokojná hladina ranného rozjímání sa narušila. Zvláštne, že si to doteraz nevšimol. Najradšej by ten obraz rozohnal ako roj bzučiacich múch. Otrásny symbol, ktorým sa uctievači diabla vysmievali pobožným. Tým, ktorí uverili, že novorodeniatko, ktoré nechal v Betleheme Herodes zabiť, bol skutočný Boží syn.

Belfegor si doprostred škvrny presunul kľačadlo, aby sa lúče polámali o jeho sutanu. Pokúsil sa ponoriť späť do modlitby, no za malú chvíľu mu z hustých kučier začali stekať kvapky potu. Zložil si z hlavy kamilavku, mníšsku čapicu. Bruškom prsta si pomasíroval prúžok, ktorý mu zostal otláčený na čele. Bratia, ktorí si ho doberali, že v kamilavke snáď aj spí, neboli ďaleko od pravdy.

Opäť sa sklonil k zopnutým rukám a privrel oči. *Ó, dieťaťko Božie, zmiluj sa...*

Bum!

Zarinčanie vytrhlo Belfegora z labilného pokusu o sústredenie. Žeby vietor lomcoval bránou?

Bum!

Belfegor sa postavil a nadobro sa rozlúčil s Božou prítomnosťou. Dedinčania by si nedovolili rušiť svätých mužov v čase modlitieb, ak by nešlo o niečo vážne.

Nasadil si kamilavku a starostlivo skontroloval svoj odraz na nehybnej hladine krstiteľnice.

Bum!

Z chodby sa ozývali kroky. Vybehol za nimi.

Ráno sa hádam nemohlo viac pokaziť.

Starý mních, ktorému vošiel do cesty, ho pozdravil ľadovým pohľadom.

Nie raz Belfegorovi napadlo, že Kleofáša mu do života poslal snáď sám rohatý. Boli ako oheň a voda. Tam, kde sa stretli, syčala para. Dokázali sa pohádať aj pri tom najjednoduchšom výklade svedectiev archanjela

Gabriela. Kleofáš Belfegora za chrptom nazýval latinským výrazom *progressivus* takým pohŕdavým tónom, akoby to bola nadávka.

Teraz sa bok po boku ponáhľali k bráne.

Za mrežou Belfegor zahliadol dedinčana, ako si niečo pritláča na hrud'. „Čo sa deje, priateľu?“ spýtal sa Belfegor a ponáhľal sa odsunúť závoru. Za tých niekoľko mesiacov sa mu podarilo čo-to pochytiť z miestneho jazyka, no aj keby nie, dedinčanov výraz hovoril za všetko.

„Pohroma, vážený mních, pohroma postihla môj dom, žena mi porodila diablovo semä, ohavnosť samu...“ Pri tých slovách podal Belfegorovi uzlík handier, ktorý držal v náručí.

„Nedotýkaj sa toho,“ zasyčal Kleofáš.

Belfegor ho ignoroval. Rukami, ktoré mu na ten účel zrazu pripadali príliš veľké a nemotorné, sa načiahol po novorodeniatko. Prebleskla mu spomienka na jeho niekdajší život. Takto nejak sa cítil, keď držal v náručí svojho syna.

Odbalil zvyšok látky, aby zistil, čo dedinčana tak vydesilo.

Nad čelom, presne tam, kde križencom človeka a diabla rastú rohy, malo dieťa dve navreté hrče.

„Matka je v poriadku?“ spýtal sa Belfegor a pohladil hrču bruškom palca. Bola mäkká. To je dobré znamenie. Veľa príbehov o diabolníkoch sa začína tým, že rohami pri pôrode roztrhali vlastnú matku.

Dedinčan namiesto odpovede pokropil prašnú zem plúvancom.

Belfegor skontroloval dieťaťu nožičky. Prsty malo vyvinuté, žiadne kopytá. Dľaňou, ktorú mal položenú pod zadočkom si overil, že dievčatko nemá chvost.

„Je v poriadku,“ vyhlásil. „Možno sa dieťa tlačilo o lonovú kosť. Časom sa to vstrebe. Netreba si robiť starosti.“

„Nie tak rýchlo, najdrahší brat Belfegor,“ ozval sa Kleofáš a spravil krok vpred. „Je to zlé znamenie a musí byť náležite prešetrené. Ak sa tu potuluje diabol, treba mu ukázať, že jeho plemeno nebudeme tolerovať.“

Nemôžeme predsa riskovať Boží hnev! Už archanjel Rafael napísal, že kde sa usadí diabolník, tam úroda zhnije na poli, voda v studni sa skazí, z oblohy priletia húfy kobyliek, z pekla vychrlia ohne, ktoré...”

„Si si istý tými ohňami?“ spýtal sa Belfegor. „Po všetkom, čo si vymenoval, mi pekelné ohne pripadajú ako zbytočné mrhanie... sírou, alebo čo vlastne tie kopytníky používajú.“

„... ktoré zmetú zo sveta všetko živé!“ zakončil obžalobu Kleofáš.

Dieťa otvorilo ústočká a vydalo z nich rozkošné zívnutie.

„A čo navrhuješ, najdrahší brat Kleofáš?“ spýtal sa Belfegor. Trpezlivosť nikdy nepatrila k tým nevela cnostiam, ktoré mu Stvoriteľ nadelil. Tobôž nie, keď musel relatívne vzdelanému mužovi – no dobre, spiatočnickému obmedzenému hlupákovi – znova a znova vyvracať zastarané povery. „Svätopísmo sa o tom predsa zmieňuje jasne. Nie pôvod robí z diabolníkov postrach ľudstva, ale zlá výchova a predsudky! Diabol im síce prepožičal schopnosti, no Boh ich jednako obdaroval dušou!“

Belfegor podal dieťa späť roľníkovi, ktorý si ho na jeho vkus zobral až príliš neochotne. „Dievčatko je zdravé a nikoho neohrozuje,“ vyhlásil. „Môžeš byť hrdým otcom.“

„Tvoj ľudomilný výklad Písma ti zahmlieva úsudok, brat Belfegor,“ vyhlásil Kleofáš. „V tomto kraji sa to odjakživa robí po našom, a tak to aj zostane. Treba spraviť ďalšie pozorovania. Overiť, ako reaguje na svätenú vodu.“

„Čo sa deje?“ ozvalo sa z chodby. Hádka zburcovala ďalších mníchov, ktorí sa zlietali ku bráne ako vínné mušky na hrozno.

„Kleofáš chce podrobiť pozorovaniu novorodeňa!“ pohoršoval sa Belfegor.

„Prečo tomu tak odporuješ, Belfegor?“ bránil sa Kleofáš. Oči sa mu podivne leskli. *Panebože*, pomyslel si Belfegor, *je to vzrušením?* „Otec nám ho položil na prah. Ak tu diabol rozosieva svoje semä, podľa starých obyčajov ho treba vykynožiť čo najskôr. A za obcovanie s diablom musíme vyšetriť aj matku!“

„Zakázané praktiky,“ zavrčal Belfegor. „A okrem toho, hádam si nezabudol, čo hovorí Písmo? Spasiteľ sa raz vráti, aby dokončil, čo mu prvýkrát nebolo dopriate. Kto siahne na nevinné dieťa, dopúšťa sa neodpustiteľného hriechu!“

„Nuž, môžem ťa upokojiť, brat Belfegor, pretože Spasiteľ sa zaiste nevráti ako *dievča*,“ zasmial sa Kleofáš a na Belfegorovo zdesenie sa k nemu pár bratov pridalo. „A kým nedokážeme, že toto vyklíčené semeno je bez hriechu, musíme k nemu pristupovať ako k vinnému!“ Otočil sa k ostatným. „Bratia, ak zanedbáme svoje povinnosti, bitka medzi nebom a peklom sa strhne priamo na našom prahu.“

„UŽ DOST!“ Rozpálený tón vlastného hlasu Belfegora prekvapil ešte viac než bratov v sutane. Odkedy prišiel do kláštora, ani raz nezišiel z cesty sebaovládania. A Stvoriteľ je mu svedkom, že príležitostí, najmä pri debatách s Kleofášom, mal neúrekom. No teraz starý mních zašiel príliš ďaleko. Nastal čas vytiahnuť posledného žolíka: „Spýtajme sa na názor opáta!“ navrhol Belfegor.

Jeden z prizeraúcich mníchov si odkasľal. „V noci ho povolali do Carihradu. Vráti sa najskôr o päť dní.“

„Potom počkáme,“ povedal Belfegor s predstieraným pokojom.

„Tak dlho nemôžeme čakať. V tom prípade treba dieťa rovno podrobiť procesu zvanému *theokrisia*, inak povedané, skúšk–“ Kleofáš zmlkol, keď ho priškrtilo Belfegorovo zovretie. Z hlúčka mníchov sa ozval krik, no Belfegor šlachovitý krk držal ako v kliešťoch. Starcovo telo pod jeho rukami ochablo, oči pripomínajúce dno studne boli zrazu plné strachu.

Belfegor precedil cez stisnuté pery: „Ak sa toho dieťaťa čo i len dotkneš, tak...”

„Dost, stačilo!“

„Prestaňte!“

Ktorýsi mních ich oddelil. Kleofáš sa sípavo rozkašľal, zo sinavých úst prskal sliny. Mníchov, ktorí sa mu snažili pomôcť, odbil nahnevanejším šmahom ruky. Na krku mu zostal odtlačok prstov.

Belfegor si uvedomil, že stojí uprostred naširoko sformovaného kruhu. Otočil sa k vydesenému dedinčanovi. „Bež domov,“ zašepkal. „Než sa opäť vráti, dieťa bude v bezpečí. O to sa postarám.“

Mnísi, s pokoreným Kleofášom na čele, sa začali rozchádzať. Nikto sa na Belfegora poriadne nepozrel. Nakoniec zostal pri bráne len on a páľčivý pocit hanby. Po krátkom zaváhaní zamieril na jediné miesto, o ktorom vedel, že tam nebude nikomu prekážať. Do knižnice.

*

Cez otvorené okno prenikol dnu teplý vánok a hrubé strany beštiára zašušťali.

Belfegor by tú znôšku bludov najradšej hodil do ohňa. Vlastne sa nedivil, prečo sú ľudia na okrajoch Svätej byzantskej ríše ochotní obetovať aj novorodeniatko.

Podľa beštiára dokážu diablove potomkovia splynúť s prostredím ako dym, pijú ľudskú krv a zámerne trávajú studne. Počas svätých vojen ich boli celé smrtonosné légie, po ktorých zostala iba spálená zem udupaná kopytami. Chvostom dokážu zmiesť zo sveta dvanástich mužov naraz. A jazyk, ten si vedia obmotať okolo hlavy na trikrát. Beštiár sa nezmieňoval, na čo to je dobré.

Belfegor knihu s buchnutím zatvoril. Vložil si tvár do dlaní. Koža pod prstami ho páľila. Známy pulzujúci tlak v spánkoch sa ozýval vždy, keď v ňom tlel hnev, či už na seba, alebo na svoje okolie. Najčastejšie na oboje.

Opäť sklamal sám seba. Už dlho sa takto neprestal ovládať. Opäť veril, že každý problém sa dá vyriešiť dlhým rozhovorom, a Belfegor mu túžil dať za pravdu. No namiesto toho použil ruky, o ktorých sa snažil presvedčiť, že boli stvorené na žehnanie.

A k tomu tá zmienka o *theokrisii*...

Dieťa sa pri skúške vystaví ohňu. Ak neuhorí, je to dôkaz jeho čiernej duše a diabolského počatia. V takom prípade nevyhnutne nasleduje utopenie. Ak dieťa uhorí, stane sa z neho anjel, ktorých maliari zobrazovali ako buclaté okrídlené hlavy.

Ozvalo sa zaklopanie a Belfegor sa strhol. Do knižnice nazrel novic Šimon. „Prepáč, ja len že... nevidel som ťa pri obede.“

„Bol som zahĺbený v knihe,“ zaklamal Belfegor.

Šimon vošiel dnu s misou kaše v jednej ruke a krčahom piva v druhej. „Myslel som si,“ povedal. „Napadlo mi niečo ti doniesť, keby si, veď vieš, zabudol aj na večeru.“ Položil jedlo na stôl.

Belfegor sa pousmial. Mal chlapca rád, prejavoval sa ako poslucháč s otvoreným srdcom, ktorý mu dal často za pravdu. „A čo Kleofáš...?“ opáčil.

„Celý deň je zatvorený v izbe. Pravdepodobne píše list pápežovi.“ Zachechtal sa popod páperie, čo mu rašilo pod nosom. „Ale nemyslím si, že sa o niečo pokúsi, kým sa vráti opäť.“

„Pôjdem sa mu ospravedlniť,“ vyhlásil Belfegor.

„V tom prípade sa predtým nezabudni posilniť. Kleofáš je tvrdohlavý ako mulica. Niečo mi hovorí, že to bude nadtľho.“

Vymenili si zhovievavý úsmev. Potom si Šimon utrel vlhké dlane do habitu. „Radšej pôjdem. O chvíľu budú zvoníť na večerné modlitby...“

„Prosím, toto si vezmi,“ Belfegor od seba odsunul krčah piva. „Ja si nezaslúžim...“

„Och, to nie,“ pokrútil hlavou Šimon. „Nie, nie, nie. Nemôžeš tu sedieť celý deň o smäde. Ulahod' trochu nervom.“

Belfegor zaváhal a Šimon to využil, aby preklázol cez dvere.

Belfegor sa zadíval na jedlo. Šimon mal pravdu, nemal by sa nechať dráždiť navyše aj hladom. A pivo by mu mohlo dodať potrebnú guráž, aby si pred Kleofášom dokázal priznať chybu.

Spráskal to na pár hltov. Kaša bola príliš horká, asi pripálená, a pivo zase hustejšie než zvyčajne, no nemohol novicovi odprieť dobrý úmysel. Po jedle sa ešte rozhodol nájsť oporu v rozhovore s Bohom.

Oprel sa o lakte a sklonil hlavu k zopnutým rukám.

Zatvoril oči.

Zložil si hlavu na stôl.

Sen prišiel takmer okamžite. Videl Salome, priviazanú k stĺpu na hranici. Drmolila slová, ktorým nerozumel. Pod jej nohami ležalo obhorené kľbko a Belfegor si s hrôzou uvedomil, že to je ich syn. Všade boli plamene. Nedokázal sa pohnúť. Z tváre Salome odpadol kus obhoreného mäsa a odhalil tmavú srst', ktorú skrývala pod kožou. Namiesto ženy tam teraz stál nahý muž s kopytami a hlavou kozla. Vyceril na Belfegora zuby vo víťazoslávnom úsmeve a z hrdla sa mu vydral šialený smiech...

Zobudil sa s výkrikom. Vonku bola už takmer tma, len na horizonte horela krvavočervená obloha. Jazyk sa mu lepil na podnebie, v sluchách mu búšila ozvena toho odporného sna. „Čo to...?“ zamrmlal. Dopotácal sa k dverám. Boli zamknuté. Žeby sa Šimon pozabudol, keď doniesol jedlo? „Haló! Šimon?“ zakričal a započúval sa, či nezačuje náhlivé šuchtanie krokov na schodoch.

Nič. Udrel do dreva pästou. „Otvorte!“ Zalomcoval dverami, zatiaľ čo po chrbte sa mu zakrádala panika.

Niekde v dialke sa ozval ostrý ženský výkrik.

Belfegor sa rozbehol k oknu a prudko sa vyklonil.

Vietor priniesol sladkastý pach spáleniny, ktorý Belfegor tak dôverne poznal, a odniesol posledné zvyšky jeho sebaovládania. Zradili ho. Možno aj otrávil.

Podcenili. Dlho potláčaný hnev sa v ňom kypel ako rozkladajúca sa mrcina. Vyliezol na parapet. Z hĺbky pod oknom na neho cerila zubiská temnota. Bez rozmyslu sa jej vrhol do náručia.

Svet sa zúžil na jediný bod na horizonte, kde plamene olizovali oblohu a výkriky pretínali noc. Túžil sa odvrátiť a zapchať si uši, no niečo ho zároveň hnalo vpred.

Hranicu postavili uprostred dediny. Okolo stáli bratia v kruhu, tiene plameňov im tancovali na pokryteckých tvárach, na ktorých tak radi nosili masku zbožnosti. Kleofáš držal v ľavej ruke Svätopísma, pravú mal vystretú pred sebou, prsty skrútené ako hák. Po jeho boku stál zradca Šimon, oči vyvrátené k nebu.

Tam stojí had, lstivejší ako všetky poľné zvieratá.

Za chrbtami mníchov sa krčili dedinčania, dychtiví po spravodlivosti, ktoré nerozumeli. Niektorí sa kolenačky modlili, iní mávali pästami, pokrikovali nadávky aj prosby. Otec dieťaťa skleným pohľadom pozoroval horiacu hranicu.

Belfegorovi sa podlomili kolena.

Bola tam priviazaná Salome. Pred očami mu opäť zomierala žena, ktorá sa previnila iba tým, že ho milovala, že mu porodila syna. Očernetá koža sa jej roztekala, no krvavá tvár zračila pokoj. Usmiala sa. Pohľady sa im stretli. „Drahý, odpusť im, lebo nevedia, čo činia,“ prehovorila hlasom, v ktorom nebola ani stopa po bolesti.

Do očí mu vytryskli slzy. Párkrát zažmurkal a Salome bola preč. Namiesto toho pri stĺpe ovisala krvavá mŕtvolu roľníkovej ženy. Pri nohách mala položený uzlík v obhorených handrách.

„Anjel!“ reval Kleofáš šťastím bez seba. „Pozrite, zrodil sa anjel! Radujte sa, lebo...“

Belfegor vedel, čo od neho Salome chce. No vo svojom vnútri viac nenachádzal miesto na odpustenie. Cítil, ako mu pod kožou pulzuje niečo cudzie a horúce, akoby mu mala prasknúť lebka a vyvrhnúť všetok ten hnev, všetku tú nespravodlivosť, ktorá v ňom už dlho bublala. Snažil sa jej zalepiť oči vierou, no Boh mlčal. Rovnako ako v Solúne, keď horela Belfegorova rodina.

Strhol si z hlavy kamilavku a spolu ňou odhodil aj posledné zdanie človečiny, ku ktorej sa toľko upínal. V žiare plameňov sa zaleskli kýpte po rohoch. Cítil, ako mu mníšsky habit praská vo švíkoch, keď sa jeho telo pod náporom prastarej sily naplo. Švihol chvostom, skrytým pod habitom ako biľag hanby, a rozrezal vzduch s hvizdom biča. Plamene na hranici poskočili ako poddaní, ktorí spoznali hnev svojho pána. Pod taktovkou Belfegorových rozpažených rúk oheň opustil hranicu, vystúpil k oblohe a zmenil sa na rozbesnený pažerák.

V Kleofášových očiach sa teraz odrážala nielen žiara, ale aj náhle pochopenie. Belfegor si ten moment víťazstva vychutnal. Už by to nedokázal zastaviť, ani keby chcel. No on nechcel. Šklbol rukou a ohnivá smršť

rozmetala kruh bratov aj dav dedinčanov. Ich výkriky boli ako chýbajúce verše v Belfegorovej vlastnej krvavej modlitbe.

Pod náporom pekelnej sily ľudské telá zbĺkli ako suché raždie. Škvariaci tuk a horiace vlasy naplnili vzduch vôňou pomsty. Oheň v tanci smrti preskakoval z jednej strechy na druhú. Prvé krovy s praskaním povolili. Zo stajní vybíehali byvolý s horiacimi chrbtami. Psi kvílili, až kým im dym nevypálil hrdlá.

Nad tým nárekom šialenstva a smrti sa ozval smiech Belfegorovho diabolského otca, hlboký a horký ako spálená zem. Ten nenávidený zvuk Belfegora vrátil k sebe. Podlomili sa mu kolená, pažerák z plameňov zaváhal a zmizol. Belfegor klesol do sadzí a popola, ktoré boli ešte pred okamihom živou dedinou. Chvíľa, keď sa zmenil na nástroj pomsty, bola nenávratne preč. Opäť bol napoly človekom. Tisíckrát horším, než bol doteraz.

Ved' predsa zlý strom nemôže urobiť dobré ovocie...

Schúlil sa do kľbka. Telo sa mu otriasalo vzlykmi. Najskôr počul len

praskanie dohasínajúceho dreva. No potom...

Doplazil sa k pahrebe pod hranicou. Medzi popolom sa niečo hýbalo. Trasúcimi rukami odhrnul uhlíky a zvyšky polien.

V ohnivom hrobe zatínalo pästičkami dievčatko.

Laura Kadák

Čo zhorí, nespieva

Oheň ma vždy fascinoval. Iskra sprvu oblizne suché vlákno, potom ďalšie, vykreše trepotajúci sa plamienok, a ak ho nik nezastaví, všetko pohltí. Oranžová sa pretaví do neúprosnej červene. Drevo praská. Dym stúpa. A plamene sa vlnia v divokom tanci. No čím viac dreva pojmú, tým viac ich kolísanie spomalí ako melódia, ktorá má všetky refrény za sebou. V záverečnom nápeve rozdá posledné svetlo a utíchne. A potom vyčkáva, či niekto znovu rozdúcha jeho moc. Silu ničivejšiu, než som si dokázal predstaviť.

Hľadím na čierne uhlíky. Prisahal by som, že počujem ich tenké hlásky. Prosby. Nedokážem sa odtiahnuť ani pri druhom zaklopaní na dvere.

Enzo.

Fúknem. Tlejúce uhlíky zapraskajú. Vyceria žeravý úsmev.

„Enzo!“

Z tranzu ma vytrhne hlas, ktorý som už večnosť nepočul. Keď sa obzriem, hľadí na mňa rozžiarená tvár a ja vyskočím na nohy.

„Dedo!“

„Podrástol si!“ premeriava si ma. „Ale i pochudol,“ vyčítavo sa otočí k mame, ktorá zasúva závoru na dverách.

„Vieš, aké sú časy,“ bráni sa mama.

Svaly na tvári sa mu napnú, ale keď vykročí ku mne, znovu sa usmieva.

„Niečo som ti priniesol.“

Srdce sa mi rozochveje ako struna, keď si od neho beriem kožené puzdro.

Pohladím ho ako posvätný predmet.

„To naozaj? Moja vlastná...“

„Lutna,“ dokončí dedo.

Ruky sa mi trasú, keď odopínam pracku na puzdre. Takmer nevnímam matkin hlas.

„Peniaze by nám bodli viac.“
Napäté ticho ma prinúti zdvihnúť zrak. Dedo hľadá do matkiných krvou podliatych očí a vytiahne mešec.
Mama sťažka prehltnie. Mince zacinkajú a zmiznú v jej kostnatých prstoch. „Čo je to s tebou, Moira? Naposledy ste si žili dobre.“
Usadím sa do svojho rohu vystlaného handrami. Na matnom laku lutny vidím odraz plameňov. Zazdá sa mi, že nástroj žiari a jeho jas mi osvecuje tvár.

„Už nič nie je ako kedysi, všetci hladujú!“
Je taká nádherná. Od ladiacich kolíčkov cez dlhý krk až po jej elegantne klenutý korpus. Nie je to žiadna lacná napodobenina, ale skutočný nástroj, ktorý vydá podmanivý zvuk. Zavriem oči. Moje prsty ochutnávajú struny, hľadajú v nich spojenca.
„Posielam vám celý môj žold! Ako to, že nevieš chlapca nakrmiť!“
Lutna zabrní. Nezná však správne. Upravím prstoklad. Tentoraz mi lahodne zarezonuje v hrudi.
„Nevieš, ako žijeme! Tri roky si sa neukázal!“
Jej tóny sa mi zatočia vôkol rebier a dobíjajú sa mi do duše.
„Čo sa stalo s tvojou prácou?“
Zrýchlim. Prepletám prstami. Mihajú sa ako plamene.
„Už ma nikde nechcú.“
Struny poskakujú, melódia sa dvíha a znovu klesá.
„Čo sa to s tebou stalo?“
Snažím sa udržať rytmus.
„Choroba.“
Melódia sa rozpadne.

*

Hrá nádherne. Opantáva moje ruky a ja nasledujem jej volanie. Pohrúžim sa do melódie, dám jej celé svoje srdce. Sotva vnímam ruch špinavej ulice, pálenie dopoludňajšieho slnka či cingot mincí, ktoré dopadajú do klobúka predomnou. Patrím iba jej.
Nie div, že sa domov vraciam s nezvyčajne plnými vreckami. Jednu mincu si zastrčím pod handru na ramene, druhú pod tú na stehne. Moje oblečenie je príliš potrhané, aby ma uchránilo pred spaľujúcim južanským slnkom, a tak si svoju snehobielu pokožku chránim zdrapmi látok a priveľkým slameným

klobúkom. Netypicky čierne vlasy mám síce ostrihané nakrátko, avšak to, že sem nepatrím, je i tak očividné.

„Enzo!“

Strhnem sa.

Dareb. I on čoskoro dovŕši vek, keď bude musieť narukovať. No kým sa tak stane, vedie svoju vlastnú tlupu. Sám nikdy nežobre. Jeho trhani žobrá zaňho a on im za to poskytuje isté výhody. Neraz som ich videl potácať sa po tom, čo užili to jeho svinstvo. Rehotali sa ako blázni. Teraz sú však pri zmysloch a opierajú sa o pieskovcové steny domcov, natesno natlačených pri sebe.

„Dnes sa ti darilo,“ zatiahne.

„Mal som šťastie,“ zamrmlam a pokúšam sa skryť puzdro za svoj kostnatý chrbát. Väčšina detí v Dolnom Meste žobre. Je nás priveľa, aby nás tých pár dobrodincov uživilo. A tak sa musíme snažiť.

Dareb ma začne obchádzať.

„Páči sa mi tvoj nový spôsob,“ prstami zabubnuje po puzdre. „Je nápaditý.“
Inštinktívne nahrbím plec a zakloním hlavu. Zovriem kožené popruhy. Dareb ma znovu obkruží.

Na rozpálených strechách pribudnú ďalší chlapci. Čupia tam ako supy, pripravené zožrať zvyšky. Spomeniem si na dievča, ktoré naposledy olúpili. Hlavu jej rozbili kameňom a nechali ju ležať pohodenu v prístave.

Prsty znovu zabubnujú. Nemusí sa ma ani dotknúť a už cítim bolesť.

„Len tak ďalej, miešanec,“ zasyčí.

Pery sa mi rozochvejú, dych sa mi zadrháva v hrdle.

„Buď dobrý chlapec a sľub mi, že všetku almužnu dáš mame.“ Jeho ťažká ruka mi pristane na ramene. Svaly na krku sa mi napnú ako špagáty.

Prikývnem.

Darebove oči sa zavrtávajú do mojich a s úšklabkom ma ťapká po tvári. Pri každom capnutí nadskočím.

„Vieš, že mi ju rada prinesie.“

Odstúpi odo mňa a mávne rukou, akoby ma prepúšťal.

Útek je to jediné, na čo dokážem myslieť. Jediné, na čo chcem myslieť.

V zovretých pästiach cítim žiar, akoby som v nich stískal malé južanské slnka. Blčia všetkou silou poludnia.

Neobzriem sa. Šlachy na lýtkach ma pália. Nesmiem spomaliť.

*

„Mami?“ zvolám, zatiaľ čo stále s ťažka dýcham. Vt akej malej izbeje nemožné sa skryť, no i tak mi trvá, kým ju zbadám. Leží skrútená pod stolíkom a splýva so špinou naokolo.

„Čaj,“ hlesne, keď sa mi preberie v náručí. Handrou jej otriem spotené čelo a poskladám jej ju pod hlavu ako vankúš. Ponáhľam sa k ohnisku. Do čajníka nalejem trochu vody a zavesím ho na hák. Uhlíky zapraskajú. Oheň sa rozhorí skôr, než udriem o pazúrik, akoby čakal iba na mňa.

Enzo.

Obzriem sa. Mama však iba neprítomne hľadá pred seba. Do hrnčeka nasypem nadrvený prášok z bylín a zalejem ho vodou z čajníka. Mama tvrdí, že tento čaj je to jediné, čo jej prináša úľavu. Ja však o jeho účinku občas pochybujem. Niekedy jej totiž neulaví, práve naopak, vyburcuje ju do stavu, v ktorom ju nespoznávam. Do epizód, ktoré nedokážem zniesť.

Než ochorela, žili sme si dobre. Dni sme trávili spolu a po večeroch spievala v hostinci v Hornom Meste. Hostinskému som vďaka tichej povahe neprekážal a hostí som svojím nezvyčajným vzhľadom fascinoval. Mama sa častejšie smiala a jej hlas sa niesol od pódia priamo do hĺbky duše. Pri jej speve rozhovory stíchli a poháre sa na ceste k ústam zastavovali.

Dojala by aj lodný kameň, vravieval hostinský. Možno i preto ma tam toleroval. V Dolnom Meste sa na miešancov hľadalo s oveľa väčšou nevraživosťou. To som však zistil, až keď matka stratila svoju oslnivú krásu a hlas jej zhrdzavel.

To, kto bol môj otec, som sa dozvedel od deda. Pochádzal zo severu a o severanoch sa v Sindalase nepovrávalo nič dobré. Vraj neveria v naše božstvo, ale načúvajú duchom. Sú to divosi. Barbari. Nepoznajú reč, iba posunky. Nečudo, že ich mágia je nečistá, zvrátená, tak ako oni sami.

Môj pôvod ma vždy ťažil. Drel ma ako kamienok v topánke. Mama o otcovi hovorila málo. Zakaždým jej tvár zosmutnela, oči sa naplnili slzami, a tak som sa naňho prestal pýtať. Bol som si však istý, že ona ho nikdy neprestala milovať. Jej láska v sebe niesla smútok, ktorému som nedokázal porozumieť. Najmä keď som si vo svojom dedičstve niesol toľko hanby.

Keď deda povolali do vojny, mamín smútok sa naplno prejavil, rástol, až sa zmenil v chorobu, pre ktorú sme o všetko prišli.

„Enzo,“ privolá ma. Hrnček s čajom je prázdny a v očiach jej znovu svieti život. „Prines lutnu.“

Na tvári sa mi rozťahne úsmev. Predsa len sme neprišli o všetko, stále máme hudbu. Schmatnem puzdro a usadím sa k nej. Objíme ma. Už sa jej do náručia takmer nevmetím.

Prepadne ma silný pocit straty. Nechcem vyrásť. Želám si, aby sme takto mohli zostať navždy. Ako keď som bol malý a mama ma učila hrať. Netúžil som po hračkách ako iné deti. Prsty som ešte nemal dosť dlhé, aby som dočiahol na všetky struny, napriek tomu som sa od maminej lutny nevedel odtrhnúť.

Mama položí jednu ruku na krk nástroja a druhú okolo mňa. Toto sú chvíle, v ktorých nejestvuje čas, bolesť ani obavy. Sme nažive. Šťastní.

*

Dni sa mínajú a melódia poskakuje. Radosť mi horí v duši a vďaka lutne si môžeme dovoliť i poriadne jedlo. V hlave sa mi formuje plán. Našetrím si na čisté oblečenie a požiadam o prácu v hostinci. Mama ma naučila oblúbené sindalaské piesne a už som dorástol na všetky akordy.

S hlavou ponorenou v myšlienkach sa dostávam na rad. Mama uplietla zopár košov a ja ich nesiem priekupníčke. Od trhana, ako som ja, by ich nik iný nekúpil. V dlani mi zacinkajú mince a ja ich automaticky zastrčím pod zdrapy látok.

Je možné, aby sa zo mňa s trochou peňazí stal niekto viac ako len žobrák? Vedel by som si niekde zaslúžiť svoje miesto? Dokázal by som svoj vzhľad využiť vo svoj prospech? Byť kuriozitou v Hornom Meste je predsa omnoho lepšie ako byť chudákom v tom Dolnom.

Rozbehnem sa domov. Prach sa mi víri pod nohami a ja viem, že prišiel môj čas. Postarám sa o nás.

Mama však nie je doma.

Rozhliadnem sa po kamennom domci s malým ohniskom a slamenou strechou. Zišlo by sa tu upratať. Budeme si žiť lepšie, tak nech je tu čisto. Pozbieram handry a kefujem kamennú podlahu.

Predstavujem si mamu, ako sedí za dubovým stolom. V krásnych šatách a s úsmevom na tvári. Tlieska a oči jej vlnnú hrdosťou. Môj spev rozjasnil miestnosť tak ako kedysi ten jej.

Opatrne preloží puzdro s lutnou, aby som ho nezmazal.

Dolu chrptom mi zlezú zimomriavky.
Je príľahké.
Dvere do domca sa prudko otvoria. Ostré slnko ma núti prikryť si tvár, no
hneď nato na mňa dopadne úzky tieň.
„Mama! Okradli nás!“ Jazyk sa mi zadrháva v ústach. Prehľadávam prázdne
puzdro, akoby ešte jestvovala šanca, že nástroj v ňom len akosi zapadol.

Mama sa vpotáca dnu. Jej neistý krok a ťažké dýchanie ma nútia spozornieť.
Oči jej poskakujú ako bludičky a telo sa zmieta v tikoch.
Zovriem puzdro a spracem sa k stene. Ďalšia epizóda.
Matka si oblizne prsty a blažene zavrie oči. Končeky prstov má lepkavé a ja
zacítim korenistú vôňu drvených bylín.
Nechcem ju takto vidieť.

Chrbát tisnem k chladivému kameňu. Ustupujem, až kým neskončím vo
svojom takmer čistom rohu. Chvejúce prsty zaryjem do pracky na puzdre.
„Nedriap to!“ vyštekne. „Za to brnkadlo som dostala veľa. Hento pôjde
tiež!“

Nečakane rýchlo sa ku mne priženie a so silou zdravej ženy mi vytrhne
puzdro z rúk. Vykríknem, akoby mi vyšklbla srdce z hrude.

„Mami, prosím!“ načahujem sa za puzdrom. No hneď ako sa moje ruky
dotknú tých jej, prížmúri oči a odsotí ma.

Tvrdo dopadnem na zem, ale bolí ma len pravda, ktorú nechcem vidieť.
Zalieva ma horúčava a šíri sa mi do končatín. Napoly leziem, napoly sa
plazím. Prichytávam sa ohniska a vyťahujem sa na nohy. Uhlíky zasyčia. Lepia
sa mi na prsty, akoby mi chceli skočiť do dlane. Vyhoviem im. Pevne ich
stisnem.

Enzo.

Nepália ma. Mučia ma len slová, ktoré kričia.

Viac si na lutne nezahrám. Nebudeme žiť lepšie. Nezachránim nás.

Teplo, ktoré vo mne narastá, ma zadúša.

Mama objíma puzdro. Kolíše sa v rytme, ktorý počuje len ona.

Predala ho. Jediný dar, aký som kedy dostal. Jedinú vec, ktorá nás mohla
vytrhnúť z biedy. Obetovala ju pre svoj žiaľ. Zradila ma. Zabudla, že aj mňa
môže ľúbiť. Tak ako som ja ľúbil ju.

Oheň volá moje meno. Chce vytrysknúť z rovnakého miesta ako moja
hudba.

Mal som vedieť, že ma nestvorili Božie ruky.

Oheň predsa poznal moje meno.
A ja som mu odpovedal.

*

Všetko vzbĺklo. Červeň zachvátila moje vnútro a spálila klamstvá, ktorým som
tak veľmi chcel veriť. Klamstvá, vďaka ktorým som mohol zostať malým
chlapcom.

No v miestnosti plnej plameňov načúvajúcich môjmu hlasu viac dieťaťom
zostať nemôžem.

Mama zvreskne, pritisne si puzdro k hrudi a zrúti sa na zem. Pevne stíska
viečka, akoby tým dokázala zaplašiť oheň vyčíňajúci navôkol. Odrazu
vidím jej bezmocnosť. Závislosť. Neschopnosť čeliť životu, do ktorého
upadla.

Zaslúži si môj hnev. Ale kým sa to práve stávam ja?

Uvoľním roztrasené prsty. Uhlík spadne na zem a odkotúľa sa do rohu.

Toto predsa nie som ja. Odmietam stať sa barbarom! Stratiť svoj hlas.

Plúca mám plné popola, ale v srdci cítim hudbu, ktorá ma s mamou vždy
spájala. Puto silnejšie než skaza, ktorú si nesiem z druhej strany.

Melódia môjho hlasu tíš plamene. Skloním sa k mame. Chveje sa, ale som si
istý, že pieseň spoznáva. To ona ma ju naučila.

Jej oči nájdu tie moje. Ustália sa ako loď, ktorej sa podarí zakotviť v
rozbúrenom prístave.

Načiahne sa ku mne a ja ju vezmem do náručia.

Kamenná podlaha sála teplom a sadzou pokryté steny sa dvíhajú k oblohe.
Slama vzbĺkla a zo všetkého, čo sme kedy mali, zostala len kostra. Znovu sme
prišli o všetko.

Tentoraz však viem, že viac nepríde chvíľa, keď zabudnem na čas, bolesť a
obavy. Zostaneme nažive, iba ak sa o nás postarám.

Pod zdrapmi oblečenia zacítim pár mincí, ktoré som tam ukryl.

Ešte nie je všetko stratené.

František Škoda

Aký otec, taká Šin

"„Savci! Letia savci!“ začujem. Pustím z rúk látku, a keď vybehnem von, ku kriku sa už pridávajú varovné zvony.

„Šin!“ ziapem, zatiaľ čo skenujem okolie. Desiatky dedinčanov behajú hore-dole, zopár sa zatvára doma, no väčšina vychádza von, cerí na oblohu čeluste a napína bicepsy na všetkých štyroch rukách. Pre nás je to normálne. My krúnovia sme od prírody krvilačné beštie. Vrchol potravinového reťazca. Sme bojovníci, lovci, predátori. Teda... vo všeobecnosti. Ja konkrétne som krajčír.

„Šin!“

„Čo?“ ozve sa tenký hlások zo strechy.

„Rýchlo zlez a domov!“

„Ale oco! Ešte som chcela...“

„Hneď!“

Dcéra sa zamračí a dramaticky schmatne svoje bábiky.

Bábiky. Zajtra jej pridelia talent a ona tu má bábiky. Prečo sa nemôže hrať s nožmi ako ostatné deti?!

Urazene zoskočí, vlezie dnu a zabuchne dvere.

Naposledy sa obrátim k dedine. Peklo sa už začalo. Z neba zlietajú smädní savci a krúnovia ich dychtivo sledujú. Ani neviem, ktorí sa na stretnutie tešia viac.

Prvý savec dopadne na Jorga, najstatnejšieho krúna v dedine, krídlami ho fackuje a pokúša sa mu do ramena zapichnúť jedovaté tesáky. Jorg však pobavene oblapí savcov krk a rýchlym pohybom mu odtrhne hlavu. Druhý pár rúk ani len nepoužije, voľne mu visia pozdĺž tela. Trochu mu závidím. Ja by som aj s extra končatinami skončil ako osviežujúci nápoj.

Na zem zlietajú ďalšie potvory. Rukou zašmátram po kľučke, zdržiavam. Chcel by som ešte zazrieť premenu. Aspoň jednu.

Neprejde ani okamih a je mi dopriate: jeden krún potrasie vrchným párom rúk a razom sú z nich meče. Švihne nimi a dopadajúci savec sa rozdelí na tri časti.

Iný krún sa zvrtnie a telo mu stvrdne na kameň. Švihne potvore za letu a vyrobí z nej rohožku.

Ďalší tleskne rukami a následne z úst vychrlí oheň. Je to ohromujúce predstavenie.

Pozriem na vlastné ruky, lusknem prstom a malíček sa mi zmení na ihlu.

„Zober to, Eler! To je dobré!“ tlačili do mňa vtedy. „To sa ti zide!“

„Ale... ako s tým zabijem savca?“ krčil som sa pri mame.

Jorg mi položil ruku na rameno. „Budeš legenda! Predstav si, že hentí pôjdu bojovať mečom či sekerou a potom prídeš ty a skolíš príšeru malou ihlou. Bum, malíčkom rovno do srdca! Budeš legendou!“

A tak som to zobral. Dodnes neviem, či preto, že som mu uveril, alebo preto, lebo som chcel, aby už dal zo mňa dole ruku.

Z myšlienok ma vytrhne výkrik. Zahľadím sa na bojisko a naskytne sa mi pohľad na roj nepriateľov dopadajúcich na Jorga. Je ich snáď dvadsať. Úplne ho prikryjú. Tak predsa sa dočkám aj jeho premeny!

Jorgov talent nie je chrliť oheň či meniť ruky na meče. Ako rád tvrdí, na to, aby mal z ruky zbraň, mu stačí urobiť päšť. Jorg sa jednoducho mení na Jorga. Len je ho viac.

Kopa savcov naberie objem. Monštrá sa zmätene obzerajú, zatiaľ čo krún, na ktorom si chceli pochutnať, rastie a rastie. Keď už je taký veľký, že by

dokázal chytiť vrcholce okolitých stromov, rozosmeje sa. Zopár savcov tým zhodí, to sú tí šťastnejší. Ostatným sa povenuje osobne. Dvoch chytí do dlaní, odhryzne im hlavy a vyplúje do príšer na zemi. Pochytá nových troch, otočí päťami a vyžmýka ich ako mokré handru. Ďalšieho si zhodí z kolena a odkopne. Savec preletí cez iného krúna a dopadne rovno k mojim nohám.

Rýchlo cúvne a chrptom narazím do dverí. Myslím, že týmto sa pre mňa predstavenie skončilo. Obrátim sa a chňapnem po kľúčke. Čosi ma však chytí za nohu a potiahne. Spadnem.

Vo dverách sa zjaví Šin.

„Zalez!“ kričím.a

„Ale oco!“

„Chod! Mám to pod kontrolou!“

Dcéрка neochotne poslúchne.

Savec ma prilahne. Z jeho otvorenej papule mi na brucho kvapkajú sliny. Na jeho tvári nebadám ani náznak zľutovania. Len nenásytnosť.

Prepadne ma hrôza.

Hodím očkom k domu. Šin stojí za oknom, so strachom v očiach všetko sleduje.

Tvor sa presúva po mojom hrudníku a ja neviem, čo robiť, napriek tomu, že ruky mám voľné.

Ihlou do srdca! prebehne mi myslou.

Vtedy savec skočí a ja dvíham ruky.

Malíček však zostáva malíčkom. Miesto útoku ihlou si len inštinktívne prikryjem tvár.

Začujem čosi čvachtavé a zaplaví ma hanba. Takže toto bude môj posledný pocit na tomto svete? Hanba?

Výstižné.

„Hej, strachoprd, už môžeš otvoriť oči!“ smeje sa ktosi.

Zložím dlane a pozerám sa na telo savca, ktorý ma prikryva. Je nakrivo, chvíľu mi trvá, kým pochopím, kde má hlavu. Nemá ju. Nad ním sa rozprestiera hora svalov menom Jorg. Škerí sa.

„Nemáš za čo, Eler!“ žmurkne na mňa. „Nabudúce sa radšej schovaj. Aj keď chápem, že na toto sa treba pozeráť zblízka,“ povie a pobozká si horné bicepsy.

„Ja som ne...“ začnem a zhadzujem zo seba savca.

„Akurát mám jednu sťažnosť!“ preruší ma a ukáže na svoj rozkrok. Kožka, z ktorej som mu vyrobil bedrovník, je natrhnutá. „Zasa to nevydržalo. Musíš sa viac snažiť, aj keď je mi jasné, že máloktorá látka udrží tlak môjho baranidla!“ zasmeje sa.

Potom si bedrovník vyzlečie a ja zrakom rýchlo ujdem od jeho prirodzenia. Zastavím sa mu na stehne. Zažmurím. „Nepohrýzol ťa savec?“ ukážem prstom na červenú škvrnu.

„Hovno!“ mávne rukou. Druhou si škvrnu zotrie. „Ak ma pokrýva krv, tak jedine nepriateľova!“

„Ja len že Matilda ti to vie vysať. Aby si sa nám náhodou nepremenil na...“

Vtedy ku mne skočí a bedrovník mi nastrčí na hlavu. Snažím sa nedýchať. Podvihne natrhnutú časť kože, čím odhalí moje ucho a pošepne mi doň:

„Ak nechceš, aby som ťa tu na ulici pred ostatnými krúnmi dogabal, tak mi láskavo nekecaj do toho, ako si mám robiť svoju robotu. Ja ti tiež nehovorím, ako si máš robiť svoju.“ Potom natrhnutou kožkou pokýve. „Aj keď by sa ti to asi zišlo.“ Nato kožku pustí, postaví sa a odkráča.

Nemám záujem sledovať jeho pozadie, a tak sa obrátim k domu. Šin je stále v okne. Ako tak na ňu hľadím zo zeme cez špinavý bedrovník, myseľ mi zaplaví myšlienka: Toto sa jej nikdy nesmie stať!

„No čo, tešíš sa na zajtra?“ začínam konverzáciu, kým si na tržnici preberám kožky na nový bedrovník.

Šin čosi odpovie, ale nič jej nerozumiem. Skrivím tvár a ucho si priložím k jej ústam. „Čo?!“

Až vtedy počujem najtichšie: „Neviem.“

„Nevieš? Akože nevieš?! Dostaneš svoj talent! Na to sa predsa musíš tešiť!“

Mykne plecami.

Obzriem sa dookola v snahe vymyslieť niečo, čo by ju mohlo nadchnúť, a všimnem si súpravu bojových sekier za dobrú cenu.

„Ale vieš o tom, že každé krúnča dostane po ceremónii od rodiča darček?“

Jej oči sa zrazu rozžiaria. „Vážne?“

„Jasné! Môžeš si tu niečo vybrať!“

„Hocičo?“

„Hocičo!“

Šin zapiští a poskočí. „Kúpil by si mi tamtú žltú látku a ušil klobúčik pre bábiky?“

Pokrčím čelo. „Nechcela by si radšej také parádne bojové sekery?“

Potrasie hlavou. „Iba klobúčik. Prosím, prosím!“ spojí si spodné aj vrchné dlane a hodí na mňa psie oči.

„No dobre,“ povzdychnem. „Ale musíš si to sama vypýtať!“

Šin stuhne, akoby jej na pleci pristál savec, oči sa jej rozšíria hrôzou. „Um-um.“

„Ale hej, potrebuješ sa to naučiť!“ Vyberiem pár toliarov a vložím jej ich do dlane. „Chod! Teda... ak chceš ten klobúčik.“

Dcérka sa zatvári, akoby som jej dal vybrať medzi utopením a vytiahnutím z vody krokodílom, no napokon sa odšuchce k predavačke.

Tá si najskôr mlčiace dieťa nevšíma, obslúži troch dospelých zákazníkov. Až potom nadvihne jedno obočie. „Steš volačo?“

Šin hýbe perami.

„Čo?!“

Ďalší pohyb.

Predavačka zdvihne hornú pravicu. „Očúvaj, mám ti huknúť po hrbe, nech z teba vyjde volaký zvuk?!“

Hneď ako to počujem, ma zaplaví žeravina. Srdce sa mi rozbúcha, na všetkých rukách zatnem päste. Nohy vyrazia vpred.

Šin si hlavu zastrčí medzi pleciami. Pôsobí tak krehko. Ak sa jej tá bzdocha dotkne, ruku jej odtrhnem!

„Mám?!“ opakuje predavačka.

Lusknem prstom a z malíčka je ihla. Nech ten úder zaštípe.

„Túto!“ osmelí sa Šin a ukáže na látku.

„No teda!“ zloží ruku predavačka.

Zložím ju aj ja.

Dcérka zaplatí a dostane tovar. Celá šťastná mi zamáva.

Odmávam. Keď ruku skladám, pocítim, že mi po dlani čosi steká. Obrátim ju a objavím štyri krvavé rany od zatlačených nechtov.

Na ceste domov je už všetko v najlepšom poriadku. Šin si vedľa mňa veselo poskakuje, dokonca si čosi nôti. Ja si prezerám novú kožu.

Zrazu si čosi všimnem. „Ale nie!“ zastanem.

„Čo?“

„Toto je kozia koža, nie jelenia!“

„Prekáža to?“

„Jelenia je pružnejšia. Na Jorgov bedrovník by sa viac hodila.“

„Čo teraz? Ideš ju vrátiť?“

Obrátim sa späť a vidím krúnov v diaľke, ako pobehujú po trhovisku.

Odfúkne si. „No... Asi... Asi nie.“

„Ale veď si si pýtal jeleniu, nie? Nemali by ti to vymeniť?“

„Mali, mali. Tomu ver, že mali! Len... Len sa mi už nechce vracieť. Jediné ich šťastie! Inak by ma bolo ešte vo vedľajšej dedine počuť!“

„Hľa, dary bohov z Hory poznania!“ zvolá vráskavá Matilda a ukáže na prútený košík, ktorý vyzerá, že sa svetom pretĺka ešte dlhšie ako ona. „Aj tento rok k nám boli bohovia štedrí a zoslali nám dvanásť talentov pre dvanásť krúnov, ktorí prežili svoju dvanástu zimu!“ Siahne do košíka a vyberie dosiva svetielkujúcu guľu veľkosti kráľickej lebkky. Položí na ňu dlaň a oči vyvráti dohora. „Tento talent obohatí svojho krúna premenou hlavy na obrie kladivo. Talentovaný hrdina tak bude môcť vlastnou hlavou rozbíjať hlavy nepriateľa,“ zahlási monotónne. Potom sa jej zreničky vrátia späť a rozhliadne sa po dave. „Ktorý krún sa talentu zhodí?“

„Čo ty na to?“ šepnem Šin, ktorá sa na mňa pozrie, akoby som jej práve ponúkol tortu z údeného hovna.

„Ja!“ vyskočí chalan z prvého radu.

„Nie, ja!“ ozve sa druhý. Prvého chalana chytí za krk, hodí ho o zem a vybehne k Matilde. Je rozhodnuté. Čo sa týka krúnov, silnejší má prednosť.

Matilda pozdvihne guľu nad hlavu. „Prijímaš svoj talent?“

„Prijímam!“

Šmahom ruky mu guľu rozplásne o čelo, jej tekutý obsah sa mu rozleje po tvári.

„Ukáž svoj talent!“ zavelí Matilda.

Chalan tleskne spodnými rukami. Nič sa nestane. Dupne. Opäť nič. Luskne prstami.

„Niekedy to chvíľu trvá,“ potľapká ho po chrbte starena. „Zatiaľ sa postav bokom.“

Krún urobí tri smutné kroky nabok a Matilda už vyberá novú guľu. Táto svieti všetkými farbami dúhy.

„Druhý talent obohatí svojho krúna premenou na jednorožca. Talentovaný hrdina tak bude môcť rozpárať brucho každému, kto sa mu postaví do cesty! Ktorý krún sa talentu zhodí?“

Dav mlčí.

„Príliš farebné,“ zamrmle ktosi vedľa mňa.

Pozriem na Šin, tá mykne plecami. „Neviem,“ šepne.

„No tak! Mala by si silné kopytá, ostrý roh, a ak by boli savci ďaleko, vedela by si k nim rýchlo doletieť.“

Zrazu na mňa nadšene vypleští oči. „Jednorožce majú krídla?!“

„Jasné!“

„Tak... tak dobre!“

Zaleje ma úľava. Ak sa nič nepokazí, Šin skončí ako majestátne zviera! Žiadna ihla v malíčku, ale sakra tvrdý oštep na čele!

„Tak pod! Prihlás sa!“

Šin si schová hlavu medzi pleciami. „Ja?“

„Hej! Rýchlo!“

„Znovu sa pýtam,“ ozve sa Matilda. „Ktorý krún sa talentu zhodí?“

Za sebou začujem cudziu matku dohovárať potomkovi: „Zober to!“

„Šin!“

Dcéрка vystrašene pokrúti hlavou.

Panikárim.

„Fajn, mama.“

„Ja!“ vykriknem tenkým hláskom.

„Kto?“ žmúri Matilda do davu.

Zdvihnem Šin všetky ruky a znovu zapištim: „Ja!“

„No tak pod!“

Šin sa nehýbe, a tak ju zozadu mierne nakopnem. Obzrie sa, aby mi venovala škaredý pohľad, ale pokračuje vpred. Našťastie.

„Prijímaš svoj talent?“ pozdvihne Matilda guľu.

Šin otvára ústa, no počuť len chalana povedľa, ktorý stále lúska prstami v snahe prebudiť svoj skrytý talent.

„Prijímaš? Alebo sa tu nájde odvážnejší hrdina?“

Spoza mňa vykročí mladý krún, no prv než si uvedomím, čo robím, podložím mu nohu a on sa rozpleskne na tráve.

Matilda sa rozhodne viac nečakať a rozbije Šin guľu o čelo s takou silou, že dcérku hodí dozadu. Zapotáca sa, mne sa zatnú päste. Zavriem oči, zhlboka sa nadýchnem a vydýchnem. Len pokoj, je to predsa pre jej dobro.

Keď oči otvorím, Šin stojí na nohách, dúhová tekutina jej steká po nesmelej tvári. Výborne. Už sa nebude báť, odteraz má v srdci divé zviera.

Vtedy chalan vedľa nej po stý raz luskne a hlava sa mu premení na obrie kladivo. Najskôr je radosťou celý bez seba, potom ho kladivo preváži a dopadne na zem s hlučným zadunením.

Šin sa strhne od ľaku, v okamihu sa zmení na krásneho jednorožca, rozprestrie krídla a zmizne v oblakoch.

Zatvorím oči a pošúcham si viečka. Krídla. Preto chcela krídla.

Keď sa ceremónia skončí, ako posledný zostávam na mieste.

Matilda sa pri mne zastaví. „A ty čo?“

Mlčím.

„Pekne lieta tá tvoja malá.“

Zveziem sa k zemi a tvár zaborím do dlaní. „Ja už neviem, čo robiť. Dvanásť zím je takáto a to som skúšal všetky typy modernej krúnskej výchovy: prosenie, podplácanie, vyhrážanie, kričanie. Nič nefunguje.“

Starena potrasie hlavou a strčí ruku do starého košíka. „Pozrime sa, ešte tu zostala jedna guľa z Hory poznania! Na!“ Päťou ma udrie po čele, prstami napodobňuje stekajúcu tekutinu. Napokon ma chytí za čelusť a zahľadí sa mi do očí. „Deti kopírujú rodičov. Ak ju chceš zmeniť, možno by si mal začať od seba.“

Sedím doma obkolesený nitkami a látkami a zošívam žltý klobúčik pre bábiku. Šin bola veľmi konkrétna v tom, ako má vyzeráť. Neviem, prečo je to také dôležité, ale snažím sa ho vyrobiť presne. Dará sa mi, nebudem si klamať. Dokonca by som povedal, že ma to upokojuje. Možno by nemalo.

Deti kopírujú rodičov, spomeniem si.

Radšej by som s ňou mal ísť na lov, ukázať jej, ako sa dá veveričia lebka rozpučiť dvoma prstami, na medveďoch skúšať ostrosť jej rohu. Namiesto toho tu sedím, prstami stláčam ihlu a ostrosť testujem na jemnom kúštičku látky.

„Kupujem motyku!“ ozve sa zvonku.

Šin tam má pár rovesníkov, čosi rozložili na zemi a celé dopoludnie im káže, čo majú robiť. Rád by som si myslel, že rozoberajú bojovú stratégiu, ale nechcem mať priveľké očakávania. Už to, že rozpráva, je výhra. Možno to divé zviera v srdci má predsa len svoj efekt.

Keď klobúčik dokončím, pristúpim k oknu a chvíľu krúncatá pozorujem.

„Musíš hodiť kockou!“ zvolá rozhodne Šin.

Mladý krún počúvne.

Šin sa zahľadí na plochý kameň pred sebou. Leží na ňom päť kvetov a bábika. Takisto hodí kockou a mykne jej kútikom.

„Púčiky rozkvitnú...“ prednesie tajomne. „Do červena!“ položí na kameň ružu. „Máte na záhrade všetky farby dúhy! Gratulujem!“

Ničomu nerozumiem, ale krúncatá sa tešia. Ťapnú si všetkými štyrmi, poďakujú sa a odídu.

Kým si Šin zbiera bábiky a kocky, otvorím dvere. „Páči sa!“ podám jej klobúčik.

Zdvihne ku mne hlavu a vidím, ako sa jej po tvári rozleje radosť.

„Úžasný! Ďakujem!“

„Čo to vlastne je?“ ukážem na kameň.

„Taká hra. Volám to Záhrady a Sady.“

„Neznelo to ako z nášho sveta...“ začnem opatrne.

„Hej, vymyslela som to.“

„Aha... A nechcela by si radšej vymýšľať niečo... praktickejšie? Mohli by sme trénovať tvoju premenu.“

„Veď som sa premenila včera! Dvakrát!“ zamračí sa na zem.

„No áno, ale raz po buchnutí kladivom a druhýkrát, keď zahučala sova.“

Šin prižmúri oči ešte väčšmi. Jej pohľad je taký silný, až sa čudujem, že tráva, na ktorú hľadí, nezačne horieť.

„Vieš, musím ťa trochu...“

„Prečo ma nenávidíš?!“ vyletí na mňa odrazu. Oči má mokré a ten pohľad naozaj páli.

„Šin, neblázni...“

„Nie som blbá! Vidím, ako vzdycháš zakaždým, keď urobím niečo zlé. Čo je mimochodom vždy! Vždy! Zlaknem sa? Zle je! Ticho rozprávam?

Katastrofa! Hráť sa? Hanba pre celú rodinu! Mal si si spraviť nové dieťa a mňa nechať v lese savcom!“ zakričí, obíde ma a zabuchne sa v dome.

Zatvorím oči a hlavu zakloním dozadu.

Som tupší ako Jorg, pomyslím si.

Zhlboka sa nadýchnem a vojdem dnu.

„Šin?“

Nikde ju nevidím, ale kopa látok v rohu miestnosti sa podozrivo zamrví.

Sadnem si vedľa nej. „Prepáč, maličká. Veď vieš, že ty si moje všetko,“ vzdychnem.

„Tak prečo si na mňa hnusný?“ ozve sa kopa.

„Lebo sa bojím, že dopadneš ako ja.“

Látkami to zatrasie a zjaví sa v nich zmätená tvár. „Tebe sa nepáči, ako žiješ?“

„No... z pohľadu krúnov je to taký nijaký život.“

„Ja mám rada náš nijaký život!“

Usmejem sa a pohľadím ju po vlasoch. Cverny a látky mi vlastne robia radosť. Náš domček tiež a Šin je radosť najväčšia. „Ja tiež,“ šepnem napokon. „Tak ma už nenúť byť bojovníčkou, dobre? Veď máme toľko bojovníkov, že si budú musieť čoskoro savce deliť!“

„To je fakt,“ zasmejem sa „Dobre, sľubujem! Veď ja som ťa v skutočnosti nikdy nechcel mať inú. Len... len ma proste ide rozdrapiť, keď si predstavím, že ti niekto čo i len skríví malíček!“

Dcéčka si z látok vytiahne ruku a ukáže svoj najmenší prst. „Aha, stále je...“

BUM, BUM, BUM, čosi treskne na dvere.

Šin sa trhne, premení sa na jednorožca a vyskočí von oknom, čím vyrve kus steny.

„Eler! Kde mám bedrovník?!“

Postavím sa a opatrne vyjdem von.

Pred domom postáva nahý Jorg, ledva stojí na nohách. „Kde! Je! Bedro...“ nedopovie, napne ho a povracia sa. Vtedy si na jeho boku všimnem nepeknú fialovú ranu.

Tak predsa ťa pohrýzol, ty tlk.

Očami preletím okolie, Šin nájdem v ľudskej podobe na vrchole jedle. Vyzerá, že je v bezpečí.

Rozhodnem sa bežať o pomoc.

Jorgova ruka ma však zachytí a stlačí mi hrdlo. „Eler, ty strachoprd! Čo robíš? Mňa dáka choroba neskolí! Len potrebujem viac sily!“ Pukne perami a začne sa zväčšovať.

Chcem mu dohovoriť, ale krk mi stláča prisilno. Chytím mu zápästie všetkými rukami a snažím sa vyslobodiť, ale jeho zovretie je ako z ocele. Napokon sa odlepím od zeme. Teraz už začínam chrčať.

Chrčí aj Jorg. Z čeľustí mu vyrastajú nové tenké zuby, dlhé ako dýky. Spoza chrbta sa von tlačia krídla.

Nemôžem dýchať.

Pozriem na jedľu. Šin je stále vo svojej skrýši. Všetko sleduje.

Deti kopírujú rodičov.

Možno je čas na zmenu. Tak nech kopíruje toto!

Lusknem prstami na pravej spodnej ruke. Malíček sa mi zmení na ihlu. Potom už len udriem z celej sily.

Jorg stuhne. Pozrie si na hrud'

Ihlou do srdca, ty bastard, pomyslí si. Ako si ma učil!

Obor na mňa zagáni, akoby mi čítal myšlienky. Potom opäť skloní hlavu. Vystrie voľnú ruku, malíček uchopí do dvoch prstov a pomaly vytiahne.

Ihla je od krvi, ale z tela nič nestrieka. Je prikrátka.

Obor spustí smiech a malíček mi vykrúti dohora.

Do dlane mi vystrelí bolesť.

Pomaly sa mi zatmieva pred očami.

Vtom sa však čosi zmení.

Jorg sa nesmeje. Opäť si hľadá na hrudník a znova v ňom má zapichnutú ihlu. Kde sa tam vzala?

Zovretie na krku povolí a ja dopadám na zem. Sípavo sa nadýchnem. Potom pozriem nahor.

V Jorgovom chrbte je zapichnutý jednorožec.

Obor sa zapotáca a než spadne, zviera sa zaprie kopytami a vysunie svoj roh. Tentoraz krv strieka všade.

Jorg sa zrúti do trávy a jednorožec doletí ku mne. Keď sa mi premení späť na dcéru, takmer ju pre nasrdený výraz nepoznám.

„Akoto... že si sa nebála?“ žasnem.

Šin si z tváre zotrie krv i hnev. „Najskôr bála,“ šepne a schúli sa mi pod ramená. „Lenže potom ti skrivil malíček!“

Veronika Helmová

Na križovatke snov

V živote som sa už zamýšľala nad mnohými otázkami – od prostých ako „Čo si dám na raňajky?“ až po tie záhadné typu „Kam zmizol let MH370?“ či „Existuje yeti?“. No jedna vec ma odjakživa neskutočne fascinovala.

Sny.

Tie zvláštne scény, ktoré často nedávajú zmysel. Odkiaľ sa len berú? A sú naozaj také bezvýznamné? Tomu som len ťažko verila. Ako by mohla moja myseľ vytvoriť tak nerealisticky pôsobiaci príbeh, presvedčiť samu seba, že dáva úplný zmysel, no hneď po zobudení ho zabudnúť? *Nie*. Vždy som mala pocit, že sa za tými nočnými dobrodružstvami skrýva čosi viac než len fantázia. Nikdy som to však nemala ako dokázať. Nikdy, až do jedného zimného pondelkového rána.

V tú noc som snívala celkom obyčajný sen. Vzduch bol príjemný, nebo čisté a ja som stála na autobusovej zastávke. Obzerala som sa po ulici. Aj tá bola vcelku obyčajná. Oproti čupeli budovy s veľkými nápismi „Kvetinárstvo“, „Pekáreň“ a „Galantéria“, naľavo stáli bytovky a napravo niečo veľké, čo som odhadla na nákupné centrum. Veľa áut okolo nešlo, no môj autobus aj tak meškal.

Netrpezlivo som sa pozrela na hodinky. Ukazovali „12:07“. Opäť som sa rozhládla na obe strany, snažiac sa zbadať autobus, ale nikde po ňom nebolo ani stopy. Nezadržala som ďalší pohľad na hodinky. Čas, ktorý ukazovali, ma však prekvapil.

18:46.

„Čože?“ zmätene som po nich poklepkala. Žeby sa pokazili? Alebo som len zle videla?

Na tretí pohľad som vyčítala „3:33“.

Blúznim? pomyslela som si a pozrela hore na oblohu. Slnko bolo najvyššie. Určite nemohol byť ani večer, ani noc. Vtom moju pozornosť

upútali nápisy budov na druhej strane ulice. Kvetinárstvo, pekáreň a galantéria sa zmenili na lekáreň, kaviareň a potraviny. Pretrela som si oči a pozrela sa znovu. *Reštaurácia, drogéria, knižnica. Mám halucinácie?* Zrak som obrátila na svoje prsty. Namiesto piatich sa tam najprv objavilo šesť, potom štyri, a následne to zas prešlo do šiestich.

V tej chvíli mi to došlo. O tých znakoch som už počula. Boli to indície, nedokonalosti, ktoré mi naznačovali, že snívam. V momente, ako som si to uvedomila, hlava ma nesmierne rozbolela a rozkrútila sa mi. V priebehu pár sekúnd mi pohľad zastrel záves tmy. Keď som si už myslela, že spadnem na betón alebo nebudaj na cestu, dopadla som do niečoho mäkkého. Zrak sa mi pomaly zaostril a ja som zistila, že ležím vo svojej posteli.

Povzdychla som si. Už dlho som túžila spoznať, že som v sne, kým som v ňom ešte bola, ale jediné, na čo som v tej chvíli mohla myslieť, bolo moje rýchlo búšiace srdce a strach, ktorý ma naplňal. Pôsobilo to tak reálne, až som mala problém presvedčiť sa, že mám prstov stále päť. Radšej som to niekoľkokrát skontrolovala.

Strhla som sa pri hlasnom zvuku. Budík. Podráždene som sa pozviechala z postele. Vôbec som sa necítila vyspatá ani pripravená na školský deň. Otočila som sa, aby som si ustlala posteľ, a nedokázala som zadržať výkrik, ktorý sa náhle vydral von.

V posteli som stále ležala *ja*. *Moje* telo sa mrvilo v perinách, *moje* ústa zívali a *moja* ruka sa snažila nahmatať vypínač na budíku.

Moje posteľové ja zmätene vyhľadalo rozospátymi očami pôvod zvuku, a keď ma uvidelo, skríklo úplne rovnakým spôsobom ako ja.

„Čo tu robíš? Kto si?“ vyhrkla som na seba oboma smermi, „a prečo po mne opakuješ?“

Schmatla som nožničky zo stola a namierila na seba v posteli. „Nepribližuj sa!“

Posteľové ja zdvihlo ruky nad hlavu, ale zavrčalo: „Odíď z mojej izby!“

Vtom zniekadiaľ zo stropu zletel malý poskladaný papierik. Obidve sme sanaň vrhli, ale mne sa ho podarilo uchmatnúť. Úhladným písmom tam stálo:

Každé rozhodnutie tvorí budúcnosť. Každá budúcnosť tvorí vlastné rozhodnutia. Sny sú križovatka. Odboč nesprávnym smerom a ocitneš sa v nesprávnej budúcnosti.

Pokračuj nesprávnym smerom a správna odbočka sa stratí. Budúcnosť nemôže vzniknúť bez ďalších rozhodnutí, ani odbočky bez áut, ktoré by po nich prešli.

„Čo to, dopekla, má znamenať?“ začudovala som sa. Posteľové ja využilomoju chvíľku nepozornosti a vytrhlo mi papierik z ruky. „Čo to, dopekla, má znamenať?“ zopakovalo moje slová po prečítaní.

„Práve som sa zobudila,“ premýšľala som zatiaľ, prechádzajúc sa po izbe. Robievala som to často, lebo mi to pomáhalo prekrviť mozog, „A ak sny sú križovatka a ja som tu,“ pozrela som na svoje dvojča v posteli, „a aj ty si tu, tak potom to znamená, že som v sne ‚odbočila zlým smerom‘?“ pokrútila som hlavou, „Čo sú to za nezmysly?“

Načiahla som sa po papierik. Mala som pocit, že sa v tom texte skrýva vysvetlenie celej situácie. Potrebovala som si to prečítať znovu. Avšak posteľové ja predou mnou uhlo.

„Daj mi to!“ zavrčala som naň.

„Nedám!“ odporovalo, „musím si to ešte prečítať.“

„Tak čítaj nahlas!“ rozkázala som. Z postele sa mi ušiel zamračený pohľad. Moje dvojča sa však nakoniec rozčítalo.

„Ja som neurobila nič,“ oznámilo, keď dočítalo.

„Ani ja!“ bránila som sa, no potom som si spomenula na sen, uvedomenie si, bolesť hlavy a pád. Mohla som byť na vine? Mohla som „zle odbočiť“, nech to znamenalo čokoľvek?

„Čo si urobila?“ zasyčalo druhé ja z postele.

„Nič!“ odsekla som, ale bolo mi jasné, že dievča na posteli vie, že klamem.

„Ak ten text na papieriku chápem správne,“ začalo a obviňujúco na mňa namierilo ukazovák, „tak ty si ja, ale s inou budúcnosťou. A nejakým spôsobom si sa cez sen dostala do *mojej* budúcnosti.“

„Ja tu nechcem byť!“ rozhodila som rukami. „A nebola to moja vina! Nevedela som, že sa môže stať niečo takéto, keď si v sne uvedomím, že som v sne!“

„Ty si si uvedomila, že si v sne?“ užaslo posteľové ja. Obdiv v jeho hlase mi lichotil. Začervenala som sa.

„Áno. A teraz som tu.“

„Hm,“ zamyslelo sa moje dvojča, „potrebuješ sa dostať späť.“

Prevrátila som oči. „To je dosť očividné. Ale ako?“

Dievča v posteli pokrčilo plecami. „Ty si sem prišla, ty sa dostať späť. Hlavne do toho nezaťahuj *mňa*, ani *môj* život, ani *moju* rodinu!“

Zostala som stáť s otvorenými ústami. „Ty mi nepomôžeš dostať sa späť? Veď v podstate sme jedna a tá istá osoba!“

Dievča sa zatvárilu kyslo. „Nie, nie sme! Vytasila si na mňa nožnice!“

Pozrela som na svoju ruku. Zabudla som, že ich ešte stále zvieram tak silno, že mi obeleli hánky. Rýchlo som ich odložila. „Prepáč,“ zamrmľala som a naplnili ma obavy. „Myslíš... myslíš, že tie posledné dve vety znamenajú, že ak sa včas nevrátim späť, úplne stratím tú možnosť?“

„Myslím, že to znamená, že sa nebudeš mať *kam* vrátiť. Tvoj svet, ako ho poznáš, zanikne,“ odvetila a pretlačila sa okolo mňa. „A teraz ma ospravedlň, ale musím sa vychystať do školy. Nech si preč, keď sa vrátim!“ Zostala som stáť s otvorenými ústami. Vážne ma moje iné *ja* nechá len tak? Vraj nech som preč! No to určite!

Rozbehla som sa za ňou.

„Pôjdem s tebou.“

„V žiadnom prípade!“ vyštekla, „nepleť sa do môjho života!“

„A čo ak tu zostanem? Potom nebudeš mať na výber a budeš ma musieť zniesť!“

Zavrčala: „Fajn! Pomôžem ti dostať sa späť! Spokojná?“

Namiesto odpovede som sa usmiala. Náhle som však zvažovala. „Ale ako sa mám vrátiť? Koľko mám času?“

„Netuším, no zrejme dnes vynecháme školu. Na obchodku so mnou určite ísť nemôžeš,“ poznamenala. Ja som začudovane zdvihla obočie.

„Obchodku? Nie. Nie, nie, nie! My predsa chodíme na gymnázium!“

„Nie,“ pokrútila hlavou, „síce sme si vyberali medzi obchodkou a gymnáziom, ale vybrali sme si obchodku.“

„Nie, určite nie. Rozhodli sme sa pre gymnázium. Tam išli aj spolužiaci.“

Moje dvojča sa na mňa uprene zahľadelo, akoby zahliadlo niečo, čo si dovedty nevyšmlo.

„Takže to je ten rozdiel medzi nami,“ vydýchlo. Vtedy som to pochopila aj ja. „Jedna voľba.“

„Stále to však nevysvetľuje, ako sa mám dostať späť,“ zašomrala som. Ako na zavolanie spadol odniekiaľ zhora ďalší lístok. Tentoraz sme

máličko zaváhali. Prvá som nabrala odvalu ja. Zdvihla som ho opatrne, akoby ma mohol pohrýzť, a nahlas prečítala:

„Cestou späť musíš prejsť križovatkou, ešte za svetla alebo za tmy.“

„Prejsť križovatkou, to je jasné,“ zamrmlalo dvojča. „Ale čo znamená ešte za svetla alebo za tmy?“

Ticho prerušovalo len pravidelné tikanie budíka.

„Mám to!“ vyhrkla som. „Znamená to...“ zamrzla som, keď som si uvedomila, čo to naozaj znamená, „... že sa musím vrátiť do svitania.“

„Lebo potom tvoja... dimenzia... zanikne,“ doplnila ma. Na moment sme sa ponorili späť do myšlienok.

„Ale stále to nevysvetľuje, ako sa mám dostať späť,“ poznamenala som. Očakávala som jeden lístok, ale zleteli dva. Každá sme zdvihla ten bližší.

„Rozhodnutia vedú k spomienkam. Nájdi tú správnu a sleduj ju pred bránou vedúcou na križovátku,“ prečítala som ten svoj nahlas. Pozrela som na svoje dvojča, či nenavrhuje nejaké dobré vysvetlenie, ale stále hľadalo do svojho papierika.

„Hmmm...“ chcela som ju osloviť, ale vysloviť vlastné meno nahlas mi prišlo zvláštne. Zvolila som prezývku, ktorú často nepoužívam, „Lexi?“

Podvihla hlavu. „Áno?“

Prečítala som odkaz ešte raz. „Čo si o tom myslíš?“

„Neviem,“ odvetila a prstami žmolila jej papierik.

„Čo je na tomto druhom?“ načiahla som sa poň, ale uhla mi.

„Len to isté. Presne to isté,“ povedala a strčila si ho do vrečka.

Pomyslela som si, že je to zvláštne, ale nijak viac som ju nepodozrievala.

„Správna, správna,“ premýšľala som nahlas a klepkala prstami. „Ako mám do svitania prísť na to, ktorá z mojich spomienok je správna a sledovať ju pred bránou vedúcou na križovátku? A pred akou bránou? Vedúcou do snov? Znamená to predstavovať si tú spomienku na nejakom konkrétnom mieste, ktorým sa dá vojsť do snov?“

„To zatiaľ znie logicky,“ uznala Lexi. „A k tej bráne... nevraví sa náhodou o zrkadlách, že sú bránou do snov?“

„Zrkadlá!“ zvolala som víťazoslávne. „Presne! Dobre, to by sme mali. Musím sa teda postaviť pred zrkadlo a predstaviť si akúsi konkrétnu správnu spomienku. To ma nejakým spôsobom dostane do mojej reality. Ale aká by mohla byť tá spomienka?“

„Tak rozmyšľaj,“ múdro mi poradila. „Aká je tvoja najveselšia spomienka? Alebo najvýraznejšia? Najzapamätateľnejšia?“

Pokrčila som plecami. „Nemám ani najmenšie tušenie.“

„Jednotka z písomky? Víťazstvo v súťaži? Prvý deň na strednej?“ navrhovala. Ja som len krútila hlavou.

„Nie, nič z toho sa mi nezdá dosť špeciálne.“

„A iný úspech? Čo považuješ za svoj najväčší úspech?“

„Nie, neviem,“ odpovedala som, „nemám nijaký významný úspech, ani nič, na čo by som bola extrémne hrdá.“

„A čo ak to je zlá spomienka? Tie sa dobre pamätajú,“ poznamenala Lexi a hneď dala pár návrhov: „Nevydarená prezentácia, pád na verejnosti, zabudnutie niečieho sviatku, oslovenie zlým menom?“

„Stále nie,“ naďalej som vrtela hlavou. „Okrem toho, som si istá, že to má byť pozitívna spomienka. Niečo, na čo nikdy nezabudnem. Niečo výnimočné. Čo by to len mohlo...“ zarazila som sa. Zalial ma zvláštny pocit a hneď som vedela, že som tú správnu spomienku našla. Dávnu, a predsa silnú. Jasnú. Vzdialenú, no predsa blízku.

S nikýmzo spolužiakov som si nikdy nejako extra nesadla. Poznali sme sa, občas prehodili pár slov, zväčša o škole, ale nič viac. Nič poriadne. Aj v lavici som sedávala sama. Ale to sa jedného dňa zmenilo. Jedného dňa, keď do triedy vošlo nové dievča, rovnako samotárske a malé ako ja.

„Môžem si prisadnúť?“ opatrne sa spýtalo. Zhrnula som si veci na svoju polovicu a nadšene prikývla. V lavici spolu sedímeodvtedystále. Desať rokov.

„Mám to!“ vydýchla som a pozrela na dvojča. Po našich tvárach sa rozlial úsmev.

„Na chodbe je zrkadlo,“ povedalo a rozbehlo sa k dverám. Ja som prevrátila očami.

„Viem. Tiež tu bývam...“

Nasledovala som ju a zaujala miesto presne v strede pred zrkadlom, zatiaľ čo ona ustúpila o niečo nabok.

Vzdychla som. Prekvapene som si uvedomila, že nechcem, aby sa to dobrodružstvo skončilo tak skoro. Musí, rozkázala som si v mysli a privrela oči, aby som sa vedela lepšie sústrediť na spomienku.

Namiesto tmy som videla náš prvý deň spolu, plný nervózných a nešikovných interakcií. Potom som videla všetky tie momenty smiechu, spomenula si na vtipy, na ktoré som dávno zabudla. Obrazy sa objavovali

a mizli čím ďalej tým rýchlejšie. Malé dobrodružstvá, malé úspechy. Ale čo bolo na nich najdôležitejšie – boli spoločné.

„Alex!“ ohromene vydýchol môj hlas – moje dvojča – a ja som oči roztvorila. Hneď som pochopila, prečo tak reagovala. V zrkadle predou mnou som už nevidela seba, ani nič, čo by tam malo byť. V zrkadle sa niečo stáčalo do špirály. Vyzeralo to ako farebný portál. Keď som sa zadávala do jeho hlbín, všimla som si jednotlivé obrazy, ktoré vír tvorili. Boli to všetky moje spomienky. Šťastné aj nešťastné, staré aj nové. Bol to vchod do mojej dimenzie. Do môjho života.

Ako zhyponotizovaná som spravila krok bližšie a ruka mi samovoľne stúpala k povrchu zrkadla. Dvadsať centimetrov, desať, päť, štyri, tri, dva... „Alex!“ zvolala zrazu Lexi. Zastavila som ruku sotva centimeter pred vírom. Cítila som z neho jemnú silu ako vietor alebo magnet. „Ja len... máme čas do svitania. A takúto šancu byť spolu už asi nikdy mať nebudeme. Čo keby sme... ja neviem... strávili deň spolu?“

Zaškerila som sa. Hlboko vnútri som dúfala, že to jedna z nás povie.

„No, myslela som, že ma tu nechceš, ale možno to vôbec nie je zlý nápad,“ uznala som, „možno nakoniec nie si až taká zlá...“ Lexi sa tiež zaškerila. „Tak teda, kam pôjdeme?“

Bol to najlepší deň, aký som kedy zažila. Kto by povedal, že je taká zábava tráviť čas so sebou alebo míňať vreckové na sladkosti, kolotoče a samé zbytočnosti či len tak sa rozprávať a dopĺňovať sa, ako to ozajstné dvojčatá robievajú?

Pristihla som sa, že som zosmutnela, keď slnko zmizlo za obzorom. Lexi tvrdila svojej mame, že po škole išla s kamarátkami von, no keď sa už poriadne zotmel, musela sa vrátiť. A teda sa blížil aj čas môjho odchodu.

„Počkaj ešte, prosím, musím ísť na záchod,“ povedala Lexi a zavrela ma v izbe. Pre jej mamu som, samozrejme, neexistovala. Ako vychádzala, z vrecka jej vypadol lístok. Zo zvedavosti som ho zdvihla.

„Rovnako ako je odbočka bez áut odsúdená na zánik, ani cesta poškvrnená cudzími pneumatikami nemôže existovať. Autu, ktoré zle odbočí, je súdené zničiť časť križovatky,“ prečítala som šeptom. Neprijemný chlad sa po mne postupne driapal hore – od chodidiel až po hlavu. Zamrzla som na mieste. Nepohla som sa, ani keď vošla Lexi.

„Už som sp-,“ zmätene zastala pri pohľade na mňa. Zrak jej pomaly prešiel až na lístok, ktorý som zvierala v ruke. V panike siahla do prvého

vrecka, potom do druhého. Hľadala ho, dúfala, že to nie je ten, ktorý zvieram.

„Klamala si mi,“ hlesla som neveriacky, pozerajúc niekam do prázdna, za ňu. „Tvrдила si, že na tom lístku je to isté, čo som mala ja na svojom. Lenže nie je.“

„Prepáč...“ začala, ale prerušila som ju.

„To preto si mi zabránila odísť? Nechcela si so mnou nikam ísť. Išla si len preto, lebo nechceš, aby zanikla *tvoja* dimenzia, *tvoj* svet, *tvoj* život!“

„Nie, ja-“

„Nič nevrav!“ zavrčala som. „Ani nechcem vedieť, čo si plánovala potom. Ako si sa ma chcela zbaviť?“ *Dokázala by si ma zabiť?* Dodala som si v mysli, neschopná vysloviť to nahlas.

„Alex, počúvaj ma,“ spravila ku mne krok a ja som o krok ustúpila. Po lícach jej tiekli slzy. To ma trochu obmäkčilo, ale potom som zakrútila hlavou a v mysli vystavala nové steny. Vyššie, pevnejšie. „Počúvaj ma. Prosím!“ pokračovala. „Ani raz mi nenapadlo ublížiť ti, ani zabrániť ti odísť! Len som to chcela oddialiť. Premohol ma strach. Bojím sa, čo sa stane, keď odídeš. Bojím sa konca! Ale nebránim ti odísť!“

„Tak mi nebráň,“ odsekla som, vyšla von a postavila sa pred zrkadlo. Spomienky mi v hneve vírili rýchlejšie, vír v zrkadle víril rýchlejšie. Bola som pripravená brániť sa, ak by na mňa zaútočila a snažila sa ma zastaviť. Natiahla som ruku až celkom k zrkadlu. Dvadsať centimetrov, desať, päť, štyri, tri, dva...

Zastala som. Naozaj mi v tom nebránila. Len sa pozerala a... plakala.

Vír sa spomalil.

Otočila som sa na ňu. Jej oči už boli úplne červené, líca premočené.

Niečo v mojom vnútri sa pohlo.

„Lexi,“ oslovila som ju oveľa nežnejším tónom než predtým.

Tentoraz predou mnou ustúpila ona.

„Chcela som ňa nechať ísť bez toho, že by si vedela, čo si tým spôsobila,“ zavzlykala. Cítila som slzy tlačiace sa do mojich očí a robila, čo mohla, aby som ich zastavila. „Chcela som, aby si bola šťastná.“

„Bola to s tebou zábava,“ priznala som. Vír sa už takmer zastavil, no stále vytváral svetelnú šou na stene oproti. Lexi po ňom jedným očkom hodila.

„Bola,“ vyslovila takmer nečujne, „spomínaj na to v dobrom“.

Vôbec som to nečakala.

Vrhla sa na mňa.

Ale nesnažila sa mi zabrániť odísť.

Strčila ma do zrkadla.

S výkrikom ma vír zhltol. Snažila som sa dostať von, bojovala som s jeho prúdom, ale bol príliš silný. Roztočil sa rýchlejšie.

Posledné, čo som videla, boli jej pery pohybujúce sa do jediného slova: „Prepáč.“

V tú noc sa mi sníval ešte jeden sen. Nevieť, kde som bola, ani prečo, no vedľa mňa stál stolík a na ňom ležal papierik. *Ďalší* papierik. Dlho som naň s nechutou hľadela. Nechcela som sa ho dotknúť, nechcela som ho otvoriť a už vôbec som nechcela vedieť, čo stojí vnútri. Zradili ma. Nech už to bol ktokoľvek alebo čokoľvek – osud, Boh či čo ja viem čo –, to, čo písalo lístky, neodpúšťala som tomu. Nepovedalo mi to pravdu.

Ani tak som však nedokázala zastaviť myšlienky na obsah toho lístka. Bolo tam ospravedlnenie? Súcit? Či naopak výsmech?

Mala som pocit, že prešla večnosť. *Kedy sa ten sen skončí?*

Lístok ma začal lákať. Nenávidela som za to samu seba. Ale bola som len ja, stolík, lístok a temnota. Nič iné. A čoskoro som pochopila, že sa to neskončí, dokým ho neprečítam.

Načiahla som sa poň. V mojom vnútri sa miešala zvedavosť, nenávisť, smútok a všeličo ďalšie, čo som ani nedokázala pomenovať.

Veľmi pomaly som ho roztvorila. Text bol krátky:

Nesebecký čin zmaže nesprávne stopy.

Vzplanula vo mne nádej.

„Znamená to, že Lexi žije?“ zakričala som niekam dohora, venujúc to autorovi lístkov. Nepotrebovala som odpoveď. Hneď ako som to dopovedala, vedela som, že to tak je. Cítila som to.

Od šťastia mi vyhrkli slzy. Svet sa so mnou skrútil. Zmizol lístok, zmizol stolík, zmizla som ja. Bola len tma, a potom moja posteľ. Chvíľu som v nej ležala a premýšľala. Uvedomila som si, čím sny naozajsú. Nie sú len fantáziou. Sú pohľadom na všetky životy, ktoré sme mohližiť, na cesty, ktorými sme sa mohli vydať. Jednou z nich som ja. A jednou Lexi.

Radovan Čižmár

Čiarkový nihilizmus

Tau ustupoval, no stena izby sa k nemu nezadržateľne rútila.

Vybavili sa mu momenty, keď ako osamotené dieťa v úzkej izbe zápasil s pokrivenými predstavami vlastnej mysle. Triasol sa a volal o pomoc. Zlý sen ho tlačil do nekompromisného skladania sa priestoru. Do kolapsu vesmíru.

Zážitok z pohľadu pozorovateľa, ktorý nikdy nedokázal dostatočne opísať slovami.

Tau urobil krok späť a spomienka na detstvo sa rozpadala pod tlakom blížiaccej sa pohromy. Izba, v ktorej spal, sa scvrkávala. Nebol si istý, či ide o lucidný sen, alebo už nočnú moru prežil toľkokrát, že sa v nej naučil orientovať a ovládať svoje snové telo. Opieral sa o stenu za sebou a čakal na moment, kým narastajúci tlak zohreje samotný vzduch a premení ho na prach.

Stena sa rútila a stláčala jeho myseľ do úzkej pomlčky. Díval sa, ako sa priestor pred ním chveje a v istých bodoch láme. Akoby sa pokúšal prepadnúť do čohosi, čo by nemal svojim krehkým vedomím pochopiť.

A vtedy sa ho blížiaci sa stena dotkla a Tau padal do nekonečnej diery ako milióny kilometrov dlhá jednorozmerná informácia.

Prebudil sa. Na tele pociťoval mravčenie.

Sen, ktorý ho mátal od detstva, sa znovu vracal. Silnel, odkedy sa dopočul, že Križiaci zmasakrovali ďalšiu dedinu. Že sa ich bezcitná armáda posúva o kilometre vpred a pohlcuje jedno mesto za druhým. Tempom, aké uvádzali oficiálne spravodajstvá, by sa k nemu dostali o pár mesiacov. Pred

rokom by si nič také predstaviť nedokázal. Križiaci mali vždy len veľké ústa. Odkedy však veliteľ armády, generál Aster, oznámil použitie čiarkovej biozbrane priamo v boji, ich slovám dorástli ostrouhlé končatiny a tie sa vydali na cestu skazy.

Tau skontroloval obvod útlej izby. Každá zo štyroch stien štvorca stála pevne na svojom mieste. Jeho mnohouholníkové telo s dvanástimi nepravidelnými stranami sa dalo do pohybu. Prešiel krátkymi dverami na plochu chodby, ktorá viedla priamo do laboratória.

Posledný sen o kolabujúcom priestore ho presvedčil, že v experimente musí pokračovať. Že Križiakov neporazí dobromyseľná diplomacia ani bariéry veľkých morí. Bude sa musieť vzdať filozofie pacifizmu a prijať nevyhnutné. Bez zbrane, ktorá čakala na svoje vynájdenie, Veľká Plošina prestane existovať.

II_

„Bez vedy by bola naša civilizácia stratená. Každý nepodarený experiment nás posúva obrími krokmi vpred. Mal by si sa na našu situáciu dívať aj z druhej strany. Aby si pochopil, ako veľmi sa toho, čo tu my dvaja robíme, Križiaci v skutočnosti boja,“ nadchýnal sa profesor Engl. Ako ostrouhlý trojuholník si nekládol servítky pred ústa. Dokonalou anatómiou, ktorej dominoval vrchol s najostrejším uhlom, absorboval viac senzorických vnemov ako ktokoľvek iný. Nerušili ho duplicitné alebo triplicitné informácie, ktoré museli triediť viacuholníkové bytosti ako Tau. Rovnako hladko z neho sršali aj myšlienky. A Tau sa musel neraz pristihnúť pri tom, ako mnohokrát ostáva pri kolegových monológoch stratený.

„A teraz si to predstav. Špehovia sa čosi o našej vedeckej práci dozvedia, no cez širokú brázdnu Zrnitého mora sa k nášmu ostrovu nemajú ako dostať. Netušia, na čom pracujeme. Tie ich biologické čiarkozbrane nie sú ničím iným, iba dielom náhody. Na rozdiel od našej práce. Ak sa nám podarí teóriu potvrdiť a proto-čiarka sa rozpadne na dva samostatné alfabody, máme v rukách zdroj nekonečnej...“

Tau podišiel bližšie k urýchľovaču proto-čiarok a skontroloval stav nahromadenej energie. Ukazovateľ vnútri komplikovaného mechanizmu

hlásil hodnoty blížiac sa k deväťdesiatim piatim percentám požadovanej kapacity. Dosť na posledný zahrievací pokus pred finále.

„Sme tak blízko,“ vykĺzlo z Taua, kým Engl monitoroval stabilizačné polia testovacích proto-čiarok.

„Prosím?“ Engl sa otočil svojím najostrejším uhlom ku kolegovi.

Tau prešiel po chladnej ploche laboratória a sústredil všetky svoje senzorické receptory na pohľad cez priehľadné okno. Registroval priepustnosť plochy kamenistej zeme a za ňou už len husté pole, postupne splyvajúce s plochou mora – hranicou známeho sveta Veľkej Plošiny. Upokojujúce a zároveň desivo nebezpečné.

„Musíme uspieť, Engl. Výsledky všetkých experimentov smerujú k jedinému záveru – našu teóriu potvrdzuje aplikovaná fyzika. To znamená, že dávame pohraničným regiónom, ktoré zasiahla vojna, šancu.“

Profesor Engl len mlčky sledoval vibrácie svojho dvanásťuholníkového kolegu. Z izolovanej plochy s nízkou teplotou postupne vybral dve proto-čiarok v ochrannej atmosfére a jednu po druhej presunul do zásobníkov urýchľovača.

„Je to služba spoločnosti, Tau. Na čiarkovú biozbraň nemáme žiadnu odpoveď. Možno sa to podarí nám dvom, možno vedcom kdesi na opačnej strane Veľkej Plošiny. Alebo zvíťazí pani náhoda a vhodí do ostrouhlých rúk malého dieťaťa zázračnú zbraň, pri ktorej sa Križiaci rozplynú na kvantový šum.“

Tau by Engla za tie slová najradšej poslal kade ľahšie. Každú jednu snahu o zdôvodnenie prác na alfabodovej zbrani bral ako útok na právo mať vlastný názor a emócie. Ostával v ňom už len neutíchajúci pocit povinnosti vykonať pre vlastný národ aspoň čosi. Aspoň sa pokúsiť o nádej.

„Urýchľovač je pripravený,“ oznámil Tau svojmu kolegovi a kruhový urýchľovač obkolesil závoj silného elektromagnetického poľa.

„Proto-čiarok na mieste,“ doplnil Engl zo svojho stanovišta.

Tau sa presunul k obdĺžnikovej páke a potiahol ňou.

Proto-čiarky sa rozbehli jedna oproti druhej. Zrýchľovali každým kolom po okruhu urýchľovača a zakaždým okolo seba preleteli o čosi bližšie. Taua však priebeh experimentu nezaujímal. Premýšľal nad blížiacou sa stenou, ktorá sa mu počas nočnej mory rúti oproti. Ako sa blíži a mení svoje charakteristiky. Rastie do šírky a čosi podivné sa s ňou deje aj priamo pred ním. Akoby sa šírka rozrastala aj kamsi inam.

Nerozumel tomu. Svet mal predsa len dva rozmery.

Proto-čiarky sa v urýchľovači zrazili a plocha laboratória sa rozvibrovala ostrými farbami.

I_I

Plocha Tauovho tela rezonovala ešte niekoľko sekúnd. Priestor sa nasýtil vysokofrekvenčným vlnením a diagnostický procesor urýchľovača vo svojich útrobach kričal na všetky smery.

S Englom sa sledovali navzájom. Akoby sa báli, kto prelomí napäté myšlienkové ticho.

Tau sa nesmelo priblížil k horúcemu stroju a pozorne analyzoval každé číslo, každú metriku, ktorá vykresľovala úspech či neúspech testu.

„Proto-čiarky prekonal projektovanú maximálnu rýchlosť pre tento test o 2,3 percenta. Došlo k vychýleniu ich dráh, zrejme elektromagnetická porucha obvodovej vrstvy. Pri zrážke sme sa takmer priblížili k cieľovej konfigurácii. Au!“ vykričol Tau zrazu. Až neskôr si všimol, ako náruživo sa k nemu Engl hnal svojím hrotom, až mu takmer ublížil. „Dávaj trochu pozor!“

„Koľko chýbalo k cieľovej konfigurácii?“ Engl odsunul kolegu nabok a sám sa dal do čítania výsledkov. „Ukáž sem.“ Všetky tri Englove vrcholy kmitali nedočkavosťou.

No Tau už poznal odpoveď. Ostávali necelé dve percentá. Tak málo stačilo, aby sa Tauova teória alfabodových polí postavila pred súd prírodných zákonov. Ale na ten ešte neboli pripravení.

Tau sa bál akceptovať výsledok experimentu, na ktorý už netrpezlivo čakal celý zástup predstaviteľov armádných štvorcov. Ukradli by jeho myšlienku a pretavili ju v zbraň božskej podstaty. Nedokázal sa vnútorne rozhodnúť, či ho škrela viac dilema práce vedca pre vojsko alebo fakt, že mohol overiť či vyvrátiť premisu, že aj doteraz najmenšie existujúce prvky, proto-čiarky, sa skladajú z dvoch alebo viacerých alfa-bodov. A tie spolu pri sebe drží sila celých vesmírov. Nepochyboval o tom, že ak prekoná jednu paradigmatickú bariéru, onedlho sa objaví iný mladý mnohouholník a príde s ešte šialenejšou teóriou, ktorá obráti svet naruby.

Tak ako obráti svet naruby Tauov experiment, vďaka ktorému nakoniec vymažú zo sveta Križiakov. Bezpohľavné homogénne monštrá v tvare krížov. Živé bytosti, ktoré zmetie zo sveta.

Vedec – vrah!

„Počuješ?“ Engl drgal do Taua a celý bez seba nahrával rádiovú správu pre vládu Veľkej Plošiny. „Boli sme len maličký krok od konca. To je úžasné a pozri na tie výsledky. Posielam správu na veliteľstvo. Priamo Asterovi. Sme na dobrej ceste!“

„Krok od konca?“ Tau sa snažil pre Englom pôsobiť veselo, no slovo „koniec“ v ňom evokovalo čosi neveselé. Studené.

Definitívne.

_II

Mimo laboratórnej plochy sa Tau veľmi rád prechádzal po pobreží Zrnitého mora. Do divokého príboja strčil svoj najostrejší vrchol a nechal ho nasiaknuť drobnými kruhmi vody.

More bolo neprekonateľnou prekážkou, za ktorou len málokedy spozoroval pohyb. Ak by vstúpil do vody celým svojím obsahom a bez bezpečnej lodnej platformy, tekutina by splynula s jeho telom a on by bol od divokého mora na nerozoznanie, rovnako ako milióny nevedomých bytostí pred ním.

Užíval si nefalšovanosť prírody, ticho a samotu, kým Engl v laboratóriu poctivo pracoval na príprave na finálny test.

Spoza mora zrazu doputovala k Tauovi silná senzorická vlna a on napriamčil všetky svoje receptory. Nedokázal identifikovať ich pôvod, no čosi ho na urgencii, ktorú podvedome vnímal, rozrušilo. Na ostrov z Veľkej Plošiny neprišiel nik už od začiatku pokusov s urýchľovačom.

More doslova zahrmelo a drobné kruhy vody vystúpili na breh ďalej ako inokedy. Tau urobil krok späť a zmocnila sa ho panika.

More sa blížilo ako stena jeho izby z nočnej mory.

„Tau! Sem!“ započul Englov hlas a ťažisko jeho tela sa rozvibrovalo.

Pohyboval sa najrýchlejšie, ako vedel. Od laboratória bol stále vyše dve stovky metrov, keď sa od mora ozvala mohutná rana. Neodvažoval sa obrátiť receptory tým smerom. Unikal čo najďalej od nebezpečenstva.

Od steny, ktorá sa naňho rútila.

Engl netrpezlivo čakal pred dverami do laboratória. Hrot mal natočený kamsi na stranu a vydával nezrozumiteľné myšlienky, ktoré sa do slov dali preložiť len ťažko.

„Čo sa to deje?“ Tau potreboval odpovede. Chcel sa prerútiť cez svojho kolegu dovnútra budovy, no Engl sa ani nepohol.

Od mora sa ozvalo ďalšie zadunenie. Všetka plocha okolo sa zatriasla a Tau po prvýkrát spozoroval svojho nepriateľa.

Kríže. Vzájomne kolmé úsečky s najrôznejšími dĺžkami sa plavili na rozľahlej lodnej platforme. Nevyžarovala z nich ani jedna uhlová sekunda intelektu. Právě uhly bezmyšlienkovosti, ktoré neboli schopné komunikovať. Iba nenávisť a chuť premeniť všetko s obvodom na čiarky. Absolútne barbarstvo.

„Loďstvo sa im postavilo,“ Engl konečne sformuloval zrozumiteľnú vetu.

Križiaci sa dostali až sem. Nikto ich pred nimi nevaroval. Možno prekonal stovky kilometrov Veľkej Plošiny a všetko na nej premenil na smetisko čiarok a smrti. To znamenalo, že...

„Obišli vnútroplôšie a vydali sa sem po mori,“ ozval sa pevný a sústredený hlas. „Nemáme čas. Naša flotila tento útok zadrží, no spozorovali sme za nimi ďalšie lode, len pár dní odtiaľto.“

Popri Tauvovi a Englovi prešiel generál Aster, osemuholník v tvare hviezdy. Jedna z najradikálnejších bytostí, aké Tau kedy stretol. Garant ich projektu. A za ním sa valila armáda štvorcov. Vojak jeden ako druhý, ktorí poslúchajú na slovo.

„Sme na vojnovom poli, páni. A na vojnovom poli som Bohom ja! Čakáme na výsledky ostrého testu. Do práce!“ Asterove myšlienky rezali, rovnako ako všetky jeho hroty.

Svet okolo Taua sa spomalil. Nestihol si uvedomiť, kedy sa Engl porúčal za generálom a zmizol za dverami laboratória.

Od mora sa ozývali detonácie a Tau sledoval, ako sa rev rozpadajúcich sa križov miesi so ševlením vzdialených kruhov vody. Nepriateľské tábory do seba búrili smrtiace projektily.

A Tau mal práve vytvoriť ten posledný.

_ _I

„Naštartujte to! Nepriateľ útočí čiarkovou biozbraňou!“ zvrieskol Aster a netrpezlivo vyplňal každú voľnú plochu laboratória pre urýchľovač protočiarok.

„Generátor potrebuje akumulovať dostatočnú zásobu energie. Ak nedosiahneme stanovený limit, pokus môže začať odznova a my stratíme...“

„Stratíme životy tisícov vojakov! Zapojte záložný generátor a vyšťavte ten,“ prerušil Aster Engla. Ostrohý vedec sa na generála natočil hrotom a vypadla z neho zmes nezrozumiteľných slov, ktoré nezneli priateľsky.

Tau z diaľky sledoval dianie okolo seba. Sústredil sa. Aktivoval prepojenie záložnej energie na vnútorný okruh urýchľovača. No obsah jeho mnohostranných stien vyplňali myšlienky. Variácie teórií o ničivom prechode Križiakov cez Veľkú Plošinu – budúcnosť bez plochy, v podobe obyčajného dvojrozmerného sveta, plného roztrúsených čiarok. Preklíňal sa

za svoj tvar, ktorý mu okrem jedinečnosti výzoru priniesol aj preklatie v podobe génia mysle. Vnútri jeho dvanástich strán sa myšlienky rodili, lomili pod vplyvom rôznych uhlov pohľadu, až dospeli v dokonalú vetu, premisu alebo teóriu, pred ktorou mala celá vedecká obec zakaždým rešpekt.

Tau nastavil konfiguráciu a potiahol obdĺžnikovou pákou. Steny budovy sa rozozvučali.

„Geniálne, pán Tau,“ poznamenal Aster a so záujmom sledoval poskakovanie hodnôt vnútri diagnostiky.

Dve proto-čiarok sa oproti sebe rozbehli. Zas a možno poslednýkrát, kým z exteriéru k Tauovi doliehali vibrácie. Boj neustával.

Aj napriek všetkému, čo sa práve odohrávalo, sa vybral k moru. Šum fragmentov v Tauovom vnútri sa stupňoval. Potreboval ho prehlušiť. Pomyslel na pár kruhov vody. Na pokoj, ktorý mu ich blízkosť prinášala. Otvoril dvere.

„Tau, kam ideš? Tu sa píše sa dejiny!“ zachytil zlomky Englových slov. Ostrouhlý vedec však ostával zaborený do priebehu testu. Taua si všímal len naoko.

Za dverami laboratória Taua ovalili mikroštvorce dechtu. Horkastý dym zo vzdialených trosiek námorných platforiem postupne prenikal jeho obodom, no prišiel mu násobne stráviteľnejší ako pokusy o hru na Boha v laboratóriu.

Podišiel k divokej hladine mora a pristihol sa pri myšlienke, že nedokáže odlíšiť hluk urýchľovača od výbojov na mori. Na oboch miestach prebiehal súboj. Jeden proti prírode a druhý za zachovanie života.

K jednej z jeho najkratších strán prišiel sled nedefinovateľných vĺn. Nesúrodý zvuk, ktorému nevedel prideliť žiaden vizuálny vnem.

Kríž!

Skôr ako sa stihol zorientovať, divoký Križiak zapichol vrchol jednej z úsečiek hlboko do jeho tela. Prešiel jeho obodom, akoby rezal vzduch.

Tau zastonal. Svet sa okolo neho krútil. Celá jeho existencia ho skrúcala v omračujúcej bolesti.

Generál Aster sa v jednom z obrysov spomienok vrhol na Križiaka a ostrými hrotmi rozložil nepriateľa na súbor mŕtvych čiarok.

Tau registroval, ako ho Aster ťahá späť dovnútra laboratória.

Od pobrežia sa k nim postupne blížili desiatky krížov.

Za Tauom sa zavreli dvere a dve proto-čiarok sa chystali stretnúť v kolízii.

„Zataraste dvere!“ hlas generála Astera v sebe niesol rozhodnosť, ktorá zastierala narastajúcu vlnu strachu. „Žiadame podporu od námorníctva, okamžite!“ Rozdával rozkazy do rádiovkej vysielacky a kmital pritom zo strany na stranu.

Engl sa ponoril do dát, ktoré postupne opisovali priebeh testu. Štvorcoví vojaci čakali poslušne pred vchodom do laboratória. Zvonku sa ozýval hrmot. Súboj krížov so štvorcami si Tau mohol len predstavovať. Ak by na vojakov Križiaci vypustili čiarkovú biozbraň, nastalo by ticho. Nič také však evidentne zatiaľ nespravili.

„Pripravte prenos dát,“ Tau sformoval myšlienky a vyslal ich k Englovi. Po zásahu Križiakom sa celý triasol. Uvedomoval si, ako sa vnútorná integrita jeho tvaru pomaly rozpadá. Akoby doň hrot zasial vírus destabilizácie. Možno už v jeho vnútri skladala úsečky smrti čiarková biozbraň.

„V žiadnom prípade. Potrebujeme ostať v kontakte s námorníctvom a komunikovať taktické rozhodnutia,“ oponoval Aster.

Tau podišiel k ostrým cípom hviezdneho generála a chvíľu akoby hľadal slová. „Ak sa križiaci dostanú dovnútra. Celý projekt je stratený. Výsledky budeme mať už o chvíľu a Veľká Plošina ich potrebuje.“

Skôr ako stihol Tau dopovedať, obľiala svet t. emnota. Na zlomok momentu stratili všetky bytosti akékoľvek senzorické vnemy, masívny výboj energie zalial plochu. Výboj po kolízii dvoch proto-čiarok.

Na mieste bodnutia ucítil Tau bolesť. Tá po chvíľke ustúpila a nahradil ju zárodok myšlienky.

Engl sa nadšene točil striedavo do oboch smerov a preposielal dáta o priebehu testu na Veľkú Plošinu.

„Dokázali sme to! Máme alfa-body!“ z trojuholníka sršala radosť. Dokonca aj vtedy, keď dvere roztrhali kríže a vtrhli dnu, aby narazili na tvrdú obranu štvorcov.

Tau zaregistroval zmenu. Priestor okolo s jeho myslou interagoval akosi inak. Navyše sa čosi v jeho vnútri pohlo a on sa snažil načiahnuť za neznámom, ktoré sršalo z rany po Križiakovi. Vyťahoval z nej význam. Hrot Križiaka v ňom čosi zanechal. Na úsečke vyleptaný sled znakov a údajov, ktoré sa v jazyku obvodových bytostí zložili do vety. Križiak ho zranil, ale s cieľom komunikovať. Tau si uvedomil, že ak by Križiak chcel, svojou úsečkou by ho na pobreží s ľahkosťou rozťal na dve polovice.

„Zabite ich všetkých!“ kričal Aster a Tau pochopil.

Z vyleptanej vety vo svojom vnútri Tau vyskladal vetu: „Zastavte experiment. Zabíjate nás.“

Ale bolo už príliš neskoro.

Správa o teste už dorazila na Veľkú Plošinu. Pred dverami do laboratória ležali desiatky neživých čiarok a umierajúcich bytostí. Pohroma.

Tauova nočná mora sa preklopila do reality. Báľ sa, že vytvorí zbraň, ktorá nepozná kompromisy. Presviedčal sa, že výrobou ultimátneho zdroja energie Križiakov zastaví. Že je to pre dobro Veľkej Plošiny.

Aký bol len naivný.

„Zabite ich!“ vreštal Aster na svoje poslušné štvorce. Sršala z neho radosť zo zabíjania.

Tau si uvedomil, že žiadna čiarková zbraň nikdy neexistovala. Inak by už sám nejstvoval. Iba nenávisť k inakosti.

Hodnoty na diagnostike urýchľovača naraz dramaticky vyskočili. Plocha sa otriasla a Tau sledoval, ako sa čosi za stenami laboratória hýbe. Postupne sa to blížilo, až to narazilo na obvodovú stenu pred ním.

Bytosti vnútri miestnosti strnuli a onemeli.

Stena sa pohla. Na celej svojej šírke. Tau ustúpil, no stena izby sa k nemu nezadržateľne rútila a stláčala jeho myseľ do úzkej pomlčky. Díval sa, ako sa plocha pred ním chveje a v istých bodoch láme. Vyrastala do šírky a rozrastala sa do miest, ktoré sa vymykali Tauovmu chápaniu. Rozťahovala sa do dĺžky, a do šírky, a...

Tau spozoroval nový rozmer, ktorý vybuchol v ohromujúcom ohňostroji poznania. A vtedy sa ho blížiaci sa stena s tretím rozmerom dotkla a Tau sa stal na zlomok sekundy stredobodom nového vesmíru.

Miroslava Vaníková

Zberači šťastia

„Meno!“ zahrnel statný chlap natlačený za dreveným stolíkom.

„Morty, pane,“ odpovedal mladý muž, pričom si spotené dlane otrel do nohavic.

„Pane?“ Chlap zdvihol pohľad od papiera. „To si nechaj pre kráľa. Mne stačí Kalmajster.“

Niektu vzadu sa zasmial. Kalmajster ani nemrkol a pokračoval.

„Prvý deň?“

„Áno.“

„Z dediny?“

„Áno.“

„Veľa súrodencov?“

Morty zaváhal. „Sedem. Osem do zimy.“

Kalmajster si niečo zapísal. „Dobre. Takže ty potrebuješ peniaze.“

Morty prikývol.

„Výborne. My potrebujeme ľudí, čo potrebujú peniaze.“ Zdvihol hlavu a zvolal na okolostojacich: „Kto je dnes ešte voľný?“

„Albert!“ zakričal niekto.

Z rohu sa ozvalo: „Zas ja? Šak mi v nose brní ešte od včerajška. K trpaslíkom už nejdem!“ Starší muž, ktorý bol zjavne Albert, sa zdvihol z lavice a podišiel k stolíku.

„Tak, koho pre mňa máš?“

Kalmajster kývol brkom na Mortyho. „Čerstvý. Ešte vonia.“

Albert si ho premeral od hlavy po päty. „Dlho nebude.“

„Rachotina smradľavá,“ zahromžil Albert a kopol do kolesa.

Morty sa celou silou zaprel a potlačil. Koleso sa uvoľnilo z medzery v dlažbe. Vozík poskočil, pričom jeho obsah zažblnkal. V okolí sa rozvíril neznesiteľný zápach.

„Dá sa na to vôbec niekedy zvyknúť?“ zalapal po dychu Morty a šatku si vytiahol vyššie na nos.

„Na,“ Albert zapichol fakľu do zeme a podal mu čutoru. „Pi. Otupí to zmysly.“

Morty sa bez váhania napil.

„To je lepšie.“ Uterl si ústa a zažmúril do noci. „Kam teraz?“

„Hen je poklop,“ ukázal Albert špičkou čizmy s vysokou podrážkou. „Sa nezabiješ na tých opätkoch po tme?“

„Šááák ty pochopíš,“ zasmial sa Albert.

Morty vzal hák a bez otázok prešiel k poklopu. Keď ho otváral, odvrátil tvár a snažil sa nedýchať. Potom pritlačil vozík bližšie. Albert zatiaľ nachystal lopaty a jednu mu podal.

„Teraz kukaj. Také dačo si jakživ nevidel.“

Morty nazrel do jamy. Pred jeho očami všetko svetielkovalo. Farby sa očarujúco prelievali zo strany na stranu, vo vzduchu poletovali striebristé iskričky a pripomínali malinké ohňostroje.

„To čo je?“

„Elfské hovná!“

„Trbliecu sa jak psie gule na mraze, ale smrdia jak každé iné.“ S povzdychom dvihol lopatu a pustil sa do práce.

„Buď rád, že sme dnes nevyfasovali trpasličiu štvrť. Na tú máme väčšie lopaty. Hej a inak...“

„Čo?“

„Keď začuješ zvuk zhora...“

Morty zdvihol pohľad k otvorenému oknu nad nimi.

„... nepozerať sa tam.“

V rovnakú chvíľu niečo preletelo vzduchom a rozpláso sa na chodníku.

„Boha jeho!“ Morty si otreľ páchnuce fľakance z tváre a pritom zavrával. Vzápätí zasykol, keď mu podrážka hlasno šliapla do mäkkej kopy.

Albert sa oprel o vozík a spokojne si ho premeral. „Vitaj v meste, chlapče,“ zasmial sa. „A teraz sa ešte raz spýtaj na tie opätky.“

Morty sa prevrátil na druhý bok. Ranné slnko mu svietilo priamo do očí. Zavrel ich, zakryl si tvár rukou, no svetlo si aj tak našlo cestu pomedzi prsty. Ešte chvíľu skúšal zaspáť, ale nakoniec to vzdal.

O pár minút už bol vonku. Živá vrava a vôňa čerstvého pečiva ho doviedli až na trh. Pristavil sa pri stánku a skúmavo sa zahľadel na praclíky. Podvedome siahol do vrečka, nahmatol pár mincí a v duchu ich prepočítal. Koľko z toho pošle domov? Koľko mu ostane? Ukázal na farebnú posýpku.

„To je čo?“ spýtal sa.

Predavač si ho premeral: „Vílie prdy.“

Za uchom sa mu ozval smiech.

„Neuťahuj si z neho, Zaro,“ ozval sa Albert a položil Mortymu ruku na plece. „Chlapča je z dediny. Daj nám dva.“ Vytiahol z mešca dva groše a zaplatil.

„Na, to je farebný cukor,“ vtisol Mortymu do rúk praclík.

Morty si všimol, že Albertov mešec je plný až po okraj.

„Čo nespíš, ha? V noci máme zase fušku,“ načal Albert debatu s plnými ústami.

„Nedá sa mi cez deň. A ty čo nespíš?“ spýtal sa na oplátku Morty.

„Mám tu kšefty,“ pohladil si brašnu.

Chvíľu len prežúvali a sledovali ruch na trhu.

„Kukni tam,“ kývol Albert hlavou k davu, ktorý sa zhromažďoval pri mestskej bráne. Tá sa so zavŕzaním otvorila a námestie stíchlo. Ľudia ustúpili a nechali medzi sebou voľnú cestu pre sprievod.

„To sú...?“ začal Morty.

„Mágovia.“

„Naozaj?“

„Nie, karneval,“ odvrkol Albert. „Jasné, že mágovia, ty somár.“

Morty si znovu odhryzol z praclíka. „Ja som ich ešte nevidel.“

Sprievod pomaly prechádzal námestím. Na čele kráčal svetlovlasý muž v modrom plášti. Usmieval sa na ľudí a občas zamával. Ľudia v jeho okruhu sa zvláštne škerili, akoby boli omámení jeho aurou. Morty si všimol, že niektorí z mágov sa vznášajú nad zemou. Iným iskrili plášte a jedna žena... Zmizla, keď žmurkol. Vzápätí sa objavila inde.

„Čo tu robia?“ spýtal sa.

Predavač praclíkov sa zapojil do debaty: „Predvádzajú sa. Idú voľby. Kolégium Arkanov si vyberá nového Archonta.“

Morty sa zamračil. „A to je?“

„Ten, ktorý hovorí ostatným, čo majú robiť,“ vysvetlil Zaro. „A oni ho počúvajú, lebo je najsilnejší.“

Poslední z mágov prechádzali okolo. Sprievod uzatváral muž v čiernom s kapucňou na hlave. Jeho tieň sa neplazil za ním ako za ostatnými, ale tancoval v tmavých plameňoch okolo jeho plášťa.

„To je Malachar,“ povedal predavač, keď si všimol Mortyho záujem. „Boh nás pred ním ochraňuj.“

Morty prestal žuť. „Prečo?“

Predavač si prešiel rukou po brade. „Bol u kráľa na východe, vyhrával mu vojny.“

„To znie dobre.“

„Aj bolo,“ prikývol predavač, „kým nezačali miznúť ľudia. Hovorí sa, že si bral silu, odkiaľ nemal.“

„Nechápem.“

„Vyhrával bitky, ale zmrzačil celú krajinu,“ doplnil predavača Albert. „Ťahal silu z vlastných poddaných.“

„A to ho sem pustili?“ zhrozil sa Morty.

„Zakázali mu temnú mágiu,“ povedal predavač. „Tu si na to dávajú pozor.“ Oprel sa o stánok a sledoval vzdalujúci sa sprievod.

„Ak si myslia, že niekto jako on si nevie nájsť inú cestu...“ pokrútil hlavou Albert. „No, s tým my nič nezmôžeme. Ale aspoň si môžeme zabezpečiť kúsok vlastného šťastia,“ lišiacky sa usmial. V ruke sa mu zablysko čosi oranžové, čo vytiahol z brašny, a zmizol v dave.

„Bohuprisahám, že si z prvej výplaty kúpim čižmy na opätku,“ hromžil Morty a šúchal si topánku o trávku.

„Čo sa oné... Šak hovná nosia šťastie,“ vysmieval sa mu Albert.

„Toho by som mal po týždni v robote dosť do konca života.“ Otreľ si podrážku o kameň. „Na šťastie neverím. Buď robíš alebo žerieš hlinu.“

„Zahas fakľu a hybaj mi pomôcť s bránou.“

„A jak v tom tuneli uvidíme bez fagle?“

„Keď nesceš, žeby nás zajtra odlepúvali zo stropu, radši tam s otvoreným ohňom nikdaj nevstupuj,“ odvetil Albert. Z tašky priviazanej na vozíku vybral dva banícke lampáše a zapálil ich.

„Keď ti plameň zasvieti na modro, utekaj jak o život.“

„Prečo?“

„Už si videl horieť ritné plyny? A ešte k tomu magické?“

Morty sa zasmial. Vzal lampáš, zavesil ho na vozík a ťahal ho za Albertom do tunela. Ich kroky sa odrážali od stien.

„Jak to, že mágovia nemajú normálne latríny?“

„Nescú, žeby sa im volagdo cudzí obšmietal po hrade.“

„A čo robia s nočníkmi?“

„Vylievajú ich do záchodov, šeko pekne na jednom mieste. Nestážuj sa, menej roboty pre nás. Nemosíme obehať celý hrad, len vyprázdnime tunel.“

Mihajúce sa plamienky lampášov slabo osvetľovali vlhkú kamennú chodbu. Zápach sa stupňoval, až kým nedošli na rozšírené miesto. Už z diaľky z neho sálala zvláštna žiara. Vznášala sa nad zemou ako opar. Morty sa zastavil.

Na strope sa čneli okrúhle diery – desať na jednej strane chodby a desať na druhej. Pohľadom skĺzol po stenách až na kopy výkalov priamo pod dierami.

„No to ma poser...“

Morty zabudol dýchať. Nielen zo smradu. Pred ním sa rozprestieral obsah magickej žumpy. Niekde to bublalo, inde syčalo. Tunel sa hmýril farbami a výkalmi najrôznejších tvarov a veľkostí.

„To hovno normálne lieta?“ ukázal Morty na vznášajúcu sa fialovú kôpku.

„Zvyšky po levitačnom elixíre.“

„A toto dúhové?“

„Od iluzionistu. Ale radši si daj rukavice, není všetko zlato, čo sa blyští.“

Fascinovaný Morty vzal lopatu a uvedomil si, že mu vôbec nechýba svetlo lampáša. Podzemný priestor osvetľovali fosforeskujúce huby na stenách. Spýtavo sa pozrel na Alberta.

„Chlapče, tu je toľko mágie z vypitých elixírov, že sa vpíja do všetkého. Dávaj pozor.“

Morty zaboril lopatu do kopy pred sebou. Dvihol ju a obsah hodil do vozíka. Nič však nešplechlo. Začudovane sa naklonil a pozrel na prázdne dno.

„Kde je?“

Albert sa uchechtol. „Haaaa, už si natrafil na teleportujúce, čo?“

„Pozor tam dole!“

V jednom z otvorov v stropě sa objavil biely zadok.

„Aspoň sú vychovaní a upozornia,“ poznamenal Morty a uskočil do bezpečia. Kútikom oka zazrel, ako sa Albert nakláňal nad trsom oranžových húb, ktoré mu o chvíľu zmizli v kapse.

„... hovorím ti, ak vyhrá Malachar, nebude to dobré.“

„Zakázali mu temnú mágiu, čoho sa bojíš...“

Morty sa zamrivil. Snažil sa natočiť smerom k hlasom, ale krčma praskala vo švíkoch a hluk pohltil polovicu debaty.

Hlas pri vedľajšom stole sa zvýšil: „Hovorím ti, Lior má šancu!“

„Lior má rešpekt,“ oponoval druhý. „Ale rešpekt nevyhráva skúšky. Čo ho opantá dobrou náladou?“

Morty si spomenul, ako sa okolo mága, ktorý kráčal v čele sprievodu, ľudia blažene usmievali. To musí byť ten slávny Lior, najväčší konkurent Malachara.

Obrátil sa naspäť k Albertovi a predavačovi Zarovi, ktorého spoznal na trhoch. „Aké skúšky?“

Albert si dal na čas. Napil sa z kríгла, dlho prevažoval medovinu v ústach, až nakoniec povedal: „Kolégium si nevolí vodcu tak celkom voľbami. Len sa tomu tak hovorí. Volia ho skúškami sily.“

„Ako?“

„Každý kandidát ukáže, čo vie, a najlepší sa stretnú v magickom súboji,“ dokončil Albert.

Morty sa zamračil. „A vyhrá najsilnejší.“

„Vyhrá ten, kto prežije,“ opravil ho Albert.

„Hen, len skúsme či prežiješ aj dnešnú partiu v kartách,“ zapojil sa do debaty Zaro a logol si z piva. „Minule si mal šťastie, ale neskaj si ťa natriem na chleba jak maslo.“

„To skorej prasa dukát vysere, jakby si ma ty porazil,“ prijal výzvu Albert. Vytiahol z kapsy karty a rozdal ich. Keď vkladal prázdny obal naspäť, zhodil ho rukou na zem.

Morty sa pohol, že ho zdvihne. Albert ho však rýchlo zastavil rukou.

„Nehaj tak...“ Zohol sa a chvíľu šmátral pod stolom.

Morty zahliadol, ako medzitým druhú ruku šikovne strčil do tašky. Niečo z nej vytiahol a nenápadne si to napchal do úst.

„Mám ho!“ vynoril sa Albert spod stola s obalom na karty a široko sa usmial. Medzi zubami mu ostal kúsok niečoho oranžového. Zaro si to zjavne nevšimol.

„Môžem hrať s vami?“ opýtal sa Morty.

„Môžeš. Ale od teba peňáze neberem, šak si ešte na čižmy nezarobil,“ zaceril sa Albert.

„Ako si môžeš byť taký istý, že ma porazíš?“

„Skrátka, mám šťastie,“ žmurkol Albert.

Morty pochybovačne odfrkol. Na konci večera bol však rád, že mu Albert nedovolil hrať o peniaze. Ako to ten starký robí?

„Hovorím ti, že to je divné,“ zamrmlal Albert a kopol do kameňa, o ktorý sa pred chvíľou potkol.

Morty zdvihol lampáš vyššie, aj keď vedel, že to veľmi nepomôže. Svetlo bolo slabé a tunel sa zdal tmavší než naposledy.

„Možno si len zle pamätáš,“ navrhol.

Albert sa zastavil a zabodol do neho pohľad ostrý ako britva.

„Ja si pamätám všetko, neni som senilný,“ povedal.

Morty pokrčil plecami. „Tak potom menej kadia.“

Albert sa nezasmial.

Tunel bol rovnaký ako predtým. Len... no nebol.

Morty kráčal popod otvory a snažil sa pomenovať ten pocit, ktorý ho začal svrbieť niekde vzadu v hlave. Svetielkujúce zvyšky tu stále boli, niektoré bublali, iné sa lenivo vznášali, ale bolo ich menej. Medzery medzi nimi pôsobili príliš upratane, akoby niekto vybral len tie správne kúsky.

„Dnes je toho fakt málo,“ povedal po chvíli.

„Dnes je toho podozrivo málo,“ opravil ho Albert a pristúpil bližšie k miestu, na ktorom ostal len mokrý flak.

Kľakol si a priložil lampáš bližšie. Pozorne si ho premeriaval a nakoniec hlasno odfrkol.

„Niežeby som sa sťažoval, menej roboty pre nás, ale...“ pohľadom zabľúdil k miestu, kde rástli oranžové huby. Boli tam. „... hrad je plný ľudí kvôli voľbám. Malo by ich tu byť viac. Omnoho.“

Morty pokrčil plecami. Chvíľu stáli v tichu, prerušovanom len občasným kvapnutím zo stropu.

Stál pred budovou cechu, opretý o stenu, a sledoval, ako si ostatní preberajú vozíky a nadávky.

„Morty!“ zvolal Kalmajster bez toho, aby zdvihol hlavu od papiera. „Prestaneš tam rásť a prídeš sem?“

Morty sa zamračil, ale poslúchol. Kalmajster sedel za stolom ako vždy.

Morty prešľapoval z nohy na nohu. Albert meškal. To sa nestávalo.

„Ja len čakám na–“

„Nečakaj,“ prerušil ho Kalmajster. „Za to ťa neplatíme.“

„Ale ja som s Albertom.“

Kalmajster konečne zdvihol oči. „A vidíš ho tu niekde?“

Morty sa ešte raz obzrel a pokrútil hlavou.

Kalmajster pokrčil plecami. „Ak by chcel dnes robiť, asi by tu bol, nemyslíš?“

Chvíľu na seba hľadeli. Potom Kalmajster škrabol do zoznamu.

„Budeš s Ferom,“ povedal a kývol hlavou niekam za Mortyho.

Keď sa Morty otočil, objavil sa pred ním ryšavý chlapík so širokým úsmevom. Lopata bola raz taká dlhá ako on.

„Ideme na Hornú ulicu,“ oznámil veselo. „S prázdnyim vozíkom hore, a na plnom sa spustíme.“ Zasmial sa na vlastnom vtipе.

Morty sa zhlboka nadýchol, povzdychol a šiel nachystať vozík.

Práca šla rýchlo. Nie preto, že by bola jednoduchšia – ale preto, že ju Morty robil oduševnene, aby nemusel počúvať Ferove bláboly. Ten sa síce snažil pomáhať, no viac rozprával než pracoval, a každé druhé nabratie komentoval.

„Toto je zaujímavé,“ vyhlásil pri jednej latríne.

„Nie je,“ odvetil Morty a ani nezdvihol hlavu.

„Ale pozri sa na tú konzistenciu–“

„Nie.“

Fero pokrčil plecami a ustúpil, tentoraz bez ďalších poznámok.

Morty začal pracovať ešte rýchlejšie. Lopata nabrala, vysypala, posunula sa ďalej. Neustále rozmýšľal nad tým, prečo Albert neprišiel. Veď sa podvečer dohodli, že pôjdu na šichtu spolu.

„Ta čo, tvoj starý dnes neprišiel? Prehnal to s medovinou?“ spýtal sa Ferro, akoby vedel, nad čím Morty dume.

„Nie.“

„Možno si zobral voľno.“

Morty sa krátko zasmial. „Albert by si zobral voľno, len keby mu niekto ukradol lopatu.“

Keď skončili posledný dvor, mesiac bol ešte vysoko.

Morty si utrel ruky o nohavice a chvíľu len stál.

„Ideme nazad?“ spýtal sa Fero.

Morty sa zahľadel na mesto pod nimi. Mohol ísť naspäť. Vyspať sa. Večer prísť na ďalšiu šichtu, zobrať groše a poslať ich domov. Potom sa pozrel smerom k hradu.

„Ty chod.“

Fero zamrkal. „A ty?“

„Povedz, že som... že som išiel skôr.“

„Ale–“

Morty už bral lampáš z brašne na vozíku. Netreba sa spoliehať na šťastie. Niekedy treba veci zobrať do vlastných rúk.

„Ak sa niekto opýta, nič nevieš,“ dodal.

Fero otvoril ústa. Zavrel ich.

„Dobre,“ povedal napokon. „Aj tak nič neviem.“ Pokrčil plecami.

Morty opatrne našľapoval. Lampáš držal vyššie než zvyčajne a s každým krokom čakal, že niečo zapraská, zabuble alebo sa pohne. Nič z toho sa nedialo. Aj tie zvuky, na ktoré si za pár dní zvykol, akoby niekto stiahol na minimum.

Keď vošiel do hlavnej chodby, zastal.

Miesto, ktoré predtým pulzovalo farbami, teraz len slabo žiarilo na pár miestach. Väčšina farebných nádielok bola preč. Nie vyčistená – vybrakovaná. Ostali len obrovské zapáchajúce hnedé kopy.

Morty prehltol.

„Albert?“ zavolať. Hlas sa mu odrazil od stien a vrátil sa k nemu slabší.

Urobil pár krokov dopredu. Niečo mu pod nohou zapraskalo.

Pozrel dole. Pracka z tašky. Zohol sa a zdvihol ju. Poznal ju, bola Albertova.

Morty stisol pracku v ruke a rozbehol sa.

Našiel ho až v zadnej časti chodby. Albert sedel opretý o stenu a sťažka dýchal. Po tvári mu stekala krv. Roztrhnutá taška ležala vedľa neho a na zemi sa váľali oranžové huby. Tentoraz mu šťastie zjavne nepriniesli.

Morty si k nemu kľakol. „Albert, si v poriadku?“

„Za...“ snažil sa dostať zo seba Albert.

„Čo sa stalo?“

„Za... tebou...“

„Nečakal som, že vás bude viac,“ ozval sa hlas spoza nich.

Morty sa ani nepohol. Len pomaly otočil hlavu.

Muž stál na druhej strane chodby, matne osvetlený žiarou zo svetielkujúcich húb. Plášť pohlcoval svetlo lampáša a okolo neho sa hmýrili tieň. Pozeral priamo na neho.

Malachar.

„Mal si zostať hore,“ pokračoval mág pokojne. „Je to zdravšie.“

„Ty... ty si to spravil,“ zahabkal Morty a upieral naňho pohľad. Nebola to otázka.

Malachar sa mierne usmial. „Spravil som veľa vecí. Musíš byť konkrétnejší.“

Morty ukázal na prázdny tunel. „Toto. Všetko.“

Malachar sa rozhlíadal, akoby hodnotil vlastnú prácu. „Mrhanie zdrojmi ma vždy rozčuľovalo.“

„Veď to sú... zvyšky,“ namietol Morty.

„To je sila,“ opravil ho Malachar. „Rozptýlená, zabudnutá... ale stále prítomná.“

Urobil krok bližšie.

Morty pevnejšie chytil lampáš.

„Načo ti to bude?“

Malachar sa zastavil pár krokov od nich. „Zakázali mi jednu cestu. Nezakázali mi všetky.“

Morty si v hlave spájal obrazy. Voľba najmocnejšieho mága, skúška sily, miznúce výkaly so zvyškami elixírov, magické huby, Albert... Do čoho sa to, došľaka, zaplietol?

Vzduch sa pohol.

Morty sa prikrčil bližšie k Albertovi.

Plameň lampáša sa zachvel a na sekundu preblikol do modra.

„Dobre sme si pokecali. Je fajn to všetko vypustiť, nedržať v sebe,“ spokojne zahlásil Malachar. „Škoda, že vás musím zabiť. Mágiu si však musím šetriť.“ Lišiacky sa usmial a v ruke sa mu zjavil lovecký nôž.

Morty sa pritlačil k stene. Ruka mu nenápadne klesla nižšie. Prsty narazili na niečo mäkké.

Huby.

V tom sa jeho prstov dotkli iné. Preblesol očami na Alberta. Ten prikývol.

Zovrel za hrsť húb.

Malachar zdvihol ruku s nožom.

„Nebude to bolieť dlho,“ povedal mág.

Morty sa krátko usmial a pozrel na modrý plamienok v lampáši. „To dúfam. Pre teba.“

V tom sa udialo niekoľko vecí naraz. Kým Malachar k nemu priskočil s nožom v ruke, Morty si napchal všetky huby do úst. Dúfal, že Albert stihol urobiť to isté. Lampáš celou silou hodil na zem k Malacharovým nohám, schmatol Alberta a spolu sa zvalili do veľkej kopy vedľa.

Sklo zarinčalo.

Na sekundu bolo ticho.

Potom sa svet roztrhol.

Tlak udrľ Mortyho do chrbta a vtlačil ho ešte viac do hnedej masy. Už nevidel, ako sa obsah podzemnej chodby rozplásol na stenách spolu s mocným čarodejom.

Najprv nič necítil.

Potom všetko naraz.

Ťažoba na hrudi. Teplo. A pach, o ktorom si myslel, že už si naň zvykol. Mýlil sa.

Morty zakašľal.

Niečo nad ním sa pohlo. Začul tlmené hlasy.

„... žijú?“

„To nie je možné.“

Nieкто ho chytil za rameno a otočil. Mľasklo to.

Svetlo ho bodlo do očí.

Morty zažmurkal.

Nad ním stáli dvaja mágovia v plášťoch, aké videl v sprievode. Za nimi sa hýbali ďalšie rozmazané machule.

„To musela byť neuveriteľná náhoda,“ povedal jeden.

Morty sa pokúsil nadýchnuť.

Nieкто sa zasmial.

„Hovno náhoda. Posrané šťastie,“ začul Albertov chrapot.

Morty cítil, ako mu telom prebehla hrejivá vlna. Prihlúplo sa usmial. Možnoma tom šťastí predsa len niečo bolo.

Juraj Medved'

Tretia strana

Major Erwein von Thun-Hohenstein pofajčieval s nohou prehodenou cez nohu. Na stôl, založený mapami, mu dopadalo biele svetlo. Odrážalo sa od ulíc zasneženej Kremnice. Pritiahol si okolo pliec kabát a premýšľal, že niekoho pošle po pohár teplého mlieka. A ako na zavolanie ktosi zabúchal na dvere.

„Áno?“

„Heil Hitler,“ vstúpil do miestnosti dôstojník, zrazil päty a vystrel pravicu.

„Pohov. Čo pre mňa máte, Hoffmann?“

„Major,“ uvoľnil dôstojník jednu nohu v kolene, „dostali sme udania z Veľkého Poľa a Píly. Hlásia, že v Klaku a Ostrom Grúni miestni schovávajú partizánov.“

„Od Slovákov?“

„Nie, pane. Od slovenských Nemcov. Overil som si ich u Heimatschutzu, sú spoľahliví.“

„Hm,“ pokýval Hohenstein hlavou a zahľadel sa na padajúci sneh. Bieloba oberala staré banícke mesto o život. Vťahovala ho do zabudnutia. Ale do čieho zabudnutia? To prekliate počasie mi sťažuje robotu, pomyslel si. Nebudem do toho nečasu posilať celú jednotku. „Pošlite tam hliadku. Niekoho zo slovenského oddielu, kto sa vyzná v okolitých horách. A Kaukazana,“ nech naňho dohliadne, nedopovedal. „Do tohto nečasu sú ako stvorení, čo povie, Hoffmann?“

„Sú, pane. Len obzrú situáciu alebo...?“

„Podľa okolností. Keď to pôjde, nech sa infiltrujú k partizánom. Jeden z nich sa môže vrátiť ako spojka.“

„Rozkaz.“

„Hoffmann? Pošlite mi sem niekoho s teplým mliekom.“

*

Keď sa z cesty ozval hrkotajúci voz, Šimon vykukol z liesok. Natiahol hlavu medzi konáre a prižmúril oči. Onen januárový deň to bolo prvýkrát, čo po ceste od Horných Hámrov na Hrabíčov niekto prechádzal. Na voze sedel starý chlap v baranici a poháňal vychudnutú paripu.

Šimon sa stiahol. Driemalo sa mu a možno by aj privrel oči, nebyť akéhosi čudného pocitu. Na výzvedách nebol prvýkrát, to nie. Nemohol sa však zbaviť dojmu, že nie je sám. Vydýchol a sledoval, ako sa teplý vzduch mení na paru. Vtom kdesi za ním zavrzgal sneh. Šimon opatrne položil prst na spúšť československej pušky vz. 24, ktorá mu ostala ešte z odboja. Niektoré veci stranu nemenia.

„Živoj?“ ozval sa mu spoza chrbta Musa Dadajav, preverbovaný sovietsky vojak odkiaľsi z Dagestanu.

„Hej,“ uvoľnil sa Šimon. „Ale lačný som, boha. Tri dni tu mrznem a nič. Takto sa nič nedozvieme.“

„Pojďom v dedinu.“

„Ale len tu, do Hrabíčova. Najeme sa, prespíme. Prezistíme, čo a ako.“

Keby dačo, tak sme partizáni.“

„Da, partizáni,“ uškrnul sa Musa. Úsmev mu cez hustú bradu a fúziská takmer nebolo vidno.

Bývalý povstalec a bývalý zajatec z koncentračného tábora opustili svoje stanovištia. Poza lieštinu prešli do lesíka na západnej strane Hrabíčova a s prvou tmou sa prikradli na kraj dediny. Pozorovali a čakali. Vytypovali si zanedbanú drevenicu so zanedbaným dvorom. Zo skúsenosti vedeli, že doma chýba chlap, alebo je starý, či ranený. Keď na dedinu celkom sadla tma, Šimon s Musom popri stene chalupy vyliezli na gánok. Nazreli cez oblôčik dnu a spokojne na seba kývli. Zabúchali na dvere.

„Pán Boh pomáhaj,“ usmial sa Šimon, keď sa v odchýlených dverách zjavila zvráskavená starena. „Tma nás chytila, otvoríte nám? Dvaja sme a veľa nechceme. Len kus tepla a prespať.“

„Partizáni?“ žmúрила babka.

„Tak, tak, partizáni. Ja som Šimon a toto je,“ kývol na Kaukazana, nech pristúpi bližšie, „Musa Dadajev, slovanský brat.“

„Ach, slovanský...“

„Rus, partizán. Nože, pustite nás dnu, prosím vás.“

„Podťe,“ odchýlila starká dvere. Šimon a Musa sa usadili na drevenú lavicu pri peci a už aj do nej naložili triesky. Zložili si snehom premoknuté kabáty, ba dokonca aj onuce.

„A prečo ty, babuška, sama?“ rozviazal si Musa plecniak a vytiahol trojdňové chlebové kôrky.

„Počkaj, dám nahriať vodu,“ pristavil ho Šimon. „Rozmočíme ich. Babka, kde nájdem dáku rajnicu? Tuto? Aha, mám,“ natiahol si čižmy naboso a vybehol z chalupy. Ani nezostúpil z gánku, len zo schodíka nahrabával do hrnca sneh. Zrazu v tme na kraji lesa čosi šuchlo. Šimon spozornel a zapichol oči do tmy. Hneď si zrátal, že ak tam ktosi je, vidí ho. Od chrbta naňho cez okno svietili lúče petrolejky. Po krku mu prebehli zimomriavky. Necítil vzrušenie, ako keď bol blízko nepriateľa. Cítil čosi...

„Šimon!“

Rýchlo naplnil hrniec a vrátil sa do chalupy. „Babka, chodia ku vám partizáni? Často?“ položil rajnicu na pec. „Ideme od Žarnovice so správou a stratili sme spojku. Kamarát nás mal čakať tu, v horách okolo Hrabíčova.“

„Chodia, chodia,“ postavila babka pred Musu dva kalíšky.

„A kedy ste ich, babka, naposledy videli?“

„Ach, chlapče môj, ktože si to má pamätať. Hádám v stredu zbehli zhora do dediny.“

„A teraz nie?“

„Neviem. Spýtate sa zajtra, povedia vám.“ Šimon sa chcel opýtať odkiaľ zhora, že či z Ostrého Grúňa. Po chvíľke si to rozmyslel a ostal ticho. Stačilo mu uistiť sa, že ho v noci nečaká nepríjemné prekvapenie.

„Šimon, posmatri,“ vyškieral sa Musa a ukazoval fľašu pálenky. „Babuška dala.“

„Nó,“ pozrel na fľašu proti svetlu petrolejky. „Čistá ako slza.“

Kým si príslušníci elitného protipartizánskeho komanda Abwehrgruppe 218 uhýnali z domácej, spálili kopu dreva. V teplej vode si máčali suché chlebové kôrky a babka nakrájala na drevenom lopárikú slaninu s cibuľou, ba pridala aj čerstvý chlieb. Musu a Šimona celkom zarazilo, keď s proviantom vyšla na gánok.

„Hej, babka, my sme tu.“

„Vidím, chlapci. Čo ostane, bude pre vás,“ nechala otvorené dvere a vyšla na dvor. Do chalupy zavial studený vietor a Šimonovi opäť naskočili zimomriavky. Opäť ho premkol zvláštny pocit ako v lieštine nad cestou. Keď mu chcel Musa doliať, prikryl kalíšok dlaňou.

„Na dnes mi stačí. Postrážim nás a ty môžeš spať.“

„Chorošo,“ odgrgol si do rukáva a vyhrabal sa spoza stola. „Babuška, davaj chlieb i slaninu.“

„Nedá sa.“

„Pačemu? U nás hlad.“

„Hlad, nehlad...“ pokrútila babka hlavou. „Vezmete si, čo ostane.“

„A komu to tam nechávaš, čo? Medveďom?“ tlačil sa Musa cez dvere.

„Mamune.“

„Mamune? Čto eto?“ vyšiel na dvor a vzal lopárik so slaninou. Babka sa ho pokúsila zastaviť, prosila ho. Neposlúchol. Šimon mu vysvetlil, že Mamuna je rozprávka. Chodí v zime a berie deti, čo nepočúvajú, do lesa.

Keď vojaci vypálili všetko drevo a zjedli slaninu, Musa sa vybral po triesky. Prehodil si cez plecía kabát a len čo za sebou zavrel dvere, ozval sa krik.

„Bljať! Job tvaju mať!“ zadunelo čosi na gánku. Šimon vyskočil, schytil pušku a pod ho k dverám. Chystal sa ich otvoriť, no akosi sa mu nedalo. Zvonku začul prasknutie, akési mľasknutie. A nič.

„Musa? Musa, žiješ? Babka, čo je to? Čo sa robí?“

„Opýtaj sa jej!“ zachripela a ukázala na dvere zahnutým prstom. Zaraz sa skrčila do kúta a mrmlala si popod nos modlitby.

Šimon skontroloval, či má v komore náboj. Zhlboka sa nadýchol a otvoril. Namieril pred seba a počkal, kým sa mu prispôsobí zrak. Opatrne prešiel ku schodíkom. Stúpil na prvý a ten pod ním zavrzgal. Tak isto druhý aj tretí. Vyšiel na dvor a tam uvidel Musu, alebo to, čo z neho zostalo.

Ani nevedel ako a bol naspäť v chalupe. Zabuchol za sebou a podoprel dvere stolčekom. Pustil pušku a obrátil sa, že k dverám pritiahne lavicu, možno aj stôl, ak bude treba. Nestihol. Pozrel na babku prehmatávajúcu ruženec. Vedľa nej na lavici sedela Mamuna a obhrýzala Musovo predlaktie. Poznal ho podľa prsteňov, čo vzal jednej židovke od Bystrice.

*

Keď sa od Ostrého Grúňa a Klaku do Kremnice nevrátila ani druhá, štvorčlenná výzvedná skupina, major Hohenstein nariadil do dedín 18. januára 1945 vyslať skupinu tankov a obrnených vozidiel. 21. januára boli dediny vystrieľané a vypálené, no jednotke Abwehrgruppe 218 ani tak neprestali v okolitých lesoch miznúť prieskumníci.

Karolína Patrzyk Havlíčková

Ako uvariť bolesť

Stojím v kuchyni a hľadám. Už dobrých dvadsať minút. Podľa zvukov vychádzajúcich z kúpeľne sa Marína stihla okúpať aj vyobliekať a čochvíľa sa príde rozlúčiť.

Vždy si zo mňa uťahovala, že som v našej kuchyni ako stratený chlapec. Možno preto, že tú kuchyňu vyberala a zariaďovala ona. Všetok nábytok v krémovej farbe a s množstvom úložného priestoru.

V odraze na vstavanej rúre sa na mňa mračí zúfalý muž.

Kde, dofrasa, je ten veľký hrniec?

Čupnem si a kolenačky prechádzam skrinky v dolnom rade. Tie isté, ktoré som už raz prešiel. Aspoň myslím. Naozaj sa v tej kuchyni začínam cítiť akýsi maličký. V operačnej sále som pánom ja a nástroje mi skáču do ruky presne vtedy, keď ich potrebujem.

Zohnem sa, otvorím dvierka na skrinke a tam ho zbadám. *Konečne!* odľahne mi. Najväčší hrniec, aký doma máme, okupuje celý priestor. V rade skriniek priamo pod varnou doskou.

Vezmem ho za uchá a vytiahnem na svetlo.

„Len sa v ňom neuvar,“ od dverí sa zasmeje Marína.

Ťažký hrniec položím na čiernu dosku. Skutočne je obrovský, ledva sa zmestí do bieleho kruhu nakresleného na keramickom povrchu.

Až keď som s jeho umiestnením spokojný, pozriem na manželku. V sýtych modrých šatách a s kabelkou v ruke sa opiera o zárubňu na rozťahovacích dverách.

„Na čo ti je taký obrovský hrniec? Chystáš sa variť pre armádu?“ provokuje ma a ja si uvedomím, že jej šaty nie sú modré, skôr tyrkysovomodré ako more. Presne ako jej meno. Marína – morská.

Len čo si ju bez tých šiat predstavím, v ušiach mi zašumia nedočkavé vlny. Medzi prstami ucítim horúci piesok, telo mi obleje horúčava.

Je taká nádherná, zastonám v duchu.

Z hlavy vytrasiem spomienky na svadobnú cestu a odvetím: „Nie, nechystám, ale chcem urobiť aj na obed. Aby sme nemuseli zajtra variť, keď majú dojsť aj tvoji rodičia.“

Marína pokýve hlavou, akoby mi tým chcela vyjadriť uznanie. Že nemyslím len na seba a na dnešok, ale plánujem aj do budúcnosti. Vzápätí sa nadýchne, akoby chcela niečo povedať, no s výdychom vyfučí aj jej úmysel.

Viem, o čo ide. Chcela ma opraviť.

„*Správne sa hovorí dôjsť, nie dojsť,*“ počujem jej hlas, hoci jej pery sa nepohli. Nie je to prvý ani poslednýkrát, čo ma takto opravila.

V ústach mi vyschne. Napil by som sa vody, ale ani sa nehnem. Pravá ruka mi oťažie a ja ju schovám hlboko do vrecka nohavíc. Pri kohútiku s vodou stojím a pozerám na manželku. O chvíľu odíde do mesta a mňa tu nechá samého.

„A čo budeš variť?“ opýta sa ma na diaľku.

„Niečo talianske,“ odvetím.

Pohľad jej zmäkne. Zrejme si tiež spomenula na svadobnú cestu. Najlepší mesiac môjho života. Nášho života.

Ticho medzi nami pláva na vlnách spomienok.

V tejto chvíli by ich Marína rozčerila. Priskočila ku mne a pred odchodom ma na rozlúčku pobozkala. Pritisla by sa ku mne, aby mi svojím hebkým telom dala malú ochutnávku.

Niž z toho sa dnes neudeje.

Alebo predsa?

Od kuchynskej linky sledujem, ako sa ku mne pohne. Horúcosť ma

znova obleje. Tentoraz ma pevne uchopí za rozkrok.

Pravú ruku vytiahnem z vrecka pripravený ju k sebe privinúť.

Marína sa ku mne nakloní, chytí ma za ľavú ruku a na líce mi vtisne bozk. Pravej sa nepatrne vyhne, no ja si ten pohyb všimnem. Znova mi vyschne v hrdle a pnutie v rozkroku začne chladnúť.

„Kedy prídeš domov?“ opýtam sa s nádejou v hlase, keď sa odo mňa odťahne. Ako psík poslušne čakajúci na svoju paničku.

A tou Marína je. Osud nášho manželstva je v jej tvorivých rukách. Ja len poslúcham rozkazy a čakám na svoj trest.

Ten však zatiaľ neprišiel. Aspoň nie dostatočný. Taký, po ktorom by sa cítila znova v bezpečí.

„Nechcem byť dlho. Do jedenástej som späť. Takže máš,“ pozrie na digitálne paličky na rúre, „asi tri hodiny na varenie,“ znova sa zasmee, po napätí nie je ani stopy.

Je to tým, že sa odo mňa vzdialila? Že už nestojí v dosahu mojej pravačky?

Vnútro mi ochladne na bod mrazu, no pokúsím sa o úsmev. Temné myšlienky s chirurgickou presnosťou utnem ešte v zárodku. V jej blízkosti to ide vždy ľahšie.

„Si si istý, že to bude stačiť?“ znova ma podpichne a ukáže na hrniec.

Potom zmizne na chodbe.

Kým jej kroky doznejú, predstavujem si, ako naše rozlúčky vyzerali kedysi. Vlastne nie tak dávno, iba pred tromi mesiacmi. Keď som odchádzal do nemocnice a ona do galérie.

Zabuchnutie vchodových dverí ma preberie zo snenia.

„Čas dať sa do roboty,“ zavelím, akoby som si tým dodával odvalu.

Byť na môj povel nijakým spôsobom nezareaguje. Som tu predsa sám, okolo mňa žiaden personál a ja sa nechystám operovať. Idem *iba* variť.

Až na to, že nie som veľmi skúsený kuchár. Toto všetko je iba gesto, aby Marína pochopila, že to myslím vážne. Že ju milujem a nechcem o ňu prísť. Jedno z množstva, ktoré som za posledné tri mesiace urobil a ktoré hodlám robiť, až kým mi neodpustí a my sa pohneme ďalej. Alebo...

Hruď mi zovrie úzkosť.

Alebo ma pošle do riti. Zhlboka vydýchnem.

Aj taká je možnosť. To, že sme začali chodiť na párovú terapiu, ešte nič neznamená. Na to, čo sa stalo, sa nedá tak ľahko zabudnúť. Niekoľko iných by to možno dokázal, ale my nie.

Ja nie.

V tichej kuchyni sa zrazu cítim akýsi nesvoj.

Kým sa Marína kúpala, šum tečúcej vody ma upokojoval, hoci som sa naňho nijak špeciálne nesústredil. Po jej odchode však v priestrannej kuchyni zostávam len so svojimi hlučnými myšlienkami. Najradšej by som ich zahnal zapnutím ešte hlučnejšej hudby, no neurobím to. Potrebujem sa sústrediť a hlavne si potrebujem pozrieť ešte raz ten recept. Z vrecka nohavíc vytiahnem mobil, otvorím Instagram a začnem scrollovať. Hrniec zatiaľ stojí na čiernej doske a ticho vyčkáva, kedy nadíde jeho čas.

Zahľadím sa na displej, nájdem profil toho Taliana, čo som si včera uložil, a otvorím video s receptom. Pozriem si ho raz, dvakrát. Po treťom raze som si takmer istý, že som všetko pochopil.

Zo skriniek a chladničky postupne vyťahujem ingrediencie a kladiem ich na kuchynskú linku. V poradí, v akom ich budem potrebovať.

Na chvíľu sa ocitnem v operačnej sále, kde majú každý nástroj a úkon presne určené miesto a čas.

Práca mi ide od ruky, no v momente, keď skončím s prípravou a chystám sa začať s varením, sa zarazím. „Ako to bolo? Najprv omáčku, potom mäso? A čo mám robiť s tou zeleninou?“ zamrmlám sám pre seba.

Byť mlčí. Na rozdiel od operačnej sály, tu nemám nikoho, kto by mi asistoval. Sme len ja a ten veľký nemý hrniec, ktorý hodlám do Maríninho príchodu naplniť. Na to, aby som to urobil, si však musím byť istý, čo vlastne robím.

Priznám porážku a znova otvorím Instagram. Skôr ako si overím recept, je moja pozornosť unesená do mora vtipných videí a ja im chvíľkovo podľahnem. Už dávno som sa na niečom poriadne nezasmial.

Po pár minútach zakotvím pri zvieratách. Panda padajúca zo stromu ma dostane do kolien. Palec posuniem dohora a vtom začujem to plesnutie. Ostré a silné. Ako úder nahnevanej dlane do prekvapeného líca.

S mobilom v ruke zamrznem. Telom mi vystrelí kľč, akoby do mňa šľahol blesk. Myseľ nevníma, len oči sa stále pozerajú. Chvíľu mi trvá, kým pochopím na čo. Tuleň v zábavnom parku plieska plutvami o hladinu vody.

Plieska a plieska...

Mobil odhodím na linku a pretriem si oči.

Hlavu zdvihnem a poobzerám sa okolo seba. Stojím na rovnakom mieste ako vtedy. Ako pred tromi mesiacmi.

Keď som svojej milovanej manželke uštedril facku, ktorá prekvapila ju aj mňa samotného.

Pravá ruka ma zasvrbí a ja si ju pošúcham o stehno. Najradšej by som ju necítil vôbec, no ruky ma živia. Musím to vydržať.

Pamätám si, čo tej facke predchádzalo, no i tak som nedokázal pochopiť, ako sa to mohlo stať. Ako sa *mi* to mohlo stať. Ja som predsa nebol jedným z nich.

Nebol a nechcel som byť.

Ticho, ktoré po nej nastalo, bolo to najhoršie, aké som v živote zažil. A to mi už na operačnej sále zomrelo veľa pacientov. Takí, ktorých sa nedalo zachrániť.

Dá sa toto ešte zachrániť? pomyslel som si, keď mi mozog začal fungovať. Keď Marína v šoku zaklipkala očami, s oneskorením si chytila líce a bez slz vybehla z kuchyne.

A ja som tam zostal stáť s rukou, ktorú by som si najradšej rovno odrezal.

Niekoľkokrát sa zhlboka nadýchnem a siahnem po mobile na linke. Vrátim sa na profil s receptom. Tentoraz bez odbočiek, bez lacného rozptýlenia.

Ako prvé nalejem do hrnca studenú vodu a dám ju variť. Mobil nechám položený displejom nahor, keby som si potreboval skontrolovať postup. Alebo keby písala Marína.

Do *toho* momentu sa snažím nevracať, no myseľ mi niekoľkokrát pokľzne ako maslo roztápajúce sa na panvici, ktorú som práve vybral a položil na varnú dosku. Vedľa obrovského hrnca pôsobí akoby bola hračkárska.

Siahnem po nožíku a začnem krájať mäso. Ako skúsenému chirurgovi mi ide táto časť najlepšie. Konečne som na chvíľu vo svojej koži.

Keď som hotový, prejdem na zeleninu. Kým sa uvarí voda, mám dostatok času, aby som prichystal omáčku.

V polovici práce nožík odložím bokom a vyzlečiem si sveter. Teplota v kuchyni pomaly stúpa a jej ovzdušie sa plní vôňou paradajok, bazalky a cesnaku. Keby tu bola Marína, mohli by sme variť spolu, ako vždy chcela. Alebo by mohla pri mne len sedieť, kým by som ju ja obskakoval. Bez jej prítomnosti je byť nebezpečne pustý a tichý a ja sa varím v tej prázdnote.

Pohľad mi sklúzne k hrncu, kde sa začali tvoriť drobné bublinky. Do varu mám ešte čas.

Nožík odložím a siahnem po mobile. Nepípol ani nezvonil. Jednoducho to tiché vákuum potrebujem niečím vyplniť.

A aj ho vyplním. Prezeraním správ na Instagrame. Keď sa v živote človeka deje niečo hrozné, môže si byť istý, že niekde na svete sa deje niečo oveľa horšie.

Mäso aj zeleninu mám na panvici. Stačí ich len sem-tam premiešať, a tak pravou rukou držím varechu a ľavou scrollujem.

Bul-bul.

Na hladinu vody sa vyplaví prvá horúca bublina. Praskne.

Vtom momente mi prst zastane na platenej kampani nejakej neziskovky. Názov nepoznám. Na príspevku nie je žiadna tvár, iba čierne pozadie a biele slová, ktorým uverím, hneď ako si ich prečítam:

Na začiatku bola jedna facka...

Pravá ruka s varechou prestane miešať. Telo mi obleje horúci a lepkavý pot. *Prečo je tu zrazu tak teplo?* Pozriem na hrniec a oneskorene si uvedomím, že som nezapol digestor.

Horúca para stúpajúca z hrnca plného vody sa tiahne celou kuchyňou. Plní mi pľúca, zahaľuje úsudok.

Terapeutka – tá, ku ktorej chodím odjakživa – by ma v tomto momente nabádala, aby som sa niečím rozptýlil. Aby som svoju myseľ niečím zamestnal. Lenže ako ju mám zamestnať, keď som tu sám?

Jednoducho. Vzdám to.

Pozornosť nasmerujem znova k mobilu.

Tri bodky v príspevku naznačujú pokračovanie. „Ale aké?“ zrúknem na mobil, akoby tá kampaň bola o mne a Maríne. Akoby sa v nej skrýval náš príbeh. Náš začiatok a čo ma najviac deší – náš koniec.

Potiahnem do strany a všetok obsah sa na mňa vyvalí. Fakty, čísla aj tváre. Nie krvavé s podliatinami a modrinami, ale tiché, umlčané. Akoby každá z tých žien chcela niečo povedať a zároveň sa bála, že „teraz to príde“.

Pocit viny zmiešaný s hanbou ma stiahne k zemi. Zošuchnem sa na vyleštenú podlahu a tvár si skryjem do dlaní.

Bul-bul-bul.

Pokrivené obrazy sa v mojej mysli začnú vyplavovať rýchlejšie ako vriace bubliny v hrnci.

Bul-bul-bul.

V ten deň sme sa pohádali. Týždeň to medzi nami bublalo a my sme sa v tom postupne uvarili ako žaby. Nepamätám si, kto z nás hádku začal, no keď dosiahla bod varu, Marína urobila to, čo robila často.

Opravila ma.

A ja som urobil to, čo som dovtedy neurobil nikdy.

Stratil som kontrolu. Na sekundu, ale aj to stačilo.

Bul-bul-bul.

Najprv plesnutie, potom šok.

Bul-bul-bul.

Strhnem sa.

Mužský hlas blábotajúci niečo po taliansky na mňa prehovorí. Schúlený sám do seba zvieram v rukách mobil, po ktorom stekajú kvapky môjho potu. Jedna z nich bola natoľko presná, že sa pod jej váhou zaplo uložené video s receptom.

Spomienky zatlačím do úzadia a sústredím sa na mužov hlas.

Keď sa moje telo už toľko nechveje, odlepím sa od dlážky a postavím na rozochvené nohy. Zvyšky potu si utriem do prepoteného trička. *Keď tu skončím, budem sa musieť prezliecť, zaumienim si v horúcom opare.*

Ten digestor som stále nezapol.

S rukou na polceste k spínaču sa zahľadím na vriacu vodu.

Bul-bul-bul.

Niečo ma zastaví. Na horúcu hladinu sa vyplaví odveká múdrosť a ja sa jej chopím ako topiaci slamky.

„Nestrkaj tam ruku, popáliš sa. Bude ťa to bolieť...” Matkin vystrašený hlas doplní plesnutie jej dospelej ruky po mojej detskej. Stihla to skôr, ako by som urobil nejakú hlúposť.

Lenže ja už som hlúposť urobil.

Bul-bul-bul.

Bubliny v hrnci tancujú svoj divoký tanec a ja ho s údivom pozorujem. Na jeho pozadí horúca para naráža na chladnú stenu a dole steká v potôčikoch vody.

Vtedy sa vyplaví na hladinu druhá múdrosť. Keď ruka spraví niečo zlé, treba ju potrestať. Aby sa to už nikdy nezopakovalo.

A tá moja urobila niečo veľmi, veľmi zlé.

Pravá ruka mi klesne nad pariaci sa hrniec. Na koži pocítim skvapalnenú horúčosť.

Ruky ma síce živia, ale Marína je zmyslom toho života. Pre ňu som ochotný urobiť čokoľvek.

Čokoľvek...

Pred očami sa mi vynorí jedna z neznámych žien v kampani. Tichá, no pripravená niečo povedať.

Ako Marína.

S rukou nad hrncom si v mysli vybavím našu dnešnú rozlúčku. Svetielko pochopenia ožiari cestu, ktorá sa pred mnou zrazu otvorila.

Celý čas som vyčkával, aký trest mi vymeria za to, čo som spravil, ale možno to už urobila. Možno to urobila svojím výrazom ako tie ženy na fotkách. Niečím nenápadným, lebo chce, aby som na to prišiel sám. Je

predsa umelkyňa, dcéra dvoch literátov. Tí sa radi vyjadrujú v inotajoch. Obrazoch. Protikladoch.

Lovím v pamäti a vtedy mi to dôjde.

Skutočne dôjde.

„Si si istý, že to bude stačiť?” povedala, keď odchádzala.

Marínin tajomný výraz ma utvrdí v rozhodnutí. Som lekár, viem ako veľmi bolia obareniny. Ale aj manžel, povinný chrániť svoju manželku. Hoci pred ním samotným.

Pozornosť zameriam na svoju ruku. Ľavú. Tú, na ktorej prstenníku nosím obrúčku.

„Si si istý, že to bude stačiť?” počujem Marínu, akoby stála vedľa mňa. Ako na našej svadbe.

„Neviem, ale musím to skúsiť,” odvetím bublajúcej vode.

Zadržím dych, zatnem zuby a pravú ruku ponorím do vriacej vody. Samého ma prekvapí, že som to skutočne urobil.

Jeden, dva...

Kým sa stihnem nadýchnuť, vytiahnem ju z vody a s ňou aj za hrst bolesti.

Nie hrst. Celý hrniec. Silnej, ostrej, pálivej bolesti.

Vykriknem, no nemá ma kto počuť. Padnem na zem, no nemá ma kto zdvihnúť. Bolesť je všade. Zovrie ma, keď sa zvíjam na dlážke. Hladí ma, keď mi po tvári stekajú slzy a ja vzlykám ako malé dieťa. Vrýva sa mi do hlavy a Maríniným hlasom sa pýta nepríjemné otázky.

„Si si istý, že to bude stačiť?”

„Nie, nebude,” zafňukám na zemi. Viem to. Rovnako, ako to vedia aj tie ženy v kampani.

Na začiatku bola jedna facka...

Obarenina Marínu predsa neochráni. Ruku mám síce červenú, opuchnutú a pomaly na nej naskakujú pluzgiere, no dá sa zachrániť. Vložiť pod vlažnú vodu a utekať na pohotovosť.

Nejaký čas to potrvá, no ruka sa zahojí a znova ju budem môcť používať.

„To nestačí,“ vyslovím novú mantru, ktorá ma s ťažkosťou dvíha na nohy.

Nezranenou rukou sa vyškrabem na kuchynskú linku. Hladina vriacej vody opadla, ale stále jej je tam dosť.

Svet okolo mňa sa kýve ako na výletnej lodi počas búrky. Zovriem dosku, aby ma bolesť nestiahla znova na zem. Uslzeným pohľadom zaostrím na digitálne hodinky na rúre.

„To nestačí,“ zafňukám v bolestiach a bez ďalšieho premýšľania to urobím.

Červenú a opuchnutú ruku strčím druhýkrát do vriacej vody.

V žeravom ohni ju držím, až kým v nej nezačne plávať niečo biele, slizovité. Mieša sa to s horúcimi bublinami ako nechutný kožovitý vývar.

Keď ruku vytiahnem, hlava sa mi zatočí tak prudko, že tentoraz sa pádu nevyhnem. Náhlu nevoľnosť nespôsobilá vlna bolesti, žiadnu totiž necítim. Uvaril som ju, spolu s citom v ruke.

Ťažké obareniny mi paradoxne priniesli úľavu. Zničili nervové zakončenia, umlčali pálenie.

Do úst sa mi nahrnú sliny, hore hrdlom derú zvratky. Nevoľno sa mi robí z pohľadu na škodu, ktorú som napáchal. Pravá ruka po dvojitom vriacom kúpeli hrá všetkými farbami aj štruktúrami – červená aj biela, vosková aj pluzgierová. Jednotlivé vrstvy kože sa z nej odlupujú ako vrstvy cibule.

„Si si istý, že to bude stačiť?“ opýta sa Marína v mojej hlave.

Sám neviem, no mobil spadnutý na zemi mi na otázku odpovie.

Na začiatku bola jedna facka... Potom druhá, tretia, kopanec do brucha...

Kampaň má pravdu! Fackou ani rukou sa to nikdy nekončí. Som silnejší a rýchlejší ako Marína. Je toľko spôsobov, ktorými jej môžem ublížiť, hoci nechcem. Ani tú facku som jej streliť nechcel, a stalo sa.

„To nestačí,“ oneskorene odpoviem svojej manželke.

Po druhýkrát sa vyškrabem na kuchynskú linku a vyčerpanou myslou zhodnotím situáciu. Voda v hrnci sa spoločne vyparila. Na to, čo musím urobiť, jej budem potrebovať oveľa viac.

„To nestačí, to nestačí, to nestačí,“ opakujem si, kým studená voda plní hrniec.

To nestačí, to nestačí, to nestačí, točí sa mi v hlave, kým čakám, že zovrie.

Lavou rukou pridržiavam pravú a sledujem to tiché divadlo.

Bul-bul-bul.

Prvé bubliny prasknú na hladine a mňa zaplaví ľútosť.

Nechcem, aby sa to pre nás takto skončilo, ale viem, že jedine tak Marínu ochránim. Pred svojou rukou aj pred sebou samým.

Ona už aj tak vie, čo doma nájde, keď sa o hodinu vráti. S oneskorením mi všetko začne dávať zmysel.

„Len sa v ňom neuvar,“ povedala.

Lúčila sa so mnou a zároveň mi prikázala, čo mám urobiť.

Vyleziem na kuchynskú linku a čupnem si nad hrniec. Horúca para ma objíma, akoby som vstúpil do sauny.

Poslednýkrát sa pozriem na obrúčku. V myslí sa vrátim k našej svadbe. K básni, ktorú som sa naučil naspamäť a celú jej ju zarecitoval. Teda, ktorú by som celú zarecitoval, keby ma po prvej strofe neprerušila bozkom, a ten zvyšok mi nevyšumel z hlavy.

„Ja sladké túžby, túžby po kráse,

spievam peknotou nadšený...”

Aj teraz ju začnem recitovať. Nahlas, akoby tu bola so mnou. Nemotorne sa pritom vyzliekam z nohavíc a trička. Hrniec sa v mojich očiach rozšíril do nevidaných rozmerov. Viem, že sa doňho zmestím. Viem, že v ňom uvarím bolesť, ktorú som jej spôsobil.

„... z výsosti Tatier ona mi svieti,

ona mi z ohňov nebeských letí...”

Tretíkrát v priebehu večera sa nad neho nakloním. Tentoraz nie s pocitom viny, ale úľavy. Že som konečne našiel dostatočný trest za to, čo som spravil.

„... no centrom, živlom, nebom, jednotou

krás mojich moja Marína!”

Nahnem sa a s ťažobou, že svoju Marínu už nikdy neuvidím, sa vnorím do vriacej vody.

Stanislav Verešvársky

Dom obeseného

Pavol chodil okolo toho domu už dlho. Pozoroval ho. Najmä počas neskorých večerov, v noci ho priam priťahoval. Nie preto, že to bol Dom obeseného, ako ho volali. Majiteľa Janeka poznal aj za živa. A nebolo mu ho ľúto. Kriminálnik a ožran. Janek našel štranek. Také konštatovanie si vyslúžil od štamgastov z Výčapu pod Javorinú in memoriam.

Krčma na Roľníckej ulici vo Vajnorochoch sa tak nikdy nevolala. Bol to iba Výčap, v budove medzivojnového Družstevného domu. Zadymená, smradľavá putika s prezývkou, ktorú si vyslúžila za zvláštny „akt vzdoru“. Udial sa ešte koncom sedemdesiatych rokov, jedného piatkového večera po výplate, keď pravidelní návštevníci skonsumovali viac ako obvyčajne. Bolo Jozefa, patróna opilcov, alebo Medzinárodný alkoholický deň mužov, ak chcete. Vyskytli sa tam hneď traja či štyria mušketieri toho mena, ktorí hojne brali pivo a borovičku aj ostatným. A keďže bolo veselo, zanôtili si. Čo zanôtili, hulákali a ručali ako stádo divých turov známou preveršovanú pesničku:

„Čo to tam šuchóce pod Javorinú,

čo to tam šuchóce pod Javorinú,

Óókupantské tanky, óókupantské tanky,

óókupantské tanky, naftu nemajú...!”

A tak stále dokola, refrén sa im páčil najviac, aj s tretím fiftínom ho zvládali. Všetci v dedine si totiž dobre pamätali opakovaný príjazd osloboditeľov. Vojaci bratskej pomoci kempovali v tom čase aj s tankami a vojenskými nákladiakmi na blízkom zväzarmovskom letisku. A Rus je vždy len Rus, čo

nemôže ukradnúť, to vyšmelí, aby mal na pálenku. Vykšeftovali naftu z tankov, nákladiakov, a tak museli na letisku čakať na nové zásoby.

Štamgasti autentickú odrhovačku revali dostatočne silno, aby ich začula dvojčlenná hliadka z Piatej Bé a tá to zhodne, dvoma hlasmi proti žiadnemu, vyhodnotila ako provokáciu. Darmo bolo Jozefa. Intelektuáli z VB, vedeli aj čítať a písať. S počúvaním s porozumením to bolo dlhodobo slabšie, to sa od nich, okrem rozkazov, nevyžadovalo. Obávali sa, že chlapi začnú aj ďalšie pesničky, ako „Běž domů, Ivane, čeká tě Nataša...“, alebo „Prší a venku se setmělo“, a vznikne tam nový Festival politickej piesne. Zavolali si ešte jednu motohliadku a vtrhli do výčapu. Ale obušky a zbrane na opasku im v ten večer nepomohli, či našťastie ich nepoužili. Presila podnapitých chlapov, traktoristov, závozníkov, murárov, inštalatérov a kŕmičov dobytky ich ragbyovým spôsobom vytlačila na ulicu a tam sa mohli rozhodnúť, čo ďalej. Vybrali si aspoň raz správne, taktický ústup bez hlásenia.

Aby neprišlo k omylu, tie štyri žabky zelené sa tam nestretli so žiadnymi chartistami, to len chlapi na Veľký jozefovský piatok pod vplyvom energetických nápojov na chvíľu stratili pud sebazáchovy a opluli rešpekt pred uniformami a červenými výložkami. A vznikol názov Výčap pod Javorinú. Javorina v tom bola, ako asi chápete, celkom nevinne.

Zato Janek, pravidelný návštevník, tam bol uvedomelo a plánovito, vypil, koľko sa podarilo, a po záverečnej sa odtackal ten kúsok domov, do tmavej uličky k domu, ktorý sa mal jeho zásluhou neskôr stať Domom obeseného.

Pavol videl svetlá na oblohe nad domom už niekoľkokrát. Raz to bola žiarivá medúza, ktorá sa ľahko vznášala z výšin, chápadlami mávala v rytme neznámej melódie, až sa spustila nad strechu a cez ošarpaný komín vletela dnu. Míhotavým svetlom naplnila dovtedy tmavé miestnosti, pár sekúnd nimi lietala a po chvíli zhasla. Inokedy sa zjavil jasný pás vo výške. Vyzeral ako letiaca raketa, ktorá sa približovala, rástla, mocnela nad domami, už len aby armáda Marťanov z nej začala vystupovať. Nad dedinou začala rotovať v špirálových prúdoch, vytvorila svetelnú rúru, ktorá krúžila, horizontálne omotala neobývanú stavbu, stisla ju do svojho objatia, našla rozbité okno, zmenšila sa a vletela dnu. V dome to zapraskalo, akoby tam niekto zapálil ohňostroj, ale vyletelo len množstvo iskričiek a svetlo zhaslo. Marťania sa vyparili. Alebo sa stali neviditeľnými. Ktovie?

Ďalším úkazom bol svetelný dážď. Na tmavej oblohe sa v okamihu zjavilo množstvo pohybujúcich sa svietiacich bodov. Éterické blikajúce bytosti sa začali spúšťať na zem, no bolo to veľmi rýchle, výsadok zamieril na dom, svetlá jedno po druhom ako žiarivé strely prudko dopadli priťahované silným magnetizmom. Objekt bol v okamihu obsadený. Ale najviac ho znepokojil úkaz s lietajúcimi taniermi. Jasné, žiariace disky s prstencom po obvod, takmer nehučne vždy prisvišťali nad dom, zostali nad ním chvíľu visieť, zakrúžili a s obrovským zrýchlením zmizli v dialke. Po tomto poslednom úkaze by Pavol prisahal, že Dom obeseného sa stal Základňou mimozemšťanov, iba nevedel nájsť vysvetlenie, prečo práve ten (!?)

Janek Maslár určite nebol pre žiadnu extraterestriálnu civilizáciu výnimočným objektom hodným výskumu. Za života trikrát trestaný, a ak by si dobrovoľne či v opitosti, nevybral slučku, čakal by ho ďalší trest za ťažké ublíženie na zdraví. Jeho žena Róža, kyprá papuľnatá ženská ľahších mravov, s tým priamo súvisela. Lebo keď bol v base posledný raz, sedel s istým Bálintom Fraskom, tiež zaslúžilým basistom. Bálinta mali pustiť o tri mesiace skôr, tak ho Janek poslal s nejakým, určite dôležitým, odkazom za Róžou. No a keď prišiel o tri mesiace z rekreačného pobytu domov, jeho krvavé oči uvideli Bálinta pelešiť sa s jeho radodajnou zákonitou. Skončil v nemocnici, to ako Bálint, Róža stihla pred Janekom utiecť. Naháňal ju so sekerou v ruke na mopede a nie prvý raz vykrikoval, že ju zabije. Nevyšlo to, skončil pred súdom, kde nie celkom spisovne vysvetlil, prečo aspoň toho skurveného hajzla prizabil. Vyfasoval ďalší trest, ale pred jeho nástupom si prekvapivo hodil kravatu na povale vlastného domu. Nikto by netypoval, že gauner jeho kvalít môže mať takú panskú záľubu ako výčitky svedomia.

Nuž a teraz deti, polovičné siroty – staršia Ágina a dvojčky Gábina a Zoli. Neraz v rámci pravidelnej výchovy schytali od Janeka aj od Róžiny, ale inak to boli veru vydarené kvietky. „Odkiaľ ste sa tu vzali aj s vašimi maďarónskymi menami (?!),“ tak sa raz v škole cez prestávku posmešne spýtal bitkár Viktor Zoliho. Všetci dobre vedeli, že paprikáš kultúru priniesla Róža, čo si ju Janek našiel na Maďaroch. V škole bola z toho poriadna bitka, Zoli dostal naložené ako družstevná vetrieska na obračke

vo vinohradoch, ale aj Viktor schyťal, lebo nečakal, že sa bude biť naraz s tromi Maslárovcami. Ich klan si veru vo Vajnorochoch nezískal obľubu. Možno rešpekt áno.

Po Janekovej dobrovoľnej samosmrti nevydržala smútok nosiť ako prvá Róža. Po opileckých radovánkach rovno s tromi chlapmi skončila dobitá v nemocnici s hlavou ako basketbalová lopta. Zomrela po týždni, vraj na infekciu, basketbalovú loptu úmrtný list nespomínal. Nikto, okrem detí, za ňou ani neplakal. Ágina mala skoro šesťnásť, rýchlo sa vyparila s akýmsi chlapom, aby nemusela do decáku. Po troch rokoch sa vo Vajnorochoch o nej rozprávalo ešte raz – keď sa v Ostrave odporúčala na predávkovanie. Gábina a Zoli sa detskému domovu nevyhli. Do Vajnora sa z dvojčiek v dospelosti vrátil iba Zoli, Gábina sa usadila niekde pri Nových Zámkoch.

Zoli sa, ako potenciálna čierna ovca, priženil do slušnej rodiny Feketeovcov. Manželka Nina a svokrovci mali na neho nejakým zázrakom taký dobrý vplyv, že pracoval, športoval a krčme sa na dialku vyhýbal. Napriek tomu si ľudia dlho šepkali: „Z teho vyraste rovnaký grázle a odkundes, jak z jeho fotra a strýca!“ No nikdy sa tak nepreslávil. Nuž, ako vidno, aj zázraky sa dejú, najmä ak vám do dediny pravidelne lietajú ufóni.

V ten večer sa Pavol rozhodol. Bol piatok, noc tmavá ako v nevyčistenom komíne, ale zato s náznakom hviezd. Raz už konečne musí Dom obeseného aj s mimozemšťanmi preskúmať! Bolo pol jedenástej, keď vyrazil. Zavreli už aj Výčap pod Javorinú, poslední skalní sa s hulákaním rozchádzali. V uličke nesvietilo ani verejné osvetlenie, jediná lampa bola tmavá. Mal so sebou starý mobil, posvieti si ním, ak bude treba. Aj keď trochu haproval, mal kontaktnú chybu, občas zhasol, preblikával.

Bránka nebola zavretá. Slabo vrzla, opatrne ju za sebou zavrel. Postupne si privykal na tmu, opatrne prešiel cez vysokú burinu, rástla okolo celého domu. Bol už roky neobývaný, Janekov mladší brat Joži sa ho neúspešne pokúšal predať.

Dúfal, že ani vchodové dvere nebudú zamknuté. Stlačil kľučku, bola studená ako smrť. Musel poriadne potiahnuť, aby napučané drevo povolilo, ešte pri tom aj desivo zaškrípalo. Chvíľu stál, nehýbal sa, aby sa presvedčil, že neupútal nežiaducu pozornosť. Za dverami bola tma ešte hustejšia. Pod

nohami mu zaškrípala prach, kusy omietky a rozbité sklo. Niekoľko opatrných krokov v chodbe a bol v kuchyni, kde cez špinavé okná presvitelo trochu svetla. Všade neporiadok, rozbitý nábytok, črepy a odpadky. Musel dávať pozor, kam stúpa. Otočil sa napravo, ku dvom obdĺžnikom na dverách, a stuhol strachom. Priamo pred ním visel Obesenec! Chvíľu ani nedýchal, potom mu došiel vzduch a hlasno zafučal. „Pffúúú..! Ak je mŕtvy, už mi nič neurobí, a ak nie, beda so mnou!“ Preblysko mu hlavou. Trasúcimi rukami vybral starý mobil a šmátravo na ňom aktivoval svetlo. Jeho lúč osvetlil krivý vešiak, na ktorom bol dlhý zaprášený zimník a deravý klobúk!? „Strašiak do maku!“ Uvoľnil sa. Vydýchol znovu, teraz s veľkou úľavou. Pristúpil bližšie, že si tú opachu prezrie, ale svetlo na mobile bliklo a zhaslo. Z kostolnej veže sa ozval zvon. Polnoc. Znovu bol v tme. Chvíľu prstami mobil stláčal zo všetkých strán, potom to vzdal. Oči si znovu privykli.

Pomaly prešiel prvými dverami. V prázdnej miestnosti bol iba neporiadok, ale v kúte upútal jeho pozornosť čudný predmet. Vyzeral ako prikrčený diabol! Nohy, ruky, veľká hlava s nezameniteľnými výrastkami! A z hlavy na neho pozerali dve svietiace oči!! Prehltnut naprázdno, v spotenej ruke zovrel mobil, nič iné poruke nemal! Až o pol sekundy zaregistroval, že mobil zasa svieti, osvetľuje jeho tenisky. Zamieril ním do rohu v nádeji, že svetlo diabla pripraveného na útok odoženie. Tam sa z veľkej hromady handier na neho pozerala veľká mačka!?! Zamraučala, ale nepohla sa zo svojho pelechu.

„Dost! Stačili mi prekvapenia v tomto dome hrôzy!“ Pomyslel si a odhodlane vyšiel opatrne von. No tam ho takmer zložil infarkt po treť raz! V burine priamo oproti nemu stála tmavá postava, smrťka, trpezlivo čakajúca na neho!

„Dobrý večer, čo tu v noci stvárate!“ prehovorila studeným hlasom. Zdal sa mu povedomý, keď na domnelého kostlivca zasvietil, spoznal ho: „Zoli, chceš, aby ma šlak trafil v tomto dome strašidiel!?“ Lebo nebol to nikto iný ako Zoli, syn obeseného Janeka.

Vyšli von do uličky. Na dom sa asi obaja v tej chvíli potrebovali pozerieť z bezpečnej vzdialenosti. Každý z iného dôvodu. Oproti boli dve staré lavičky,

na jednu si sadli. Pavol bol o niekoľko rokov starší, so Zolim sa poznali, no nikdy neboli kamaráti. On patril našťastie už od detstva inam. Ale tykali si.

„Vieš, niekedy sem prídem a potme sa pozerám na náš starý dom. Nespomínam, lebo to nie je príjemné.“ Povedal zamyslene. Pavol rozmýšľal, čo ho asi v takých chvíľach môže strašiť v hlave. „Nie preto, že tam otec skončil svoj mizerný život. To je už iba minulosť, s ktorou som sa nejako vyrovnal. Dnes mám svoju rodinu. Chcem, aby moje deti žili inak.“ Zafilozofoval si Zoli. Pavol v tej chvíli pocítil k nemu sympatie. Nespomínal si, že by ich mal v minulosti. On a sestry robili vždy, keď mohli, každému len zle.

„Prečo ste to nepredali? Nový majiteľ by to zrenovoval, možno zbúral, dnes by to bol úplne iný dom.“ Spýtal sa. Stavba tam roky stála, pustla a vytŕčala ako nepríjemný otáznik.

„Joži to aj chcel... Vieš, otcov mladší brat. Ale on je rovnaká fajta. Peniaze by prechlastal, nič dobré by z toho nebolo.“ Vzdychol si Zoli. Potom sa pousmial a pokračoval. „Tuším trikrát už mal serióznych záujemcov. Ale vždy sa ich spýtal: Tak jako, môžeme si plácnut? Scete ten Dom obesenca kúpiť?! A po tej otázke, vždy odriekli!“ Zoli sa na neho v tme pozrel. „A ešte sa čudoval, že: Já za ten svjet nevím proč?!“

„Hmm. Čo s ním bude?“ bol zvedavý Pavol. „Naveky tu nemôže strašiť.“ Napadlo mu, či má spomenúť aj tie lietajúce objekty, čo opakovane pozoroval.

„To nie je moja starosť.“ Zoli niečo hľadal vo vrecku. Vylovil z neho tmavomodrý valec s rozširujúcou sa hlavicou. Baterku. „Ja tu len tak sedím a pozerám.“ Vysvetlil. „Tu mám takú výkonnú baterku so špeciálnymi nástavcami. Kúpil som ju v Nemecku. A keď tu sedím, prepnem to na niektorý z efektov.“ Vysvetľoval. „Pre zábavu. Len tak svietim do tmy.“ Šľukol na baterke prstom, namieril na oblohu a zasvietil. Nad nimi sa objavil modrý rotujúci kotúč, ktorý sa pri pohybe Zoliho rúk ako lietajúci tanier rýchlo pohyboval po oblohe.

Veronika Halušková

30 litrov

Zobudí ma zvuk trepotajúcich krídel. Pestrofarebné vtáky vydávajú pazvuky a chvíľu na ne hľadím s odovzdanou pokorou v duši.

Stále to vidím...

„Hej, Krtko!“ vyruší ma zo snenia veliteľ. Zažmurím na neho proti slnku. Unavené oči ma štípu. Žalúdok dáva jasne najavo nedostatok pevnej stravy. Dve hodiny spánku no záchranný modul nepočká.

„V noci došlo k ďalšej erupcii plynov,“ zahlásim, len čo skontrolujem počítač. Rozhliadnem sa. Zvyšky stromov ani náhodou nepripomínajú džungľu, v ktorej sme spravili výsadok len pred pár dňami. Nervózne skontrolujem úroveň rádioaktivity. Dofrasa, stále v norme, no ako to môže postupovať tak rýchlo?

Pretriem si ubolené oči a nasadím si ochranný filter. Pozriem na hodinky. Čísla sú neľútostné. „Máme osem hodín,“ zamrmlam. Cítim, že meliem z posledného.

„Takže niet na čo čakať chlapi, vyrážame,“ zavelí veliteľ hrmotným hlasom. Je to obrovský chlap. Odkedy sme naplnili sud, je ešte nepriateľskejší a uzavretejší ako zvyčajne.

Pozriem na Patrika. Môj kamarát sa prehne pod ťarchou vzácneho nákladu. Zexium. Tekutý poklad. Posledný výťažok, aký sa podarilo získať – o 30 litrov viac, ako sme plánovali! Včera sa mi podarilo optimalizovať výkon a vyciatať vrt naplno. Veliteľ preto odložil odlet na poslednú možnú hodinu, Patrik sa však vôbec netváril nadšene. Ostávať na tejto planéte dlhšie, než je potrebné, bol vysoký hazard, no potrvá storočia, kým na ňu bude môcť opäť

vstúpiť ľudská noha. Ťažbou sme narušili planetárne jadro a uniknuté plyny teraz menia atmosféru každú hodinu.

Patrik na mňa sprisahanecky žmurkne. „No čo, Krtko, nevládzeme?“ Tá prezývka je tu so mnou od prvého vrtu. Dáme sa na pochod.

Už vtedy si to vedel, však?

„16:08,“ hlásim čas. Veliteľ zanáda. Náš modul sa bude nachádzať na západnej strane údolia presne o 19:00. Po tomto čase už pre meniacu sa atmosféru nebude môcť vzlietnuť. Čas sa nám kráti.

Chrbát mám ubolený pod ťarchou nákladu, ktorý si striedame. Vozík, ktorým sme prišli, bol v zvlnenom teréne príliš pomalý, preto ho nahradili primitívne ľudské sily. Dostať náš poklad na palubu modulu je teraz jediné, na čom záleží, no pohyb v skafandroch je extrémne náročný. 30 litrov navyše je kritických pre naše sily.

16:59

Terén sa zhoršuje. Každý krok je boj so šmyklavým popolčekom, ktorý sa mieša s kyslými výparmi. Stromy naokolo sú spálené. Cítim, ako mi neznáma kyselina rozožiera rukavice a pot steká do očí. Patrik na tom nie je o nič lepšie. V jeho tvári rozoznám úzkosť.

17:20

„Krtko, rýchlejšie!“ kričí veliteľ. Hlas je ako bič, musím sa hýbať, ale telo protestuje – nohy sú ako z olova, každý nádych mi páli pľúca. Vidím modul na horizonte, bielu siluetu, ktorá sa zdá od nás čoraz vzdialenejšia. Občas sa mi vidí, že je to len fatamorgána. Medzi ním a nami je ešte rozsiahla pláň. Musíme prejsť po okraji starej bane, aby sme sa k nemu dostali. Posledný úsek.

17:56

Patrik pred mnou sa zakolíše. Stojí na okraji priehlbiny, keď sa mu noha pošmykne a ťarcha barelu mu naruší rovnováhu. S veliteľom sa ho snažíme zachytiť, no je neskoro. Barel ho preváži a Patrik sa rozkotúla dolu zrázom. Ťažký sud ho pridlávi a vzápätí ho ťahá ďalej dolu. Tichom sa roznesie zvuk

praskajúcej kosti. Vymením si s veliteľom vystrašený pohľad. Pozriem na hodinky a zošuchnem sa dolu piesčitým kráterom.

Patrik leží s nohou pod kovovým kanistrom. „Ber... to...“ ťažko dýcha. Kombinéza sa mu roztrhla na kameni, pod ňou má škaredo krvácajúcu ranu. Vezmem barel na plecía.

„Nechaj ma...“

„Nie,“ zastavím ho, prv než vysloví myšlienku. Veliteľ sa došúcha za mnou, chytiť barel zo spodnej strany. Zdá sa mi ešte ťažší ako predtým. Popruhy sa mi zarývajú do mäsa. Nesieme barel hore zrázom, ja ťahám zvrchu, veliteľ tlačí zospodu.

18:20

Venujem úzkostný pohľad hodinkám. Pozriem na dno krátera. Patrik sa pomaly súka hore zrázom. Zdá sa, že má zlomenú nohu. Vykročím mu v ústrety, no veliteľ ma chytí za lakeť.

„Maj rozum,“ vraví.

Áno, už vás počujem, veliteľ.

Spustím sa opäť dolu zrázom a chytím Patrika pod rameno. Pozrie sa na mňa, akoby ma videl po prvý raz. V jeho očiach je hrôza a čosi nevypovedateľné.

„Máme už len dvadsať minút,“ povie rozpraskanými perami. Celý sa trasie.

Prikývnem. „To stihneme. Modul je blízko.“

Aj vtedy si to vedel.

Veliteľ mi nahlas nadáva do bláznov. Nesie barel a rozhodne sa nestarať o to, čo sa deje za ním. Môj filter prestáva fungovať, prach mi plní pľúca. Modul sa však blíži.

„Krtko...“ Patrik mi chce niečo povedať. Je hrozne bledý.

„Už sme blízko,“ ubezpečujem ho. Patrik mlčí. To mlčanie ku mne prehovára cez čas a priestor.

18:55

Nohy mám ako v ohni. Ruky si konečne dovoľia roztriasť sa. Zvládli sme to. Naozaj sme to zvládli. Ideme domov. Posledný raz venujem pohľad umierajúcej džungli okolo. Túto púšť sme stvorili my.

Naložíme barel aj Patrika. Máme posledné minúty, no vtedy... Veliteľ sa otočí a položí mi na hrud' svoju ohromnú paprču. Pozrie mi do tváre. Obleje ma studený pot. Očami hľadám Patrika, sedí v module a vedľa neho je prázdne miesto. Nepozrie sa na mňa. Barel je uložený bezpečne za ním. Je väčší, než sme plánovali. Ťažší, než sme plánovali.

Dvere modulu sa zatvárajú.

Stále to vidím...

Z myšlienok ma vytrhne zvuk trepotajúcich krídel. Pestrofarebné vtáky vydávajú pazvuky a ja na ne chvíľu hľadím s odovzdanou pokorou. Vzduch je nedýchatelný. Zvíjajú sa v pekelných bolestiach.

PARTNERI

 Artforum

 MOLESKINE®

art*i*s
omn*i*s

Slovenské
literárne
centrum

BRAK

Zborník ocenených prác
32. celoštátnej súťaže neprofesionálnej literárnej tvorby

Zostavila: **Mgr. Lucia Mináčová**
Jazyková spolupráca: **PhDr. Katarína Vrablicová**
Grafické spracovanie: **Mgr. art. Stanislav Herko a Ing. Lenka Hrušovská**

Vydalo: **Národné osvetové centrum, Nám. SNP č. 12, 812 34 Bratislava**
a Podpolianske osvetové stredisko, Hrnčiarska 6, 960 26 Zvolen
Tlač: **Koprint, s.r.o. (Banská Bystrica)**

Náklad: **100 ks**
ISBN: **978-80-7121-398-7**

